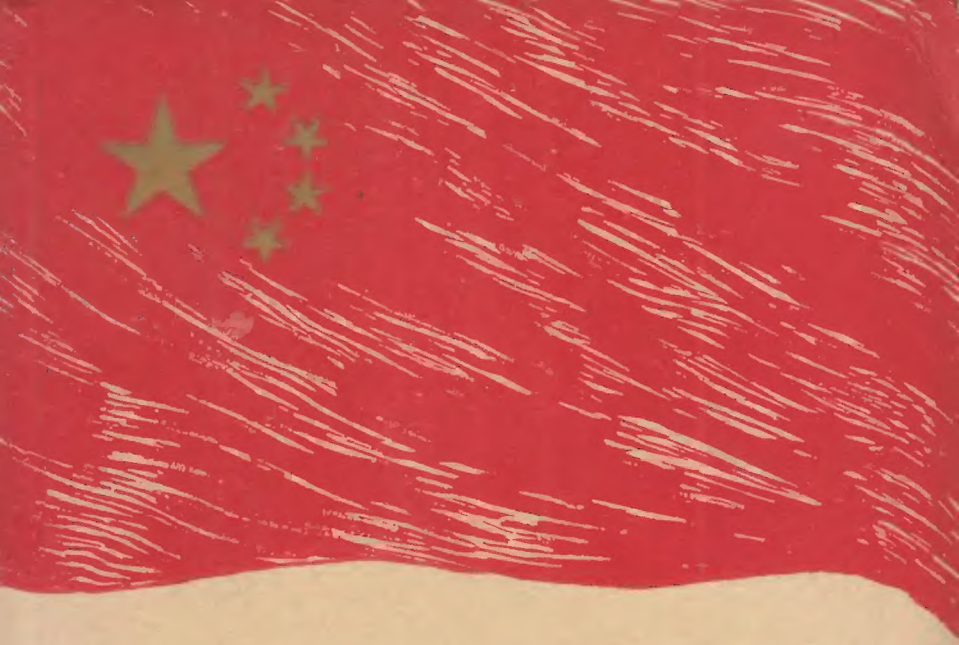

A. MJAKIN

A KÍNAI NÉPKÖZTÁRSASÁG

SZIKRA

SZIKRA

A. MJAKIN

A KÍNAI NÉPKÖZTÁRSASÁG

SZIKRA

BUDAPEST 1952

Az orosz eredeti címe:

А. МЯКИН

КИТАЙСКАЯ НАРОДНАЯ РЕСПУБЛИКА

МОСКВА 1952

Fordította

NAGY GÉZA

Felelős kiadó a Szikra Könyvkiadó vezérigazgatója

A Kínai Népköztársaság a népi forradalom tüzében született, mely végső győzelmet aratott a burzsoá-földesúri kuomintangista reakció és a külföldi imperializmus egyesült erői fölött. Kína fölött kibomlott az öt aranycsillagos vörös lobogó, a kínai nép szabadságának és egységének jelképe.

A kínai nép a munkásosztállyal az élén, a kommunista párt vezetésével, sokévszázados történelme során először vívta ki igazi függetlenségét és szabadságát, és nagyarányú társadalmi, gazdasági és kulturális átalakulások útjára lépett.

Több mint huszonöt esztendővel ezelőtt Sztálin elvtárs a következőkép határozta meg a kínai forradalom távlatait: „Kínában a forradalmi mozgalom erői mérhetetlenek. Még nem mutatkoztak meg amúgy igazában. Még megmutatkoznak a jövőben. A Nyugat és a Kelet kormányzói, akik nem látják ezeket az erőket és nem számolnak velük kellőképpen, majd kárát látják"[1].

A történelem bebizonyította Sztálin elvtárs prófétai szavainak igazát.

A Kínai Népköztársaság megalakulása világtörténelmi jelentőségű esemény. Az Oroszországban lezajlott Nagy Októberi Szocialista Forradalom után, a szovjet népnek a Nagy Honvédő Háborúban aratott győzelme

[1] *Sztálin* Művei. 7. köt. Szikra 1951. 312. old.

után a kínai népi felszabadító mozgalom diadala volt az, mely újabb hatalmas csapást mért a világimperializmus egész rendszerére.

Megszakadt az imperializmus lánca gyarmati hátországában — Ázsiában, ott, ahol az egész emberiségnek több mint a fele él. Az imperializmus Kínában óriási ember- és anyagtartalékokat veszített, és arra kényszerült, hogy lemondjon erről az agresszív terveinek végrehajtásához szükséges rendkívül fontos felvonulási területről.

A kínai nép győzelmének különös jelentősége van a gyarmati Kelet népei szempontjából. E győzelem hatására a nemzeti szabadságharc a gyarmati és függő országokban új, magasabb fokra emelkedett.

Csődöt mondtak az amerikai imperialisták agresszív tervei, amelyekkel az volt a céljuk, hogy Kínát meghódítsák, gyarmatukká tegyék, a kínai népet ágyútöltelékként használják fel, s az országot felvonulási területté változtassák a Szovjetunió ellen irányuló agresszív háború kirobbantásához és a gyarmati Keleten élő népek nemzeti szabadságmozgalmainak elfojtásához. A kínai forradalom győzelme és a Kínai Népköztársaság megalakulása mégjobban megerősítette a demokrácia, a szocializmus és a béke táborának hadállásait, mégjobban meggyengítette az imperialista tábort. Még szorosabbra fűződtek a barátság szálai a két nagy nép: a kínai és a szovjet nép között. E nagy barátság fényes megnyilvánulása volt Mao Ce-tung 1949 decemberétől 1950 februárjáig tartó moszkvai útja. Sztálin elvtársnak, a dolgozók nagy vezérének 70. születésnapja alkalmából tartott ünnepi ülésen Mao Ce-tung a következőket mondotta: „Sztálin elvtárs a világ népeinek tanítója és barátja, a kínai nép tanítója és barátja . . . Sztálin elvtárs továbbfejlesztette a marxizmus-leninizmus forradalmi elméletét és a legmagasabb mértékkel mérve is hatalmas érdemekkel gyarapította a nemzetközi kommunista mozgalom ügyét. A kínai nép az elnyomók ellen vívott súlyos küzdelmében mindig mélyen és erősen át-

érezte és érzi ma is Sztálin elvtárs barátságának fontosságát"[2].

A Szovjetunió, a Kínai Népköztársaság, Európa és Ázsia népi demokratikus országai ma a földkerekség egynegyed részét foglalják el, ahol a világ lakosságának több mint egyharmada — 800 millió ember él.

---

[2] A kínai forradalom diadalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai. Szikra 1950. 255. old.

A KÍNAI NÉP NEMZETI FELSZABADÍTÓ HARCÁNAK TÖRTÉNETÉBŐL

A kínai nép a történelmi fejlődés sokévszázados útját, a kizsákmányolók és az idegen hódítók ellen vívott súlyos harcok útját járta meg.

A körülbelül négyezer éve fennálló kínai állam történetének kezdete a régmult évszázadok homályába vész. A kultúra anyagi emlékei arról tanuskodnak, hogy Kína az időszámításunk előtti XVIII. században már létezett. Kétezer évvel ezelőtt Kína haladó állam volt.

A kínai nép igen nagy értékekkel gazdagította a világkultúra kincsesházát. A kínaiak voltak az elsők, akik feltalálták a papírt, és ők nyomtattak legelőször könyveket. A világ legelső nyomtatott ujságja Pekingben jelent meg. A kínaiak találták fel a lőport és az iránytűt. Kína híressé vált pamut- és selyemszövetei, porcellán- és fémkészítményei révén. A kínaiak alkalmazták először a kútfúrásnak azon módszereit, amelyek a későbbiek során az olajkutak fúrásának alapjává váltak. A kínai irodalom és művészet kezdetei a távoli ókorba nyúlnak vissza. Magas színvonalon állt a kínai építőművészet, ennek egyik emléke a Kínai Nagy Fal, melyet 6 000 kilométer hosszúságban építettek az idegen hódítók betörése ellen.

Kína igen jó közlekedési utakkal rendelkezett és élénk kereskedelmet folytatott Indiával, az arab államokkal,

Egyiptommal és ezeken keresztül Görögországgal és Rómával. Kína hatást gyakorolt Korea, Japán, Burma és más ázsiai országok kultúrájának fejlődésére.

Kína virágzásának korszakai a hanyatlás és az elszegényedés korszakaival váltakoztak. Kína gyakran hosszú időre idegen hódítók igájába került, akik rendszerint sokkal alacsonyabb kulturális színvonalon állottak és akadályozták Kína fejlődését. A kínai nép aktívan szembeszállt a hódítókkal. A parasztok, akik a hűbérurak, a hatóságok és az idegen elnyomók igájában görnyedtek, gyakran felkelésbe törtek ki. A parasztfelkelések sok esetben elsöpörték a kínai császárok dinasztiáit, és megsemmisítették a hódítók rabló hordáit. Az a tény azonban, hogy nem volt munkásosztály, a számtalan parasztfelkelést vereségre kárhoztatta. „Parasztfelkelések csak abban az esetben vezethetnek sikerre — tanítja Sztálin elvtárs —, ha munkásfelkelésekkel párosulnak, és ha a parasztfelkeléseket munkások vezetik"[1].

A XVII. században (1644-ben) Kínát a mandzsuk hódították meg; a császári trónra a mandzsu Csing-dinasztia került, mely az országot 1912-ig kormányozta. Ekkor a monarchiát forradalmi úton megdöntötték és Kínában kikiáltották a köztársaságot. A mandzsu zsarnokság Kínában a feudalizmus és a jobbágyi elnyomás megerősödését, az állam további szétforgácsolódását, gazdasági és katonai hatalmának meggyengülését idézte elő. A mandzsu császárok végéig rothadt, megvásárolható rendszere erőtlennek bizonyult ahhoz, hogy ellenálljon a kapitalista hatalmaknak, melyek a XIX. század közepén áttértek a Kína elleni fegyveres agresszió módszereire.

A Kínára erőszakolt három úgynevezett „ópiumháború" (1839—1860) megvetette az alapját annak, hogy Kínát a kapitalista hatalmak félgyarmatukká változtassák. Az 1839—1842-ben lezajlott első „ópiumháborút" Anglia viselte, mely arra törekedett, hogy „megnyissa"

[1] *Sztálin* Művei. 13. köt. Szikra 1951. 118. old.

Kínát kereskedelmi és gazdasági behatolása számára, s területén stratégiai bázisokra tegyen szert. A kínai hatóságoknak azt a helyes és határozott eljárását, hogy a Kantonban állomásozó angol hajókon felfedezett csempészett ópiumot megsemmisítették, Anglia ürügyül használta fel a háborúra. A háború következményeképpen Kína kénytelen volt megkötni az első diktátum jellegű szerződést. Anglia „örökös" birtokként megkapta Kínától a Hongkong-szigetet, hatalmas, 21 millió dolláros hadisarc megfizetésére kötelezte Kínát, és jogot nyert arra, hogy csaknem vámmentes kereskedelmet folytasson öt, „nyilttá" nyilvánított kínai tengeri kikötőben. 1844-ben az Egyesült Államok még megalázóbb szerződést kényszerített Kínára. Az Egyesült Államok már jóval e szerződés előtt mérgezte a kínaiakat ópiummal, amelyet nagy mennyiségben szállított Kínába. Ezután a francia és a belga kapitalisták rohanták meg Kínát, és ugyancsak diktátum jellegű szerződések aláírására kényszerítették.

Az angol, amerikai és francia kapitalisták Kína leigázásának útján az 1856—1858 és 1859—1860-as években tették meg a következő lépéseket, amikor újból megtámadták Kínát. Ennek következtében Kína kénytelen volt egész sor további, még súlyosabb szerződést aláírni. A XIX. század végén Anglia, Franciaország, Németország és a cári Oroszország leigázó kölcsöneikkel teljesen át meg átfonták Kínát, magukhoz ragadták Kína vámügyeit, áruikkal elárasztották a kínai piacot és ilymódon gátolták a kínai nemzeti ipar fejlődését. 1897—1898-ban az imperialista hatalmak „bérbevétel" ürügyén kezdték megkaparintani a kínai földet. Németország meghódította Csiaocsout Santungban, a cári Oroszország Port-Arturt (Liusunnout) és Talienvant, Anglia Vejhajvejt, Franciaország az ország déli részén lévő Kuancsouvant. „Az európai kormányok — írta Lenin — egymásután olyan buzgalommal fogtak hozzá a kínai földek elrablásához, azaz „bérbevételéhez", hogy nem ok nélkül híresztelések kaptak lábra

Kína felosztásáról"[2]. A hatalmak azonban ezzel egyáltalán nem elégedtek meg, hanem olyan egyezményeket kötöttek egymással, amelyekkel Kínát befolyási övezetekre osztották fel.

Az amerikai kapitalisták, akik már lekéstek a kínai földek felosztásáról, 1889-ben meghirdették a „nyitott kapuk" politikáját. Miközben „egyenlő lehetőségekről", Kína épségének és egységének megőrzéséről szavaltak, a valóságban az egész országot uralmuk alá akarták hajtani.

E cél elérése érdekében nemcsak a gazdasági behatolás eszközeit, hanem a fegyveres agresszió módszereit is felhasználták.

Az imperializmus korszakában a külföldi kapitalista hatalmak fokozták Kína leigázására irányuló tevékenységüket. 1900-ban nyolc hatalom kegyetlenül elfojtotta a kínai antiimperialista népi felkelést, és befejezte Kína félgyarmattá változtatásának folyamatát.

Kína gazdaságának legfontosabb ágai — a pénzügyek, a külkereskedelem, a gyár- és a bányaipar, a közlekedés és a nagy városok közművei — az imperialisták kezébe kerültek. 1937 közepén a külföldi tőkebefektetések Kína iparában, közműveiben, bányászatában és közlekedésében több mint 74 százalékot tettek ki, míg a nemzeti tőke részesedése csupán körülbelül 26 százalék volt. Kína félgyarmati helyzetét jellemezve Sztálin elvtárs azt írta, hogy „. . . az ipar döntő szálai, a vasutak, a gyárak, a bányák, a bankok stb. külföldi imperialisták kezében, vagy azok ellenőrzése alatt vannak"[3]. Az imperialisták fegyveres erőt tartottak Kínában és területenkívüliségi jogot élveztek. A hadihajók ágyúinak torka állandóan a kínai kikötővárosokra szegeződött. Külföldi fölött, bármilyen bűncselekményt követett is el Kínában, csakis annak az országnak a bírósága ítélkezhetett, melynek az illető alattvalója volt. A nagy városokban úgynevezett „settlement"-eket és „koncessziókat"

---

[2] *Lenin* Művei. 4. kiad. 4. köt. 348—349. old. (oroszul).
[3] *Sztálin* Művei. 8. köt. Szikra 1952. 383. old.

létesítettek. Az idegeneknek ezek a szögesdróttal körülvett negyedei államok voltak az államban, saját közigazgatással, rendőrséggel és bírósággal. Kínainak nem volt joga belépni egy ilyen „settlement" vagy „koncesszió" területére. Az idegen imperialisták minden eszközzel támogatták és fenntartották az országban uralkodó feudális viszonyokat: ebben a komprador kereskedők mellett a feudális földesurak voltak legfőbb támaszaik. A nemzeti ipar nem tudott normálisan fejlődni: csak a nyersanyag elsődleges feldolgozásával foglalkozó kis- és törpevállalatok képviselték az ipart. Kína továbbra is elmaradott agrárország volt.

Az elmúlt évszázad során a kínai nép többízben harcba szállt nemzeti és társadalmi felszabadulásáért. A XIX. század közepén (1850—1864) lezajlott hatalmas parasztfelkelést az angol-amerikai kapitalisták és a kínai feudális vezetők katonai szövetsége verte le; az 1900. évi antiimperialista népi felkelést pedig az imperialista hatalmak, mindenekelőtt az Egyesült Államok, Anglia és Németország fegyveres beavatkozása fojtotta el. Az 1905-ös orosz forradalom hatására Kínában megkezdődött a felszabadító mozgalom fellendülése. 1911—1913-ban Kínában burzsoá-demokratikus forradalom tört ki, melynek eredményeképp megdöntötték a mandzsu monarchiát és kikiáltották a köztársaságot.

Lenin, ez esemény jelentőségét méltatva, a következőket írta: „A földkerekség lakosságának *egynegyed* része, hogy úgy mondjam téli álmából napfényre, mozgásra, harcra ébredt"[4]. Az 1911—1913-as kínai burzsoá-demokratikus forradalom azonban nem tudta megingatni az imperialisták uralmát, nem tudta megszüntetni a feudális elnyomást.

Kitűnt, hogy a gyenge és rendkívül állhatatlan kínai burzsoázia nem képes arra, hogy a forradalmat végigvigye, a csekélyszámú proletariátusnak pedig, mely csak a XIX. század végén tűnt fel Kínában, nem volt saját pártja, és

[4] *Lenin* Művei. 4. kiad. 18. köt. 371. old. (oroszul).

így nem állhatott akkor a forradalom élére. Az imperialista hatalmaknak és a kínai reakciónak sikerült korlátok közé szorítaniok a forradalmat.

A forradalom azonban felébresztette a néptömegeket, fokozta a munkásosztály aktivitását. 1912-ben Szun Jat-szen, a nagy kínai demokrata forradalmár megalapította a nemzeti-burzsoá Kuomintang Pártot, amely azokban az években a nemzeti függetlenségért, a külföldi imperialisták ellen szállt síkra és még nem vált azzá, amivé később, Szun Jat-szen halála után vált — a kínai nép legádázabb ellenségévé, az amerikai imperializmus ügynökségévé.

Az 1914—1918-as első világháború megszilárdította a nemzeti tőke helyzetét a kínai gazdaságban. A gyárak száma megnőtt és megnőtt a kínai proletariátus is. A háború befejezése után kiéleződtek az ellentétek a legnagyobb imperialista hatalmak, az Egyesült Államok, Anglia és Japán között, amelyek arra törekedtek, hogy teljes uralmat biztosítsanak maguknak Kína felett, valamint kiéleződtek azok az ellentétek is, amelyek e hatalmak és Kína között állottak fenn, ahol érlelődtek az imperialistákkal szembeni ellenállás erői.

Az ázsiai gyarmati és függő országok nemzeti mozgalmának fejlődésében, különösen Kínában, döntő szerepet játszott a Nagy Októberi Szocialista Forradalom. Az Októberi Forradalom mutatta meg az elnyomott népeknek az imperialisták és a belső reakció járma alóli felszabaduláshoz vezető utat. „Az Októberi Forradalom ágyúdörgése hozta meg számunkra a marxizmus-leninizmust — írta Mao Ce-tung. — Az Októberi Forradalom segített az egész világ és Kína haladószellemű elemeinek abban, hogy a proletariátus világnézetét alkalmazzák országuk sorsának meghatározására és saját problémáik megfontolására. Az oroszok útján kell járnunk — ezt a következtetést vonták le"[5].

Kína dolgozó népe egyre világosabban tudatára

[5] A kínai forradalom diadalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai. 224. old.

ébredt annak, hogy az út a szabadsághoz az imperialisták és a feudális földesurak elleni harcon át vezet. A politika színterén megjelent a kínai proletariátus, amely önálló politikai szerepet kezdett játszani. 1921-ben megalakult a Kínai Kommunista Párt, a kínai munkásosztály élcsapata, melynek egyik szervezője Mao Ce-tung volt. A kommunista párt gyors növekedésnek indult, ideológiailag és szervezetileg megerősödött. A Kínai Kommunista Párt számára rendkívüli jelentőségűek voltak Sztálin elvtársnak a kínai forradalommal foglalkozó munkái, melyekben Kína társadalmi rendjének és gazdaságának mélyreható tanulmányozása alapján meghatározta a kínai forradalom sajátosságait, értékelte az osztályok erőviszonyainak megoszlását a kínai forradalom fejlődésének különböző szakaszaiban, és megjelölte azokat a legfontosabb stratégiai és taktikai elveket, amelyeket a Kínai Kommunista Pártnak a független és demokratikus Kínáért vívott harcában követnie kell. 1925 május 30-án megkezdődött Kínában az antiimperialista és antifeudális forradalom. Szun Jat-szen nem érte meg ezt a napot: 1925 márciusában meghalt. Halála előtt Szun Jat-szen meghagyta a Kuomintangnak, hogy a nemzeti felszabadító harcot Kína teljes felszabadulásáig folytassa. Megkövetelte pártjától, hogy szoros szövetséget tartson fenn a Szovjetunióval és a kínai kommunistákkal, s támogassa az országban a munkásparaszt mozgalmat. Szun Jat-szen a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottságához intézett levelében a következőket írja: „Amikor elbúcsúzom tőletek, kedves elvtársak, ki akarom fejezni azt a reményemet, hogy hamarosan eljön a nap, amikor a Szovjetunió a hatalmas, szabad Kínában barátot és szövetségest üdvözölhet, és hogy a világ elnyomott népeinek felszabadításáért vívott hatalmas harcban mind a két szövetséges vállvetve fog haladni a győzelem felé."

A kínai forradalom, amely 1925-ben kezdődött, fejlődésében három szakaszon ment át. Az első szakaszban a forradalom csapásainak élét a külföldi imperialista

elnyomók ellen irányította. Ebben a harcban jött létre az általános nemzeti egyesült front, mely magábanfoglalta a munkásosztályt, a parasztságot, a kispolgárságot és a nemzeti nagyburzsoáziát. A nemzeti burzsoázia azonban, megrettenve a forradalmi mozgalom hatalmas lendületétől, az imperialisták nyomására elárulta a forradalom érdekeit és átpártolt az ellenforradalom táborába. A Kuomintang jobbszárnyának vezetője, a kínai nép árulója, Csang Kaj-sek, 1927 április 12-én az amerikai, angol és japán imperialisták fegyveres erőinek támogatásával ellenforradalmi puccsot hajtott végre, s Nankingban a jobboldali Kuomintang képviselőiből reakciós kormányt alakított. Ettől kezdve a megvásárolható kuomintangista klikk mindinkább az amerikai tőke nyílt ügynökségévé vált. A munkásosztály és a kínai nép többi rétegeinek demokratikus elemei nem tették le a fegyvert. 1927 áprilisában kezdődött a forradalom második, úgynevezett vuhani szakasza. A forradalom központja a három város: Vucsang, Hankou, Hanjang (közös néven Vuhan) volt. Itt alakították meg az úgynevezett vuhani kormányt, melyben a baloldali kuomintangisták, a kispolgárság és a kispolgári értelmiség képviselői vettek részt. A kommunistáknak két képviselőjük volt ebben a kormányban. Sztálin elvtárs hangsúlyozta, „hogy megkezdődött a *fordulat az általános nemzeti* egyesült front forradalmától a *munkások és parasztok* sokmilliós tömegeinek forradalma, az *agrár*forradalom felé . . .”[6] A forradalom éle ekkor főleg a hűbérurak és a feudális rendszer ellen irányult. Az adott szakaszban a forradalom mozgatóereje a proletariátus, a parasztság és a városi kispolgárság volt, mely utóbbit a Kuomintang balszárnya képviselte.

A vuhani kormány baloldali kuomintangista többsége egy ideig együttműködött a kommunistákkal. 1927 júliusában azonban a kispolgárság is nyíltan átpártolt a reakció oldalára, mivel megrettent az agrárforradalomtól.

---

[6] *Sztálin* Művei. 9. köt. Szikra 1952. 240. old.

Az 1925—1927-es kínai forradalom ideiglenesen vereséget szenvedett.

Ilyen körülmények között a kínai nép forradalmi harcának egyetlen vezető ereje a Kínai Kommunista Párt volt. A forradalom élén a kínai proletariátus haladt, szövetségben a parasztsággal és a városi szegénységgel.

A forradalom harmadik szakaszába — a szovjet szakaszba lépett, melynek célja az antifeudális és az antiimperialista forradalom végigvitele és Kína nemzeti egyesítése volt. A demokratikus hatalomért vívott harc új szakasza 1927 augusztus elsejével, a nemzeti forradalmi hadsereg két hadtestének nancsangi felkelésével vette kezdetét. A kommunista Csu Te, Je Ting és Ho Lung vezették ezt a felkelést, melynek emlékeként a Népi Felszabadító Hadsereg vörös zászlaján ma ott ragyog az arany csillag és az „augusztus 1" aláírás, a katonák és a tisztek pedig aranyszegélyű ötágú vörös csillagot viselnek ugyancsak az „augusztus 1" dátummal. Ez a nap vált Kína igazi népi hadseregének, a munkások és parasztok fegyveres erőinek születésnapjává. A kínai nép, a kommunista párt vezetésével súlyos és hosszú felszabadító harcba kezdett.

A reakciós burzsoá-földesúri blokk vezető pártjává alakult Kuomintang, melyet valamennyi ország, különösen az Egyesült Államok imperialistái támogattak, Kínában fasiszta típusú diktatúrát teremtett. Fegyveres erői segítségével el akarta fojtani a kínai nép nemzeti felszabadító harcát és meg akarta semmisíteni a kommunista pártot. Kínában fellángolt a polgárháború. Nancsang után nagyarányú felkelések törtek ki az ország más részein is; a munkások és parasztok a kommunisták vezetésével fegyveres alakulatokat szerveztek az ellenforradalom elleni harcra. Az egyik legfontosabb ezek közül „az őszi termés felkelése" néven ismeretes parasztfelkelés volt, mely Mao Ce-tung vezetésével Hunan tartományban tört ki. A hunani parasztokból és munkásokból szervezett forradalmi alakulatokkal Mao Ce-tung Csingkangsan hegyvidékére vonult, ahol 1927 novemberében megalakították az első tanács-

kormányt. Itt, Délkelet-Kínában, Csingkangsan hegyeiben jött létre a forradalom fegyveres alakulatainak fő támaszpontja. Tanácsterületek keletkeztek Kína déli tartományaiban is. Rendkívül nagy hatást gyakorolt az ország forradalmi mozgalmának fejlődésére a kantoni proletariátus felkelése (1927 decemberében), melynek során kikiáltották a tanácshatalmat. Noha a Kantoni Komműnt a kínai reakció és az imperialisták együttes erőfeszítéssel leverték, a Kantoni Komműn a forradalom új szakaszának zászlaja és a forradalmi proletariátus növekvő erőinek megnyilvánulása volt. 1928 májusában Csu Te és Mao Ce-tung forradalmi alakulataiból megalakult a Vörös Hadsereg. Parancsnoka Csu Te, politikai biztosa Mao Ce-tung lett. A harmincas évek elején a Vörös Hadsereg az ország déli, délkeleti és középső részein jelentős nagyságú területeket szabadított fel, ahol több tanácsterületet alakítottak, összesen mintegy 50 millió lakossal. 1931 novemberében a Hupej, Honan és Anhuj tartományok határán lévő Központi Tanácsterületen összeült az I. Tanácskongresszus. A kongresszus az összes tanácsterületeket a megválasztott Ideiglenes Központi Tanácskormány vezetése alatt egyesítette, melynek élén Mao Ce-tung állott. A kínai tanácsok a munkásosztály és a parasztság forradalmi demokratikus diktatúrájának egyik formáját képviselték. A tanácsok feladata mindenekelőtt a burzsoá-demokratikus forradalom végigvitele, a feudalizmus igájának és a külföldi imperializmus uralmának felszámolása volt. A tanácsterületeken a földet elkobozták a földesuraktól és átadták a parasztoknak. Ezek és a tanácsterületeken végrehajtott egyéb társadalmi és gazdasági átalakítások ugrásszerűen megjavították a dolgozók helyzetét. A tanácsok megszilárdultak és a kommunista párt befolyása a néptömegek között erősödött. Kína többi területein állandó háborúk folytak az egyes militarista tábornokok, többek közt a kuomintangista tábornokok között is. Az ilyen ellenségeskedő klikkek mindegyike mögött egyik vagy másik imperialista hatalom állott, mely hatalmát

egész Kína fölé ki akarta terjeszteni. 1928 végén Csang Kaj-sek klikkje, az Egyesült Államok segítségével, Kína nemzeti kormányává nyilvánította magát. Ez a tény azonban tisztán formális jellegű volt, mert gyakorlatilag az ország jónéhány területén a helyi militaristák uralkodtak.

Az imperialista hatalmak, az országban kialakult helyzetet kihasználva, fokozták harcukat Kína meghódításáért. Az ütőerőt Japán képviselte, melynek kínai agresszióját az Egyesült Államok és Anglia minden eszközzel támogatta. Ez utóbbiaknak az volt a szándékuk, hogy Japánt háborúra uszítsák a Szovjetunió ellen és hadseregét a kínai demokratikus tábor elnyomására használják fel. Japán, mely nem ütközött a kuomintangista csapatok ellenállásába, 1931-ben elfoglalta Mandzsuriát, s azt felvonulási területté változtatta Kína többi részének elfoglalásához és a Szovjetunió elleni támadáshoz. „A kínai nép előtt az az elodázhatatlan feladat állott, hogy megszervezze a határozott fegyveres ellenállást a japán hódítókkal szemben, hogy mozgósítsa és eggyé kovácsolja a kínai nép minden erejét a hazája megmentéséért vívott harcra"[7]. Ezt a feladatot csak Kína demokratikus tábora tudta megoldani, élén a munkásosztállyal, a kommunista párt vezetése mellett. A kommunista párt kezdeményezte a japánellenes nemzeti egységfront megteremtését, melynek az volt a hivatása, hogy az ország összes hazafias erőit a japán hódítók elleni harcra tömörítse. 1932 áprilisában Kína tanácsterületeinek kormánya hadat üzent Japánnak. Ami a kuomintangista vezetőket illeti, ezek, a japán rablók elleni harc helyett mindent megtettek annak érdekében, hogy megfojtsák az ország demokratikus körzeteit és megsemmisítsék a kommunista pártot.

A kínai tanácsterületek Vörös Hadserege sikeresen visszaverte a kuomintangista csapatok öt elkeseredett hadjáratát, melyeket német tábornokok és amerikai tisz-

[7] *Mao Ce-tung.* Életrajzi vázlat. Goszpolitizdat 1939. 57—58. old. (oroszul).

tek vezettek, s melyeket az amerikai imperialisták elsőrendű fegyverekkel szereltek fel. Ez a harc hihetetlenül súlyos és egyenlőtlen volt. Az 1933 októberében megindult ötödik, utolsó Kuomintang-hadjáratban körülbelül egymillió katona vett részt. A kommunista párt többízben felhívást intézett Csang Kaj-sek kormányához, melyben azt javasolta, hogy szüntessék meg a polgárháborút és teremtsék meg a Japánnal szembeni ellenállás egész nemzetre kiterjedő egységfrontját. E felhívásokat a kuomintangisták változatlanul visszautasították.

Mérlegelve az országban kialakult politikai és katonai helyzetet, a kommunista párt úgy döntött, hogy áttöri azt a blokádot, melyet a kuomintangista csapatok létesítettek a Központi Tanácsterület körül, a Vörös Hadsereget északnyugatra vezeti, hogy ott teremtse meg a fő bázist a kínai népnek a japán rablók elleni harca számára. 1934 októberében kezdődött meg a kínai Vörös Hadsereg több mint egy évig tartó legendás hadjárata. A kínai Vörös Hadsereg ebben az időben 13 000 kilométert tett meg szakadatlan harcok közepette. Sziklás hegygerinceken és örvénylő folyókon kelt át, megküzdött a hideggel, a hőséggel, az élelem-, a ruházat-, a hadianyag- és a gyógyszerhiánnyal. A kínai hazafiak tízezreinek hősies menetelése volt ez, akiknek az volt az eltökélt szándékuk, hogy a nép igaz ügyéért a végső győzelemig harcolnak. 1935 végén a Vörös Hadsereg főerői elértek a Senhszi, Ninghszia és Kanszu tartományok érintkezési pontján lévő területre, ahol, a Hoangho-folyó kanyarulatában nagykiterjedésű tanácsterületet létesítettek — megteremtették a japán agresszió elleni harc bázisát.

Kínában újra fellendült az antiimperialista nemzeti felszabadító mozgalom. Ehhez a mozgalomhoz nemcsak a munkás- és paraszttömegek csatlakoztak, hanem Kína más társadalmi rétegei is. A nagyburzsoázia egyes részei is kezdték megérteni, mennyire szükséges a nép összes erőinek egyesítése a japán rablók elleni harcra. Ennek ellenére a kuomintangista vezetők, ugyanúgy, mint azelőtt, elve-

tették a kommunista pártnak és a Tanácskormánynak a nemzeti egységfront létrehozására vonatkozó javaslatait.

1937 júliusában Japán új, nagyarányú háborút indított Kína ellen, hogy meghódítsa az egész országot. A reakciós Kuomintang ezután, és a széleskörű, egyre növekvő népi mozgalom nyomására, kénytelen volt megegyezni a kommunista párttal a japánellenes nemzeti egységfront létrehozására vonatkozólag (1937 szeptember 22-én). Az egész népet átfogó egységfront megszilárdítása érdekében és azért, hogy valóban népi ellenállást tudjanak megszervezni a japánokkal szemben, a kommunisták komoly engedményeket tettek a kuomintangistáknak. A kommunista párt ideiglenesen felhagyott a földesúri földek elkobzásával és áttért a földesuraknak járó bérleti díjak és az uzsorakamatok csökkentésének politikájára. A tanácsterületet Külön Határterületté alakították át[8], a Vörös Hadsereg nevét pedig Nyolcadik Népi Forradalmi Hadseregre változtatták. A Kína déli részén működő partizánalakulatokból létrehozták az Új Negyedik Népi Forradalmi Hadsereget. Mind a két hadseregnek alá kellett vetnie magát az országos parancsnokság parancsainak és rendelkezéseinek.

A Kuomintang beleegyezett abba, hogy háborút viseljen Japán ellen és megvalósítsa az ország demokratizálását.

Míg a kommunista párt becsülettel eleget tett kötelezettségeinek, addig a Kuomintang minden ígérete közönséges csalás volt. A kommunista pártot és egész sor japánellenes szervezetet több tartományban betiltották; a Kuomintang uralma alá tartozó területeken betiltották a valóban demokratikus sajtót és nem engedték meg a forradalmi ifjúság szervezeteinek működését.

A kínai nép japánellenes harcában hatalmas segítséget nyujtott a Szovjetunió, akkor, amikor szétverte a japán imperialisták hadseregét, mely a Haszan-tó és a Halhin-

[8] A Külön Határterület három tartomány: Senhszi, Kanszu és Ninghszia határán volt.

folyó vidékén be akart törni a Szovjetunió és a Mongol Népköztársaság területére.

A szovjet fegyveres erőknek a japán szamurájok felett aratott győzelme a kínai népet harcra lelkesítette az agresszor ellen.

1937-ben a Szovjetunió megnemtámadási szerződést kötött Kínával, s jelentős anyagi és pénzügyi segítséget nyujtott neki. A Szovjetunióval ellentétben, az imperialista hatalmak, elsősorban az Egyesült Államok, méginkább ösztönözték Japán agresszív ténykedését Kínában, s stratégiai nyersanyagokkal és üzemanyaggal látták el Japánt. Az amerikai imperialisták számítása egyszerű volt: Japán és Kína kölcsönösen legyengíti egymást a háborúban, s az Egyesült Államok azután „békés" feltételeket diktálhat majd mindkét ellenfélnek. Az amerikai imperialistákat elsősorban az a remény ösztönözte a Kína elleni japán agresszió támogatására, hogy sikerülni fog Japánt a Szovjetunió ellen uszítaniok.

A japánellenes háború során a kommunisták a kínai nemzeti érdekek megbízható és önfeláldozó védelmezőinek bizonyultak. A kommunista párt és a vezetése alatt álló Nyolcadik és Negyedik Hadsereg viselte a japán imperialisták ellen vívott háború legfőbb terhét. Ezek a hadseregek, melyek Kína összes fegyveres erőinek kevesebb mint egyötödét alkották, 1943-ban az egész japán hadsereg 64 százalékát és a japánok oldalára átpártolt áruló kínai tábornokok csapatainak 95 százalékát kötötték le.

Ugyanakkor a Határterületen rendkívül fontos alkotó munka folyt. Itt rakták le az eljövendő Kínai Népköztársaság államrendjének alapjait, s széleskörű gazdasági és szervező tevékenységet fejtettek ki. A kommunisták a Határterületen, még a háborús viszonyok közepette is, nagy mértékben megjavították a dolgozók gazdasági helyzetét. Ez nagyban hozzájárult a felszabadító, antiimperialista háború — mint amilyen a Japán elleni háború volt — további kibontakozásához. A kommunista párt, mint e

nemzeti felszabadító harc szervezője és a dolgozók érdekeinek harcos védelmezője, óriási tekintélyre tett szert a kínai nép milliós tömegei között.

A kommunista párt hatalmas munkát végzett a japán hódítók mögöttes területein, ahol kibontakozott a partizánháború és nagykiterjedésű felszabadított körzetek jöttek létre. Ezekben a körzetekben a nép kezében volt a hatalom. 1945 elején 19 ilyen felszabadított körzet volt Kínában, 100 millió lakossal. A nemzeti felszabadító háború alatt a kommunista párt vezette reguláris fegyveres erők 910 000, a népfelkelő alakulatok pedig 2,2 millió főt számláltak. Ez maga a felfegyverzett nép volt, mely szilárdan eltökélte magában, hogy nem engedi meg a külföldi imperialisták hatalmának visszaállítását.

A reakciós Kuomintang semmitől sem félt úgy, mint a demokratikus nemzeti felszabadító mozgalom fejlődésétől és a kommunista párt tekintélyének növekedésétől. A kuomintangisták gyakorlatilag már 1939-ben megbontották a kommunista párttal alkotott egységfrontot, amikor arra az áruló útra tértek, hogy beszüntették a Japánnal szembeni ellenállást, és polgárháborút robbantottak ki a demokratikus Kína ellen.

1939-től kezdve a háború végéig 600 000 főnyi Kuomintang-hadsereg tartotta blokád alatt a határterületet és folytatott hadműveleteket a népi forradalmi csapatok ellen. Ugyanakkor a kuomintangista tábornokok kitértek a japán imperialisták elleni harc elől és azonnal visszavonultak, mihelyt a japánok támadásba kezdtek. A Kuomintang a hadseregét és az amerikai imperialistáktól kapott fegyvereket, hadianyagot a kínai nép elleni harcra tartogatta. Csang Kaj-sek parancsára gyakran egész hadosztályok, parancsnokságukkal és teljes fegyverzetükkel együtt, megadták magukat a japánoknak. Ezeket a hadosztályokat azután a mögöttes területekre, a felszabadított körzetek partizánerőinek leverésére irányították. Kínának a Kuomintang fennhatósága alá tartozó részén a politikai hatalom osztatlanul a Csang Kaj-sek vezetése alatt álló kuomin-

tangista klikk kezében összpontosult. A demokratikus szervezeteket üldözték. A kommunista pártot gyakorlatilag betiltották. 1943-ban Csang Kaj-sek klikkje a legmegalázóbb feltételek mellett is hajlandó lett volna békét kötni Japánnal, de a Szovjet Hadseregnek a német fasiszta hadsereg felett aratott győzelmei, valamint a kínai népi forradalmi csapatok nagy sikerei összezavarták a kuomintangista álpolitikusok kártyáit, és megakadályozták azt, hogy a Kuomintang nyiltan letegye a fegyvert Japán előtt.

1945-ben a Szovjet Hadsereg szétzúzta a hitleri Németországot, majd megsemmisítette az imperialista Japán legfőbb fegyveres erőit. A Népi Felszabadító Hadsereg, mely ebben az időben támadásba ment át, felszabadította Közép-Kína jelentős részét, csaknem egész Észak-Kínát és behatolt Mandzsuriába. Mint Sztálin elvtárs megállapítja: „A kínai nép és felszabadító hadserege a Kuomintang-klikk mesterkedései ellenére nagy szerepet játszott a japán imperialisták felszámolásában. A kínai nép és felszabadító hadseregének harca alapvetően megkönnyítette a japán agresszív erők szétzúzását"[9].

A második világháború a fasiszta agresszív blokk legyőzésével végződött, de nem hozta meg a békét a kínai népnek. Az amerikai imperialisták már régóta lesték az alkalmas pillanatot, hogy Kínát gyarmatukká tegyék. Az Egyesült Államok még a japánellenes háború idején megkezdte a kuomintangista hadsereg előkészítését a kommunisták és a vezetésük alatt álló kínai demokratikus tábor elleni harcra. E célból hatalmas összegeket, fegyvert és hadianyagot bocsátott Csang Kaj-sek rendelkezésére. Amerikai katonai tanácsadók és tábornokok nemcsak ténylegesen ellenőrzésük alá vonták a kuomintangista hadsereget, hanem közvetlenül is résztvettek a Nyolcadik Népi Forradalmi Hadsereg ellen irányuló hadműveletekben. Az imperialista Japán fegyverletétele után a kuomin-

[9] Szabad Nép. 1951 szeptember 4.

tangista csapatok fokozták hadműveleteiket a Népi Felszabadító Hadsereg és a demokratikus körzetek ellen.

A kommunista párt arra törekedett, hogy elejét vegye az amerikai imperialisták és a Csang Kaj-sek klikk által kirobbantott polgárháború további kibontakozásának és kiéleződésének. 1945 augusztusában azt javasolta a Kuomintangnak, hogy a független és demokratikus Kína békés létrehozása érdekében kezdjenek politikai tárgyalásokat. A kommunista párt legfőbb követelései a következők voltak: Csang Kaj-sek kormánya ismerje el a felszabadított körzetekben a népi hatalmat és a Népi Felszabadító Hadsereget, adja meg a népnek a polgári szabadságjogokat és engedélyezze valamennyi politikai párt nyílt tevékenységét; alakítsanak koalíciós kormányt és dolgozzák ki az ország új alkotmányát. Csang Kaj-sek klikkje, népellenes politikájának leleplezésétől tartva, hajlandó volt tárgyalásokba bocsátkozni a kommunista párttal. E tárgyalások eredményeképp 1946 január 10-én a kommunista párt és a Kuomintang képviselői aláírták a hadműveletek beszüntetéséről szóló parancsot. A parancs közzétételének napján, a kommunisták sürgetésére a különböző kínai politikai pártok képviselőiből összehívták a Politikai Tanácskozó Testületet. E testület munkája közben elhatározták, hogy a különböző pártok, köztük a kommunista párt és a pártonkívüliek képviselőiből megalakítják a koalíciós kormányt, továbbá összehívják a Nemzetgyűlést, melynek feladata a demokratikus alkotmány tervezetének jóváhagyása. A Kuomintang azonban csalárdul megszegte mindezeket a megegyezéseket, melyekre csak azért volt szüksége, hogy előkészíthesse csapatait a demokratikus Kína és hadserege elleni döntő támadásra. Csang Kaj-sek klikkje mögött az amerikai imperializmus állt, mely Kínát a kuomintangista csapatok segítségével akarta meghódítani, s gyarmatává, ágyútölteléket szolgáltató forrássá és a Szovjetunió elleni támadás felvonulási területévé tenni. Ebben az időben az Egyesült Államoknak már 113 000 katonája és tisztje, 3 repülődandárja, s 136 hadihajója állomásozott Kínában. Az

amerikaiak elfoglalták az ország legfontosabb stratégiai pontjait. Ezenkívül nagyszámú rendőr- és táboricsendőr-alakulat érkezett Kínába; az országban az amerikai kémek tömege nyüzsgött. Az amerikai légi- és haditengerészeti flotta a kuomintangista csapatokat a stratégiailag fontos pontokra dobta át, melyeket addig maguk az amerikai csapatok tartottak megszállva.

1946 közepén a Kuomintang, mely az amerikaiak jóvoltából emberanyagban és technikában négyszeres túlerővel rendelkezett, ellenforradalmi támadást indított a Népi Felszabadító Hadsereg ellen. Az amerikai imperialisták bármi áron, de el akarták fojtani a demokratikus mozgalmat Kínában, és ezért az egész háború alatt hatalmas anyagi támogatást nyujtottak a Kuomintangnak. Az Egyesült Államok különböző időpontokban a kuomintangista hadsereg 166 hadosztályát szerelte fel, s 1 720 repülőgépet, 757 hadihajót és rengeteg katonai felszerelést adott át Csang Kaj-sek kormányának. A tankok, az ágyúk, a hadianyag és az üzemanyag szakadatlanul özönlött az Egyesült Államokból Kínába. Az Egyesült Államok által a Kuomintangnak nyujtott kölcsönök és az átadott katonai felszerelések összértéke óriási összeget, 6 milliárd amerikai dollárt tett ki. Ilymódon az amerikai imperializmus kuomintangista ügynökein keresztül fegyveres intervenciót készített elő és indított meg a kínai nép e len.

Az amerikai és a kuomintangista csapatok 1946 júliusától 1947 közepéig támadtak. Nagy veszteségek árán sikerült visszaszorítaniok a Népi Felszabadító Hadsereget, s Észak-Kínában és Mandzsuriában számos fontos pontot elfoglalniok. 1947 márciusában elesett Jenan, a Külön Határterület fővárosa, mely 10 éven át a kínai nép népi felszabadító harcának központja volt.

A polgárháború során az amerikai monopolisták egyre mélyebben hatoltak be Kuomintang-Kínába, és egyre inkább leigázták az országot. 1946 novemberében aláírták az amerikai-kuomintangista „barátsági, kereskedelmi és hajózási" szerződést, melynek értelmében a Kína gazdasága

feletti ellenőrzés teljesen az amerikai kapitalisták kezébe került, és az ország az Egyesült Államok félgyarmatává vált. Egyetlen imperialista állam sem tett szert olyan rendkívüli előjogokra Kínában, mint amilyeneket a Kuomintang biztosított az amerikai imperializmusnak. Az Egyesült Államok nemcsak arra kapott jogot, hogy fegyveres erőket tartson Kínában, hanem arra is, hogy az ország bármely részén légi- és haditengerészeti támaszpontokat létesítsen.

Az amerikai imperialisták jogot kaptak a kőolaj- és különböző ásványlelőhelyek felkutatására és kiaknázására, monopóliumot szereztek a gépkocsi- és a légiforgalom lebonyolítására és akadálytalanul hajózhattak Kína valamennyi folyóján. Kína egész folyami flottája az amerikai imperialisták kezén volt. Többszázezer hektár kínai föld volt a birtokukban. Az amerikaiak raktáron heverő áruikkal elárasztották a kínai piacot, s ezzel hatalmas kárt okoztak a kínai nemzeti iparnak. Az amerikaiak kizsákmányolták és kirabolták a kínai népet.

Kínából egymásután indultak az Egyesült Államokba a rendkívül fontos nyersanyagokkal és különböző rablott javakkal megrakott hajók. Az amerikaiak a kínai múzeumokból és palotákból ellopták az értékes, ritka műkincseket. A bűnös kuomintangista klikk, mely áruba bocsátotta Kínát az amerikai imperializmusnak, azt remélte, hogy amerikai fegyverek segítségével fenn tudja tartani uralmát a kínai nép fölött. A kuomintangista klikk élén egymással rokonságban lévő „négy család" állott: Csang Kaj-sek, Kung Hsziang-hszi, Szung Ce-ven, valamint a Csen testvérek, Csen Li-fu és Csen Kuo-fu családjai. Ez a „négy család" huszonkétesztendős uralma alatt 20 milliárd amerikai dollár értékű óriási vagyont harácsolt össze. A „négy család" pénzét amerikai és más külföldi bankokban tartotta. Kezükben voltak Kína legnagyobb bankjai, a legfontosabb árucikkek kereskedelmi monopóliumai és a legnagyobb, legjobb minőségű termőföldek az ország csaknem valamennyi tartományában. Ez a „négy család"

képviselte a legfőbb katonai és államhatalmat Kínában, s irányította a hatalmon lévő párt, a Kuomintang apparátusát. A „négy család" korlátlan uralma, nemzetellenes, áruló politikája az ország súlyos gazdasági romlásához és a dolgozók példátlan elnyomorodásához vezetett.

Ezzel egyidőben Kína demokratikus tábora növekedett és erősödött. A kommunista pártnak az a felhívása, mely a kuomintangista diktatúra megdöntésére és az amerikai imperialisták kiűzésére szólít fel, a kínai nép különböző osztályainak lelkes támogatására talált. A kínai nép végleg meggyőződött arról, hogy a koumintangista rendszer népellenes rendszer, hogy Csang Kaj-sek klikkje árulók klikkje, mely vonakodás nélkül teljesíti amerikai gazdái akaratát. „Le az árulókkal!", „Ki az amerikai csapatokkal Kínából!" jelszavakkal a kegyetlen terror ellenére sztrájkok és tüntetések zajlottak le a Kuomintang uralma alá tartozó területeken. Kibontakozott a földért, a földesurak ellen folyó parasztmozgalom. 1947 júliusában a polgárháború menetében fordulat állott be. A Népi Felszabadító Hadsereg a nép nagy tömegeinek támogatásával 1947 júliusa-szeptembere között támadásba ment át és Csang Kaj-seket védekezésre kényszerítette, 1948-ban pedig döntő vereséget mért a kuomintangista hadsereg fő erőire. 1948 végén a Népi Felszabadító Hadsereg elérte a Jangce folyót, Kína legnagyobb folyóját, a kuomintangisták legfőbb védelmi vonalát és 1949 áprilisában átkelt rajta. Röviddel utóbb elfoglalta a kuomintangisták fővárosát, Nankingot és felszabadította az ország legnagyobb városát és kikötőjét, Sanghajt.

A Kuomintang reakciós uralma ténylegesen végetért, noha a kuomintangista csapatok még folytatták az ellenállást. 1949 szeptemberében Pekingben megnyílt a Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület I. ülésszaka, melyen a kínai nép legkülönbözőbb rétegeit képviselő 600 küldött vett részt. Az ülésszak a kommunista párt által a forradalom idején létrehozott népi demokratikus egységfront erejét és szilárdságát testesítette meg. Az ülésszak kikiáltotta a

Kínai Népköztársaságot (1949 október 1-én), megalakította a Központi Népi Kormányt a kínai nép vezérével, Mao Ce-tunggal az élén, s elfogadta a Népi Politikai Tanácskozó Testület Általános Programját — mely az állam demokratikus alapokon való átalakítását írja elő.

A Népi Felszabadító Hadsereg további támadása Dél-, Délnyugat- és Északnyugat-Kína felszabadításához vezetett. A szétvert kuomintangista csapatok maradványai Tajvan szigetére menekültek, amerikai fegyverek védelme alá. 1949 decemberében felszabadult egész Kína — Tajvan és az ország délnyugati részén elterülő Tibet kivételével. Mindörökre összeomlott Csang Kaj-sek gyűlölt uralma, s vele együtt omlottak össze az amerikai imperialisták rabló tervei is. A kínai nép, a kommunista párt és vezére, Mao Ce-tung vezetésével, győzelmet aratott. Teljesült a sokat szenvedett dolgozó nép hosszú nemzedékeinek évszázados álma. A kínai nép végleg lerázta a félgyarmati rabság láncait.

A kínai népnek Csang Kaj-sek kuomintangista klikkje és az amerikai imperialisták ellen vívott háborúja igazságos háború, sajátos antiimperialista és antifeudális népi forradalom volt.

A kínai népi forradalom győzelmének döntő előfeltétele a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, mely gyökeres fordulatot jelentett az egész emberiség történetében.

A kommunista párt vezette kínai forradalomnak, melynek élén a munkásosztály állott, már a létrejötte is a Nagy Októberi Szocialista Forradalom óriási hatásának tudható be. E forradalom növekedését és fejlődését a szovjet nép állandó együttérzése kísérte. Az a körülmény, hogy a Szovjet Hadsereg szétzúzta a hitleri Németországot és az imperialista Japánt, megteremtette a kedvező feltételeket a kínai népi forradalom döntő győzelme számára.

„Ha nem lett volna a Szovjetunió — állapította meg a kínai nép vezére, Mao Ce-tung —, ha nem aratott volna győzelmet az antifasiszta második világháborúban, ha —

ami a mi szempontunkból különösen fontos — nem zúzta volna szét a japán imperializmust, ha Európában nem jöttek volna létre az új demokratikus országok . . ., a nemzetközi reakciós erők nyomása minden bizonnyal sokkal erősebb lenne, mint most. Vajjon sikerült volna-e ilyen körülmények között kivívnunk a győzelmet? Természetesen nem"[10].

A népi forradalom győzelme Kínában azért vált lehetővé, mert élén a kínai munkásosztály és annak hősi kommunista pártja állott, melynek eszmei zászlaja Marx—Engels—Lenin—Sztálin halhatatlan tanítása. A forradalom győzelmének előkészítése céljából a Kínai Kommunista Párt a munkásosztály vezetésével olyan népi demokratikus egységfrontot hozott létre, mely a munkások és parasztok szövetségén alapult és az antiimperialista érzelmű kis- és középpolgárság széles rétegeit egyesítette. Az a tény, hogy a kínai nép erői a kommunista párt vezetése alatt álló népi demokratikus egységfrontban tömörültek, a kínai népi forradalom győzelmének legfőbb feltételévé vált. Végül, a népi forradalom azért győzött Kínában, mert a forradalom során a kommunista párt létrehozta és kinevelte a hatalmas Népi Forradalmi Hadsereget, mely szétzúzta az amerikai-kuomintangista reakció fegyveres erőit.

A Kínai Népköztársaság, fennállásának első napjaitól kezdve, szilárdan bekapcsolódott a Szovjetunió vezette antiimperialista, demokratikus tábor országainak csatasorába. „A Kínai Népköztársaság külpolitikájának alapelve — olvashatjuk a Népi Politikai Tanácskozó Testület Általános Programjában — országunk függetlenségének, szabadságának, területi épségének és szuverenitásának biztosítása, az egész világ tartós békéjének védelme, az összes országok népei közötti baráti együttműködés támogatása, harc az agresszió és a háború imperialista politikája ellen"[11].

---

[10] A kínai forradalom diadalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai. 227—228. old.

[11] A Kínai Népköztársaság megalakulása. Okmányok és anyagok. Goszpolitizdat 1950. 48. old. (oroszul).

A Szovjetunió volt az első, mely segédkezet nyujtott a Kínai Népköztársaságnak. A Kínai Népköztársaság megalakulásának másnapján (1949 október 2-án) a szovjet kormány határozatot hozott a Kínai Népköztársaság elismeréséről és a diplomáciai kapcsolatok felvételéről. Ennek a határozatnak óriási jelentősége volt Kína nemzetközi helyzetének megszilárdulása szempontjából. A Szovjetunió nyomán az európai és ázsiai népi demokratikus országok létesítettek baráti kapcsolatokat Kínával. Ezek után számos kapitalista ország is kénytelen volt elismerni a Kínai Népköztársaságot. 1950 őszéig 17 ország létesített diplomáciai kapcsolatokat a Kínai Népköztársasággal, többek között India, Svájc, Svédország és Dánia, 8 ország kijelentette, hogy fel óhajtja venni vele a diplomáciai kapcsolatokat, közülük négy tárgyalásokat is folytatott erről a kérdésről. A továbbiakban állandóan növekedett azoknak az országoknak a száma, melyekkel Kína diplomáciai kapcsolatokat teremtett. Ilymódon összeomlottak az amerikaiaknak azok a tervei, melyek révén meg akarták valósítani a Kínai Népköztársaság külpolitikai elszigetelését. Kína nemzetközi és belső helyzetének megszilárdulásában különösen nagy szerepet játszott az 1950 február 14-én aláírt szovjet-kínai barátsági, szövetségi és kölcsönös segélynyujtási szerződés, melynek nagy jelentősége van az egész világ békéjének és biztonságának megszilárdítása szempontjából is. E szerződés Kína és a Szovjetunió csaknem 700 milliós békeszerető népeit megbonthatatlan gazdasági, politikai és katonai szövetségben kovácsolja eggyé. A szerződés fő célja: lehetetlenné tenni azt, hogy Japán vagy bármely más állam Japánnal együtt megismételhesse az agressziót és újra megbonthassa a békét. E szerződés annak kapcsán tett szert oly nagy jelentőségre, hogy az amerikai-angol imperialisták fokozott ütemben készítenek elő egy új világháborút, hogy agresszív tevénységet hajtanak végre a Távol-Keleten, ahol az Egyesült Államok már

kirobbantotta a koreai háborút, elfoglalta a Kínához tartozó Tajvan szigetét és az angol imperialistákkal vállvetve, újjáéleszti Japán katonai erőit. A szerződés leszögezi, hogy abban az esetben, ha a szerződő felek egyikét Japán, vagy Japánnal együtt bármely állam közvetve vagy közvetlenül megtámadná, Kína és a Szovjetunió haladéktalanul katonai és egyéb segítséget nyujt egymásnak. A szovjet-kínai szerződés előírja, hogy a két szerződő fél a második világháborúbeli szövetségesekkel közösen a lehető legrövidebb időn belül kössön békeszerződést Japánnal.

A béke és az általános biztonság megvalósítására irányuló törekvésektől vezettetve, a Szovjetunió és Kína kötelezte magát, hogy minden közös érdekeiket érintő fontos nemzetközi kérdést megtárgyal egymással.

A szerződés jelentőségét méltatva Molotov elvtárs megállapította, hogy ez a szerződés „... a szovjet-kínai barátságot az egész világbéke megszilárdításának olyan nagy és hatalmas erejévé teszi, amelyhez hasonló nincs és nem is volt az emberiség történetében"[12].

A Szovjetunió és a kínai nép közötti szövetség és barátság megszilárdulása döntő csapást jelent az angol-amerikai háborús gyujtogatók számára.

A szerződés aláírásával egyidejűleg egész sor olyan megállapodást is kötöttek, melyekben élénken kifejezésre jutottak a két nép közötti barátságon és egyenlőségen alapuló viszony elvei, továbbá a Szovjetuniónak az a készsége, hogy széleskörű és önzetlen segítséget nyujt Kínának gazdasága helyreállításában és fejlesztésében. A Kínai Csangcsun Vasútra, Port-Arturra és Dalnyijra (Talien) vonatkozó megállapodás értelmében a Szovjetunió kötelezte magát, hogy a Japánnal létesítendő békeszerződés megkötése után, de 1952-nél nem később, ellenszolgáltatás nélkül átruházza Kínára a Kínai Csangcsun Vasút közös igazgatására vonatkozó jogait, a vasúthoz tartozó vala-

[12] *Molotov*. Beszéd Moszkva város Molotov-kerületének választói gyűlésén 1950 március 10-én. Goszpolitizdat 1950. 19—20. old. (oroszul).

mennyi vagyontárggyal együtt. A megállapodás továbbá előírja a szovjet csapatok kivonását a közösen használt Port-Artur haditengerészeti támaszpontról, valamint előírja az e körzetben levő berendezések átadását Kínának. Ezenkívül a Szovjetunió 300 millió amerikai dollár összegű hosszúlejáratú hitelt nyujtott Kínának, a Szovjetunióból szállított ipari felszerelések és egyéb anyagok kifizetésére.

1950 március 27-én újabb megállapodásokat írtak alá a kőolaj és a színesfémek kutatására és kiaknázására, valamint a polgári légiforgalom fejlesztésére létesítendő vegyes szovjet-kínai részvénytársaságok megalapításáról.

A Szovjetunió, kötelezettségeinek teljesítése során már 1950 végén átadta Kínának a Dalnyij városában lévő vagyontárgyakat és azokat a vagyontárgyakat, melyeket a szovjet gazdasági szervezetek Mandzsuriában japán tulajdonból vettek át; átadta továbbá a pekingi volt katonai tábor épületeit is. A barátság, a szövetség és a kölcsönös segélynyujtás elveinek — melyek a szerződés alapját alkotják — konkrét megnyilvánulása a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság között 1951 márciusában létrejött közvetlen vasúti összeköttetés. A segítség, melyet a Szovjetunió a Kínai Népköztársaságnak nyujt, rendkívül nagy és sokrétű. A kínai nép az új gazdaság és kultúra építésének minden területén nagy gyakorlati támogatást kap a Szovjetunió népeitől. Csou En-laj erről a következőket írta: „... nagy szövetségesünk nemes érzéseiről tanúskodik az a tény, hogy ugyanakkor, amikor maga is a háborúütötte sebeit gyógyítja, hatalmas segítséget nyujtott Kínának"[13]. A kínai-szovjet szerződés és a vele kapcsolatos megállapodások aláírása és gyakorlati megvalósítása hatalmas lelkesedést váltott ki az egész kínai népből, mely kifejezte határtalan háláját a Szovjetunió vezére, Sztálin generalisszimusz, a szovjet kormány és a Szovjetunió népei iránt.

---

[13] Pravda. 1950 október 1.

A Szovjetunió, a népi demokratikus országok támogatásával következetesen és szilárdan védi az Egyesült Nemzetek Szervezetében Kínának azt a törvényes jogát, hogy képviseltethesse magát az ENSz-ben, védi területi épségét és szuverenitását.

A szovjet és kínai nép nagy és megbonthatatlan barátsága napról-napra szilárdabbá válik. „Kétségtelen — írta Sztálin elvtárs Mao Ce-tungnak a japán imperializmus fölött aratott győzelem hatodik évfordulója alkalmából —, hogy a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság megingathatatlan barátsága a béke biztosításának ügyét szolgálja és fogja szolgálni a Távol-Keleten minden rendű és rangú agresszorral és háborús gyujtogatóval szemben"[14].

A kínai nép harca a békéért, az angol-amerikai háborús gyujtogatók ellen. A Kínai Népköztársaság nemzetközi helyzetének megszilárdulása és az új, demokratikus Kína építésében elért sikerek a külső és belső reakció dühét és elkeseredett ellenállását váltják ki. „Az imperialisták és láncos kutyáik, a kínai reakciósok — mondja Mao Ce-tung — nem nyugodnak bele Kínában elszenvedett vereségükbe. Ezek egymással együtt fognak működni és igyekeznek majd minden lehető eszközt felhasználni a kínai nép elleni harcra"[15].

Az amerikai imperializmus mindig esküdt ellensége volt a kínai népnek és az is marad. Miután vereséget szenvedett abban a háborúban, melyet az általa felfegyverzett kuomintangista klikken keresztül folytatott a kínai nép ellen, a nyilt intervenció útjára lépett a Kínai Népköztársasággal szemben. 1950 június 25-én az amerikai imperialisták háborút robbantottak ki Koreában azzal a céllal, hogy leigázzák Korea népét, területét pedig a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság elleni támadás felvonulási területévé tegyék. Truman parancsára az amerikai csapatok 1950

[14] *Sztálin.* A békéért. Szikra 1952. 95. old.
[15] Pravda. 1949 június 22.

június 27-én elfoglalták a Kínához tartozó Tajvan szigetét, s Kína szárazföldi része ellen indítandó támadásukhoz katonai támaszponttá építették ki. Az Egyesült Államok haditengerészeti flottája kínai kereskedelmi hajókat támadott meg és tengeri blokáddal akarta megzavarni Kínának más országokkal folytatott kereskedelmét. Az amerikai légierők, halált és pusztulást szórva, rendszeres támadásokat intéztek békés kínai falvak és városok ellen. Csupán az 1950 augusztus 27-től december 31-ig eltelt rövid idő alatt amerikai repülőgépek 328 esetben sértették meg Kína légi határait; a berepülésekben 1 400 repülőgép vett részt. Az amerikai légierő bombatámadásai során kínai lakóházak százait döntötte romba és békés lakosok ezreit ölte meg vagy tette nyomorékká. 1951-ben az Egyesült Államok légiereje folytatta galád támadásait Kína ellen. Az amerikai imperialisták igyekeznek belülről is bomlasztani a Kínai Népköztársaságot. E cél érdekében diverzáns és kémbandákat küldenek Kínába. Csou En-lajnak, az Állami Közigazgatási Tanács elnökének nyilatkozata szerint a népköztársaság fennállásának első évétől kezdve 13 797 amerikai-kuomintangista kémet vettek őrizetbe és 175 rádióállomást foglaltak le. Az amerikai imperialisták továbbra is támogatják Csang Kaj-sek népellenes klikkjét, mely Tajvan szigetén vetette meg a lábát és újabb nagy háborúra készítik elő csapatait a Kínai Népköztársaság ellen.

Az Egyesült Államok csatlósai segítségével kirekeszti az ötszázmilliós kínai nép képviselőit az ENSz-ből, melyet takaróként használ fel agresszív politikájának, nevezetesen a kínai és a koreai nép ellen folytatott agresszív háborújának leplezésére.

1950 végén az amerikai imperializmus fokozta haditevékenységét Koreában. Az intervenciós csapatoknak sikerült elfoglalniok Szöult, sikerült átlépniök a 38. szélességi fokot és északra nyomulva közvetlenül fenyegetniök a Kínai Népköztársaság határait. Az amerikai légierő fokozta aljas tevékenységét Kína ellen.

A kínai nép megértette: ha büntetlenül hagyja az

amerikai imperialistáknak e gaztetteit, lehetővé teszi az Egyesült Államok számára, hogy újból uralma alá vesse Kínát, lehetővé teszi a szolgaság és az erőszak ama rendszerének újjászületését, melytől csak nemrég szabadultak meg Kína népei.

1950 szeptember 30-án, a Kínai Népköztársaság megalakulásának első évfordulója tiszteletére tartott gyűlésen mondott beszédében Csou En-laj az egész kínai nép nevében határozottan figyelmeztette az agresszorokat. „A kínai nép — mondotta — őszintén szereti a békét, de a béke megvédése érdekében nem ijed meg az agresszió elleni harctól. Nem fogja eltűrni a külföldi agressziót, és nem nézi ölbetett kézzel, hogy az imperialisták arcátlanul behatolnak szomszédja területére"[16].

A kínai népnek az a szilárd elhatározottsága, hogy visszaveri az agresszort, többek között a kínai demokratikus pártok 1950 november 4-én kelt közös nyilatkozatában fejeződött ki.

„A koreai amerikai agresszió fő célja — szólt e nyilatkozat — miként a multban a japán imperialisták agressziói, nem Korea, hanem Kína. A történelem bizonyítja, hogy a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság és Kína sorsa szorosan össze van kötve. Egyik állam nem tudja magát megvédeni a másik segítsége nélkül ... aki szomszédját védi, önmagát védi. Hogy hazánkat megvédhessük, segítenünk kell a koreai népnek"[17].

Az Egyesült Államok fegyveres erői e figyelmeztetés ellenére is tovább folytatták rablóháborújukat Koreában, miközben állandóan megsértették Kína határait, és azt tervezték, hogy a hadműveleteket Kína területére viszik át. Kínában széleskörű hazafias tiltakozó mozgalom indult meg az amerikai agresszió ellen, Korea megsegítéséért. A kínai nép nem tűrhette, hogy az ellenség a határain álljon és állandóan támadással fenyegesse. Kínai ifjak és

[16] Izvesztyija. 1950 október 1.
[17] Pravda. 1950 november 5.

lányok ezrei indultak önként Koreába, hogy a koreai harcosokkal vállvetve harcoljanak az angol-amerikai imperialisták elállatiasodott bandái ellen. A Koreai Néphadsereg és a kínai önkéntesek csapatainak csapásai alatt az amerikai hódítók egyik vereséget a másik után szenvedik. Az egész világ meggyőződött az Egyesült Államok politikájának agresszív voltáról. A Távol-Keleten folyó amerikai agresszió elleni tiltakozó mozgalom a legkülönbözőbb országok milliós tömegeit ragadta magával.

1950 augusztus—októbere között a Kínai Népi Kormány számos memorandumot terjesztett az ENSz Biztonsági Tanácsa elé, melyben határozottan követelte, hogy az ENSz foganatosítson intézkedéseket a Kína ellen irányuló amerikai agresszió haladéktalan beszüntetése és a Koreában és Tajvanon állomásozó csapatok visszavonása érdekében.

A Szovjetunió tevékenyen támogatta ezeket a memorandumokat. A Szovjetunió képviselője az ENSz szószékéről leleplezte az amerikai imperialisták agresszív terveit és cselekedeteit, s követelte az Egyesült Államok Korea és Kína ellen irányuló intervenciójának megszüntetését.

A Kínai Népköztársaság, az agresszor megfékezésének követelése mellett kifejezést adott annak is, hogy őszintén hajlandó a koreai kérdés békés rendezésére. Ilyen értelemben többízben fordult az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez.

Az Egyesült Államok kormánya azonban változatlan konoksággal elutasította Kína békés javaslatait. Az amerikai kormány, távolkeleti agressziójának igazolására és további kiterjesztésére törekedvén, lakájai segítségével 1951 februárjában olyan szégyenteljes határozatot erőszakolt az ENSz-re, amely Kínát agresszornak nyilvánítja és embargóval (tilalommal) sujtja a Kínába irányuló árukivitelt. Ennek ellenére a szocializmus és a demokrácia táborának országai tovább folytatják küzdelmüket a Koreában folyó háború beszüntetéséért.

1951 júniusában Malik elvtárs, a Szovjetunió képviselője, az ENSz-ben javaslatot tett a koreai konfliktus békés

rendezésére. Első lépésként azt javasolta, hogy kezdjenek fegyverszüneti tárgyalásokat és mindkét fél vonja vissza csapatait a 38. szélességi foktól. Ez a javaslat az egész haladó emberiség, különösen Kína és Korea népeinek lelkes támogatását váltotta ki.

Truman kénytelen volt bejelenteni, hogy az Egyesült Államok kormánya beleegyezik Malik elvtárs javaslatába. Július 10-én Keszonban megkezdődtek a fegyverszüneti tárgyalások. Rövidesen kiderült azonban: az amerikai kormány nem akarja a békét és a tárgyalásokkal csupán időt akar nyerni ahhoz, hogy kedvezőbb helyzetet foglaljon el egy újabb támadás megindításához.

Sztálin elvtárs, a Koreában megindított amerikai intervenció perspektíváit elemezve még 1951 februárjában megállapította: „Ha Anglia és az Amerikai Egyesült Államok végleg elutasítja Kína népi kormányának békejavaslatait, akkor a koreai háború csakis az intervenciósok vereségével végződhet"[18].

A Korea ellen indított agresszív háború kezdete óta fokozódott és egyre nyilvánvalóbbá vált az az amerikai politika, melynek célja a japán imperializmus újjáélesztése, továbbá Japán területének átalakítása felvonulási területté a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság elleni támadáshoz.

Az amerikai kormány nyomására 1951 szeptember 8-án San Franciscóban aláírták a külön „békeszerződést" Japánnal. Ez a szerződés durván megsérti Kína szuverén jogait és törvényesíteni igyekszik Kína elidegeníthetetlen területeinek — Tajvan szigetének, a Paracelsus-, a Pescadores- (Penghuletao-) és más szigeteknek amerikai megszállását. A Kínai Népköztársaság képviselőit kirekesztették a konferenciáról. Ez nem békeszerződés, hanem háborús szerződés — az amerikai imperialisták és a japán revanspolitikusok ügylete volt. A Szovjetunió, a Kínai Népköztársaság, India, Korea, Vietnam, a Mongol Nép-

[18] *Sztálin.* A békéért. 90. old.

köztársaság, Burma és az európai népi demokratikus országok tiltakoztak e törvénytelen és igazságtalan szerződés ellen.

A „békeszerződés" aláírása után néhány órával az Egyesült Államok kormánya megkötötte a japán Josida-kormánnyal az „amerikai-japán biztonsági szerződést", mely megnyitotta az utat Japán újrafelfegyverzéséhez és ahhoz, hogy Japánt teljes mértékben amerikai katonai támaszponttá építsék ki.

„Kétségtelen, hogy a kínai nép — mondotta nyilatkozatában Csou En-laj, a Kínai Népköztársaság külügyminisztere — mindvégig a leghatározottabban fog harcolni az Egyesült Államok kormányának azon álnok terve ellen, hogy a Japánnal San Franciscóban megkötött békeszerződést és az úgynevezett amerikai-japán kétoldali biztonsági szerződést egy új, agresszív háború előkészítésének fokozására használja fel"[19].

A kínai nép az imperializmus és a kuomintangista reakció ellen vívott sokéves fegyveres harca során óriási szenvedéseket állott ki, s legjobb fiait és leányait vesztette el. De e harcban nagyszerű győzelmet aratott, ami lehetővé tette számára, hogy hozzáfogjon egységes, demokratikus államának felépítéséhez.

Éppen ezért a kínai népnek létérdeke az általános béke és biztonság megszilárdítása. A béke híveinek mozgalma Kínában hatalmas méreteket öltött. Ez megnyilvánul: először abban, hogy a tömegek támogatják a Békevilágtanács valamennyi intézkedését; másodszor, hogy gyakorlati, közvetlen harcot vívnak a Távol-Keleten folyó egyre terjedő amerikai agresszió ellen; harmadszor, hogy a kínai nép elszántan harcol azon politika ellen, mely Japán remilitarizálását, felvonulási területté és hadiipari bázissá való kiépítését tűzte ki céljául. Az atombomba eltiltásáról szóló stockholmi felhívás Kínában rendkívül

[19] Pravda. 1951 szeptember 20.

erős visszhangra talált. A felhívást 1950 végéig csaknem 225 millió kínai írta alá.

Az aláírásgyüjtési kampány még nagyobb méreteket öltött a Békevilágtanácsnak azzal a felhívásával kapcsolatban, mely azt követeli, hogy az öt nagyhatalom kössön békeszerződést. 1951 októberéig ezt az okmányt Kínában 344 millió ember írta alá.

A kínai nép törhetetlen békeakarata abban is megnyilvánul, hogy tevékenyen résztvesz a koreai népnek az amerikai intervenciósok ellen vívott fegyveres harcában.

A kínai népnek, mely hosszú esztendőkig szenvedte a militarista Japán agresszióját, legfőbb érdeke a japán militarizmus újjáélesztésére irányuló amerikai politika megszüntetése. Éppen ezért a kínai békemozgalom összekapcsolódik azzal a széleskörű tiltakozó kampánnyal, mely Japán remilitarizálása és a háború előkészítését célzó szerződés ellen irányul.

A békemozgalom ereje Kínában abban rejlik, hogy a kínai nép legkülönbözőbb, sokmilliós rétegeire terjed ki, továbbá abban, hogy a kínai népi kormány békeszerető politikájának teljes támogatását élvezi. Az a tény, hogy Szung Csing-linget, a Kínai Népi Segély Bizottság elnökét a „népek közötti béke megszilárdításáért" járó nemzetközi Sztálin-díjjal tüntették ki, arról tanúskodik, hogy nagyra értékelik a kínai nép békeharcban kifejtett erőfeszítéseit.

Ilymódon a kínai nép az amerikai agresszió ellen, a béke megőrzéséért vívott harcában megtörhetetlen egységbe tömörült.

A jog és az igazság a kínai nép mellett van, melynek erői a béke és demokrácia Szovjetunió vezette táborának támogatása következtében megszázszorozódnak.

Mao Ce-tung elvtárs a japán imperializmus felett aratott győzelem hatodik évfordulója alkalmából Sztálin elvtárshoz intézett táviratában leszögezte: „A Szovjetunió óriási segítsége, amelyet a japán hódítók elleni háború alatt nyujtott a kínai népnek, továbbá a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság szoros szövetsége a japán

agressziós erők újjáélesztésének megakadályozásáért vívott közös harcban, határtalan erőt kölcsönöz a kínai népnek ahhoz a harchoz, amelyet az agresszív erők ellen folytat a Távol-Keleten."

A kínai nép, mely kivívta szabadságát a forradalmi felszabadító háborúban, meg is tudja azt védeni az amerikai-angol agresszoroktól. A kommunista párt vezetésével, a Szovjetunió hathatós segítségével sikeresen építi és fel is fogja építeni a teljesen egységes, demokratikus, független és virágzó Kínát.

KÍNA FÖLDRAJZI HELYZETE ÉS TERMÉSZETI VISZONYAI

A Kínai Népköztársaság Délkelet-Ázsiában terül el. Területének nagyságát tekintve — 9,6 millió négyzetkilométer — a Szovjetunió után a világon a második helyet foglalja el. A Kínai Népköztársaság északon a Szovjetunióval és a Mongol Népköztársasággal, északkeleten a Koreai Népi Demokratikus Köztársasággal határos. Nyugati és déli szomszédai: Afganisztán, India, Nepál, Burma, Laosz, valamint Vietnam Demokratikus Köztársaság.

Kína és a Szovjetunió közvetlen földrajzi közelségének óriási jelentősége van a Kínai Népköztársaság gazdasági és nemzetközi helyzetének, valamint védelmi képességének megszilárdulása szempontjából.

Dél-Ázsia Kínával szomszédos gyarmati és függő országaiban nagy méretekben kibontakozott a nemzeti szabadságmozgalom, mely az imperialisták ellen folyó nyilt fegyveres harccá változott; Vietnam népe, Laosz, Burma és Malájföld népei fegyvert ragadtak függetlenségük védelmére. A Pekinget és Ulan-Batort összekötő úton élénk forgalom bonyolódik le Kína és a Mongol Népköztársaság között. A kínai-koreai határ hegyes vidéken, a Jalu és a Tumen folyók szűk völgyében húzódik, melyet három vasútvonal szel át.

Kína délnyugati és déli határai a legnehezebben hozzáférhetőek. A határ itt csaknem 6 000 kilométer hosszú-

ságban rendkívül magas hegyeken: a Karakorum, a Himalája és a burmai hegyek gerincein húzódik. Ezek a hegyek rendkívül komoly természeti akadályok, melyek Kínát elválasztják Dél-Ázsia országaitól. A hágók több mint 5 000 méter magasságban vannak, az év legnagyobb részében hó borítja őket és lehetetlen rajtuk a közlekedés. A hegyes határmenti vidékeken át csak két autóút vezet: az egyik az indiai Asszam tartományba, a másik Burmába. A déli határ keleti része viszonylag könnyebben elérhető, itt ugyanis a kínai területet és Vietnam Demokratikus Köztársaságot vasútvonal köti össze.

Kína gyönyörű és gazdag ország. Északtól, az Amur hideg vizétől délig, a világ legmagasabb hegységéig, a Himalájáig, nyugattól, a Pamir-fennsíktól keletig, a Csendes-óceánig terjednek a Kínai Népköztársaság mérhetetlen térségei. Kína földrajzi viszonyait a rendkívüli változatosság jellemzi. Területének négyötöd része hegyekből és fennsíkokból áll, egyötöde termékeny, alacsonyan fekvő síkság. Az ország nyugati fele a világ legmagasabb fennsíkja, a belsőázsiai fennsík. E többezer kilométer kiterjedésű fennsíkot nyugat-keleti irányban hatalmas hegyhátak szelik át, melyek végighúzódnak a határszéleken. A belsőázsiai fennsík legmagasabb része a tenger színe felett 4 000 méter magasságban fekvő Tibet. Tibet területének jelentős része sivatag, melyből hóborította hegygerincek és hegycsúcsok emelkednek ki. Itt, a Himalája-hegységben vannak a világ legmagasabb csúcsai, közöttük a 8 882 méter magas Mount Everest.

Zordak és fenségesek a belsőázsiai hegyvonulatok kőrengetegei: innen erednek és szűk, sötét szurdokokon át törnek lefelé Dél- és Délkelet-Ázsia hatalmas folyói — a Hoangho, a Jangce, a Mekong, a Szalven, az Indus, a Gangesz és a Brahmaputra.

A belsőázsiai hegyekben úgyszólván teljesen hiányoznak az erdők. Egyedül a Tien-san és az Altin-Tag lejtőin, valamint a Nan-San hegyláncának keleti részén vannak tiensani fenyőből és szibériai vörösfenyőből álló tűlevelű

erdők. Helyenként a hegyekben bozótok, cserjések és egész vadalma- és barackfaligetek akadnak. A belső-ázsiai hegyek belsejét, geológiai viszonyait még alig kutatták fel.

A belsőázsiai fennsík hatalmas térségein sivatagok, félsivatagok és száraz sztyeppék váltakoznak. Ezek közül méreteit tekintve kiválik a Takla-Makán- és az Alasan-homoksivatag.

Nem minden sivatag lakatlan és terméketlen. A Takla-Makán-sivatagot a Tarim folyó szeli át, melynek völgyében virágzó oázisok vannak városokkal és településekkel.

Kína nyugati részén határtalan sztyeppék terülnek el, ahol a nomád állattenyésztők vándorolnak nyájaikkal. A belsőázsiai fennsík mérhetetlen területei igen gyéren lakottak. A közlekedési vonalak itt főleg karavánutak és gyalogutak. Nyugat-Kínában a legkülönbözőbb ásványi kincsek gazdag készletei vannak. Ezt az orosz földrajztudósok és utazók, N. M. Przsevalszkij, G. N. Potanyin, P. K. Kozlov, V. A. Obrucsov és mások kutatásai is megerősítették, akik Belső-Ázsia feltárásának úttörői voltak. Az orosz tudósoknak e kutatásai lehetővé teszik a kínai népnek, hogy most mind gyorsabb ütemben aknázza ki az ország nyugati részének ásványi kincseit.

Kína keleti részén terül el a termékeny lösszel borított nagy kínai síkság — az ország legnagyobb mezőgazdasági vidéke és éléskamrája. A síkság délen a Jangce-folyó medencéjének nagykiterjedésű alföldjével olvad össze; keleten pedig lapályos tengerpartban végződik.

A nagy kínai síkság a kínai civilizáció bölcsője, melynek területén hatalmas horderejű történelmi események zajlottak le. A nagy kínai síkságon aratta döntő győzelmeit a Népi Felszabadító Hadsereg az amerikai-kuomintangista reakció fegyveres erői fölött.

A nagy kínai síkság sűrűn lakott terület, számos nagyvárossal és számtalan településsel. Repülőgépről nézve a síkság a különböző nagyságú és az elvetett növényeknek megfelelően különböző színárnyalatú földek tarka

mozaikjának látszik. Végeláthatatlan ez az óriási virágos szőnyeg, melyre a mintákat a sokmilliós, munkaszerető kínai nép dolgos keze szőtte. Kelet-Kína síkságain a legkülönbözőbb növények teremnek: rizs, búza, kukorica, szójabab, cukornád, gyapot, főzelékfélék; különféle fák nőnek: eper-, olaj-, kámfor-, viasz-, lakk- és egész sor más fa. Rendkívül elterjedtek a bambuszültetvények; a bambuszt parasztházak, vízvezetékek építéséhez, továbbá bútorok és különböző használati tárgyak készítéséhez használják.

Dél-Kínában alacsony hegyek, dombok és síkságok váltakoznak. Itt már trópusi éghajlat van, a levegő forró és párás. A növényzet egész éven át zöldel. A dombok lejtőin tea terem, a termékeny völgyeket rizsföldek borítják. Megterem a citrom és a narancs is.

Kínában a legkülönbözőbb éghajlati viszonyok uralkodnak. Kína területének északi része 1 000 kilométerrel fekszik északabbra Vladivosztoknál, s ékalakban belenyúlik a szibériai tajgába. Az ország déli része nagyjából a Szahara-sivatag magasságában van.

Kína nyugati fennsíkjainak és hegyes vidékeinek éghajlata erősen kontinentális, amit az okoz, hogy e területek nagy távolságra vannak az óceántól, tengerszint feletti magasságuk jelentős, s keleti és déli részeiken olyan hegyláncok húzódnak, melyek megakadályozzák az óceán felől jövő légtömegek behatolását az ázsiai kontinens belsejébe.

Nyugat-Kína éghajlatára az évszakonkénti és naponkénti erős hőmérsékleti ingadozások, a jelentéktelen mennyiségű csapadék, a levegő szárazsága, tartós napsütés és az időszakonkénti erős szelek jellemzők. A tél itt napsütéses, száraz, a hó kevés. A csöndes időszakokat gyakran váltják fel homokviharok. A tavasz rövid, gyakori éjjeli fagyokkal járó, a nyár száraz és forró. A ritka esők többnyire rövid hirtelen záporok formájában jelentkeznek, melyek után újra napsütéses lesz az idő. Az ősz hosszú, nagy részében az idő csendes és derűs. A tartós napsütés

lehetővé teszi, hogy a belsőázsiai fennsík egyes vidékein búzát, gyapotot, lent, árpát, különböző gyümölcsöket és szőlőt termesszenek.

Kelet-Kína klímáját a monszunok, ezek az irányukat időszakonként változtató szelek befolyásolják, melyek nyáron az óceán felől a kontinens felé, télen Belső-Ázsia felől az óceán felé fújnak. A téli szelek hideget és száraz időt, a nyáriak esős időt hoznak. A téli monszunok időtartamának megnyúlása és a nyári monszunok késése pusztító szárazságot eredményez, viszont a nyári monszunok korai megjelenése és időtartamuk meghosszabbodása katasztrofális árvizeket okoz.

A tél Kína keleti részén túlnyomórészt száraz, napfényes. Északkeleten (Mandzsuriában) télen szibériai fagyok vannak, a hőmérséklet ekkor gyakran — 40°-ra esik. Az ország többi részére inkább csak az éjjeli fagyok jellemzőek. Éjjeli fagyok időnként még délen, Kantonnál is előfordulnak, amely már a trópusi égöv alatt van. Ritkán havazik. Leginkább az ország északkeleti részében, de a levegő szárazsága következtében ott is hamar elolvad.

Kínában a nyár mindenütt forró. Peking vidékén a hőmérséklet a + 40°-ot is eléri. Az évi csapadék nagy része a nyári időszakra jut.

Az ország déli részén a csapadék többé-kevébbé egyenletesen oszlik meg, de minél északabbra haladunk, az esős időszak annál rövidebb. Az eső általában zápor alakjában esik. Az esős időszakban a folyók kiáradnak s gyakran nagy területeket öntenek el. Kelet-Kína nagy részének éghajlata egészében véve mérsékelt, a Jangce medencéjében szubtrópusi, délen trópusi.

Kína éghajlati és talajviszonyai lehetőséget nyujtanak a parasztok számára, hogy egy és ugyanazon földparcelláról a Jangce-folyó medencéjében évente két, az ország déli részén pedig három, sőt négy termést gyüjtsenek be.

Kína a nagy folyók országa. A folyóknak óriási jelentőségük van a kínai nép életében. A folyók biztosítják az öntözést és a természetes talajjavítást a legfontosabb

mezőgazdasági körzetekben, emellett a folyók fontosak a hajózás szempontjából is.

Kína legnagyobb folyói a belsőázsiai fennsík hegyeiben erednek és a Csendes-óceánba ömlenek.

Kína legfőbb folyója a Jangce (Kék-folyó). Hossza 5 200 kilométer. A Kunlun hegylánc déli lejtőin ered, Jicsang városáig sziklás partok közé szorítva folyik, majd szélesen hömpölyög a nagy kínai síkság hatalmas térségein. A torkolattól Hankou városáig május és november között nagy tengeri hajók is közlekednek, Hankoutól felfelé, 1 800 kilométer hosszúságban folyami hajók bonyolítják le a forgalmat. A Jangcénak számos mellékfolyója van, melyek közül sok hajózható. A folyóból mindkét oldalon igen sok öntözőcsatorna nyúlik ki. A Jangce milliókat táplál, medencéjében több mint 200 millió ember él.

A Kunlun déli lejtőin, az Oring-Nor hegyi tóból ered Kína másik nagy folyója, a Hoangho (Sárga-folyó). Hatalmas kanyart ír le az Ordosz-fennsík körül, és egy hegyszoroson áthaladva ér ki a nagy kínai síkság északi részére. Hossza 4 100 kilométer. A Hoangho bővízű, de nem hajózható. Vize zavaros a lösztől. A fenékre leülepedett lösz számos zátonyt alkot és gyakran megváltoztatja a víz folyásának irányát. Egyes részeken a folyó medre magasabban fekszik a környező területnél, melyet hatalmas földgátak védenek az áradástól. Ezek a földsáncok többszáz kilométer hosszúságban húzódnak végig a Hoangho mindkét partján. Erős áradások idején a víz gyakran alámossa a gátakat, ekkor pusztító árvíz keletkezik, mely óriási károkat okoz a mezőgazdaságnak és a lakosságnak. A Hoangho nyugtalan folyó. Az elmúlt két és félezer esztendő alatt kilencízben változtatta meg a medrét, torkolata Sanghaj és Tiencsin között 700 kilométerrel tolódott el. A Hoangho medencéjében 125 millió ember él.

Dél-Kínában igen nagy szerepe van a hajózható Szicsiang-folyónak (Gyöngy-folyó), melynek völgye rendkívül termékeny.

A hűbériség sokévszázados uralma következtében,

melyhez később az imperializmus elnyomása is hozzájárult, kimerültek, elpusztultak az ország természeti kincsei. Az erdők kiirtása következtében a szárazság és az árvíz állandóan megismétlődő jelenséggé vált. A legnagyobb csapást az óriási méretű árvizek jelentették, melyek emberek tízezreinek életét oltották ki, elpusztították az állatállományt, tönkretették a vetést és éhínséget okoztak az országban.

Ilyen elemi csapás volt például az 1943-as árvíz, amikor a víz hatalmas, 2,5 millió hektárnyi területet öntött el. Ez az árvíz 40 millió embert sujtott.

Az áradások tönkretették a talaj termékeny felső rétegét, homok- és kavicsréteget hordtak rá. A folyók gátjai és töltései fokozatosan használhatatlanokká váltak, s a parasztok nemzedékeinek munkájával megépített öntözőcsatornák hálózata tönkrement. A kuomintangista vezetők semmiféle intézkedést sem tettek a csatornahálózat megjavítása érdekében.

Csak a népi demokratikus állam foganatosított olyan rendszabályokat, melyek az ország természeti kincseinek megőrzését és természeti viszonyainak megjavítását biztosítják.

A népi Kínában igen nagy figyelmet fordítanak a természet átalakítására, különösen pedig az árvíz elleni harcra.

Kína hatalmas, de mindezidáig még kevéssé felkutatott ásványi készletekkel és energiaforrásokkal rendelkezik. Az eddig feltárt készletek alapján ítélve Kína kőszénkészlete a negyedik helyen áll a világon (a Szovjetunió, az Egyesült Államok és Kanada után). Kína szénkészlete körülbelül 1 000 milliárd tonnára tehető, ami Anglia kőszénkészletének több mint ötszöröse. Kőolajkészlete még nincs meghatározva, de számos tudós állítása szerint óriási. Az ország sok tartományában vannak olajmezők. Kínában primitív eszközökkel már az ókorban megkezdték a kőolaj kiaknázását. Kínának ezenkívül gazdag palakészletei vannak, melyeket 13 milliárd tonnára becsülnek.

Rendkívül jelentősek vízierőforrásai. A legszerényebb becslések szerint 40 millió kilowattra becsülik Kína vízierőforrásainak kapacitását, ebből körülbelül 10 millió kilowatt jut a Jangce felső folyására, ahol egész sor vízierőmű építhető, melyek kapacitása 15 dnyeperi vízierőmű kapacitásának felelne meg.

Kínában a vas- és színesfémkohászat fejlesztésének komoly bázisa van. Vasérckészlete nem kevesebb mint 6 milliárd tonna. Igen nagy készletei vannak kiváló minőségű acél előállításához szükséges ércekből. Így például wolfram- és antimonkészlet tekintetében Kína a világon az első helyen áll, ezenkívül gazdag mangán- és molibdénérclelőhelyekkel is rendelkezik.

Kína földjének mélyében felbecsülhetetlen értékek vannak: ón, réz, cink, ólom, higany, nikkel, arany, ezüst, platina, bauxit, grafit, azbeszt, pirit, kénkovand, apatit, foszforitok, kaolin, magnezitok. Ez távolról sem teljes felsorolása mindannak, amit már ismernek és kisebb-nagyobb mértékben ki is aknáznak.

Ilyenformán Kína óriási lehetőségekkel rendelkezik ahhoz, hogy hatalmas ipart és élenjáró mezőgazdaságot fejlesszen ki. De csak most, a külföldi imperializmus és a kuomintangista klikk felszámolása után vált valóban lehetővé a kínai nép számára, hogy gazdaságának fejlesztéséhez széleskörűen felhasználja országa természeti kincseit.

LAKOSSÁG

A lakosság számát tekintve a Kínai Népköztársaság az első helyen áll az egész világon. Az országban összesen 483 millió ember, az egész földkerekség lakosságának több mint egyötöde él.

Kína óriási munkaerőtartalékokkal rendelkezik; a 20—50 éves lakosok száma csaknem 200 millió. Ez az ország lakosságának legmunkaképesebb része.

A kínai nép rendkívül dolgos, ami forradalmi lelkesedésével együtt igen fontos feltétele annak, hogy a Kínai Népköztársaság gazdaságának és kultúrájának minden ága gyors ütemben felvirágozzék.

A lakosság zöme — kilenctizedrésze — az ország keleti részén él, főleg a sík területeken, a folyók völgyeiben és a tengerparti vidékeken. Különösen sűrűn lakott a Jangce- és a Szicsiang-folyók torkolatvidéke, a Tungtinghu-, a Pojanghu- és a Tajhu-tavak környéke, a Vörös-medence és a nagy kínai síkság középső részének több tartománya. Itt a népsűrűség az 500—600, sőt még az 1 000 főt is eléri négyzetkilométerenként. Nyugat felé haladva a népsűrűség egyre csökken. Kelet-Kína rendkívül gyéren lakott. A belső-ázsiai fennsík óriási területei nagyrészt lakatlanok. Itt csak az oázisokban, a folyók völgyeiben és a hegyek lábainál találunk településeket.

A kínai köztársaság egész lakosságának kilenctized része kínai. A nem kínai nemzetiségek mindössze 45—50

millió főt számlálnak. A mongolok, dungánok, ujgurok, kazahok, kirgizek, mandzsuk, tibetiek nagyrészt a határszéleken élnek. A mong, a taj, a noszu, a jao és a többi nemzetiségi csoportok főleg Kína hegyes vidékeit lakják.

A nem kínai nemzetiségek mindig hármas elnyomás alatt nyögtek — a saját hűbéruraik, a kínai földesurak és hivatalnokok, s a külföldi imperialisták járma alatt. Kína valamennyi nemzetiségi vidékére a társadalmi és gazdasági, valamint a kulturális fejlődés alacsony színvonala volt jellemző. A nemzeti kisebbségek hősiesen küzdöttek elnyomóik ellen, de csak a kínai népnek a reakciós Kuomintang és a külföldi imperializmus felett aratott győzelme hozta meg számukra a felszabadulást.

Valamennyi Kínában élő nemzetiség egyenjogúvá vált. A Kínai Népköztársaság a Kínában élő valamennyi nép testvériségének és együttműködésének támasza. A nemzeti kisebbségeknek megadták a jogot a helyi autonómiára és saját önkormányzati szerveik létrehozására.

Kína lakosságának négyötöd része, több mint 396 millió ember, mezőgazdasággal foglalkozik és falun él, egyötöd része — körülbelül 87 millió ember — városokban lakik. A régi Kína falusi népességének túlnyomó többsége (70 százaléka) szegényparaszt és mezőgazdasági munkás, 20 százaléka középparaszt, 10 százaléka pedig kulák és földbirtokos volt.

A kínai szegényparaszt egész életén át görnyedve művelte tenyérnyi földecskéjét, vagy — ami általánosabb jelenség — a földesúrtól bérelt földet. Mindannak, amit nehéz munkával megszerzett, oroszlánrészét a népnyúzók: a földesurak, a kulákok és az uzsorások vették el tőle, jelentős részét pedig a hatóságoknak kellett odaadnia adó fejében. Ami megmaradt számára, időnként még a nyomorúságos tengődéshez sem volt elegendő. A kínai paraszt rongyokban járt, télen didergett a hidegtől, állandóan éhezett, sok esetben pedig egyenesen éhenhalt. Évente a tönkrement parasztok százezrei és milliói hagyták el a falvakat, s munkát és kenyeret keresve bolyongtak az

országutakon. Az imperialisták Kínát mindig úgy tekintették, mint olcsó munkaerőforrást. Különböző külföldi munkaerőtoborzó irodák Brit Malájföld, Indonézia, a Fülöp-szigetek és a Csendes-óceán más országainak ültetvényeire és bányáiba szegődtették a kínaiakat. Kína határain kívül összesen 10 millió kínai él. A Kuomintang-Kínában valóságos rabszolgaság volt. A nyomor arra kényszerítette a kínai parasztot, hogy gyermekeit rabszolgának adja el. A kínai földesúrnak rabszolganői voltak, s megvásárolta a parasztok fiait, hogy azokat küldje el katonának saját csemetéi helyett. Rabszolgaság a városokban is létezett.

Kínában több mint egymillió kisebb és körülbelül százezer nagyobb falu van, szerte a síkságokon és a hegyek lejtőin. Szemtanúk leírása szerint a kínai falvak „szárított vályogtéglából épült kunyhókból és kalyibákból állnak. A nagyobb falvak körül sárból és terméskőből készült fal húzódik; a kisebbek tíz-tizenkét sűrűn egymás mellett álló kunyhóból állanak. A jobbmódú falvakban fehére meszelik a vályogkunyhókat, a nagyobb házak zöld fák árnyékában húzódnak meg; a szegény falvak viszont — és a legtöbb falu szegény — egyetlen szétmorzsolódó, elmálló sárgásbarna tömeget alkotnak. A szobáknak nincs más mennyezete, mint a gerendán nyugvó háztető és padlózatuk csak döngölt föld. Zsírozott papírlap az ablak, amely olyan kevés fényt ereszt át, hogy a távolabbi zugok mindig félhomályban vannak. A paraszt házában raktározza el a gabonát, éjszaka benntartja állatait és ott van az ősi ereklyetartó is, amelyet vallásos tisztelettel vesz körül . . . Naplemente után a nagyobb falvakban néhány órán át sárga fény szűrődik ki a tehetősebbek ajtaján, akik megengedhetik maguknak, hogy olajjal világítsanak; de a kisebb falvakban a füst sötéten száll fel, és mikor beáll az éjszaka, az egész falu alszik, és egyetlen világító pont sem bontja meg az árnyakat"[1]. A kuomintangista rendszer felszámolása óta eltelt

[1] *T. H. White—A. Jacoby.* Kínában reng a föld. Magyar Könyvbarátok Kultúregyesülete 1949. 35—36. old.

rövid idő alatt a kínai falu külsőleg kevéssé változott ugyan, de ereiben ma új élet lüktet. A kínai parasztnak, aki megszabadult a feudális rabság bilincseitől, s a munkásosztállyal együtt az ország gazdájává lett, most megvan a módja, hogy komolyan megjavítsa anyagi helyzetét. Erről tanúskodik az a számtalan levél, melyet a parasztok küldenek a kínai nép vezérének, Mao Ce-tungnak. Egyik ilyen levélben Csikuocung falu (Sanhszi tartomány) lakosai a következőt írják: „A földreform előtt a falunkban élő tizenkét család közül csak kettő táplálkozott tűrhetően. Ma mindegyiknek van saját földje és a falu 6 500 kilogramm élelmiszertöbblettel rendelkezik. Terméstink ma 50—100 százalékkal több mint a háború előtt volt. Az igásállatok száma a faluban 18-ról 39-re, a juhoké 50-ről 120-ra emelkedett." A levél idézi a falu egyik parasztjának, Vang Te-csienek szavait: „Családom — mondotta — mindig csak zöldséget és polyvát evett, s rongyokban járt. Összesen egyetlen takarónk volt, pedig házunk fala csak szalmafonatokból állott. Ma mindnyájunknak vattás takarója és rövid vattázott télikabátja van. Házunkhoz három új szobát építettünk . . . Örökké hálásak leszünk vezérünknek, Mao Ce-tungnak."

A kínai parasztot ma a mezőgazdasági termelés fokozása és kulturális színvonalának emelése foglalkoztatja. Sok a tennivalójuk a falusi kommunistáknak! Ma már a legkisebb faluban is gyakran éjfélutánig ég a lámpa, körülötte az összegyűlt parasztok élénken tárgyalják az élet új távlatait, melyeket a kommunista párt nyitott meg előttük. Iskolák és tanulókörök működnek, melyek célja az írástudatlanság felszámolása; előadásokat és vitákat tartanak az aktuális eseményekről, a Szovjetunióról, arról, hogy hogyan kell még jobban megművelni a földet, hogyan kell harcolni a különböző betegségek ellen. Faliujságokat szerkesztenek. Üléseznek a parasztszövetségek bizottságai, melyek a földreform végrehajtásának közvetlen szervei. A felszabadult parasztság lelkesen és a jövőbe vetett szilárd hittel harcol a mezőgazdasági termelés fellendítéséért, s e

harc során példátlan munkalendületről tesz tanúságot.

A kormány támogatja és ösztönzi azokat a parasztokat, akik gazdaságukban kiemelkedő eredményeket értek el. Számos paraszt bekapcsolódott az élmunkásmozgalomba. 1951 márciusáig Kína népi kormánya 198 parasztot tüntetett ki a „Munka Hőse" megtisztelő címével. Jellemző tény, hogy a kitüntetettek közül 22 parasztasszony — akik tegnap még minden jogtól megfosztott rabszolganők voltak, ma pedig a népi Kína szabad és egyenjogú polgárai. A kínai parasztok anyagi helyzete állandóan javul.

Kínában csaknem két és félezer város van: ezek többsége 50 000-nél kevesebb lakosú; de vannak nagyvárosok is, ezek lakosainak száma meghaladja az egymilliót. Ilyen nagyvárosok: Sanghaj (6 millió lakos), Peking, Mukden, Tiencsin, Kanton, Nanking, Hankou és Csungking. A nagyvárosok főleg a tengerparton vagy a hajózható folyók mentén terülnek el. Számos város eredete az évszázadok homályába nyúlik vissza.

A régi kínai városokat tégla- vagy agyagfalak négyszöge veszi körül, úgy hogy erődítményekre emlékeztetnek. A városba azelőtt csak a kapukon át lehetett bejutni, a kapukat éjszakára bezárták és a városi őrség őrizte őket. Sok régi város utcái és sikátorai olyan szűkek, hogy ha az ember kinyujtja a két kezét, eléri a szembenlévő házak falait. A házak általában agyagból vagy téglából épültek, cseréptetővel. A középületek vagy a gazdag kínaiak házai méreteiket tekintve kiemelkednek a többiek közül, sajátos tetőik a sarkokon felfelé hajlanak.

A nagy kikötővárosokban meglepő kontrasztok érvényesülnek. A város központjának többemeletes házait és aszfaltozott utcáit a város peremén — ahol a szegény nép él — szűk és sötét sikátorok labirintusa váltja fel. A tengerparti és a folyómenti városok lakosságának tízezrei egész életüket szampanokban — fedett csónakokban — élik le. Az ilyen úszó „lakások" ezrei láthatók Kantonnál a Gyöngy folyón, Sanghajban a Huangpu-folyón és másutt.

Kína népi kormánya jelenleg nagy gondot fordít a városi szegénység életkörülményeinek megjavítására. A nagyvárosokban a munkáscsaládok ezrei költöztek át a nyomortanyákról azokba a lakásokba, melyekben azelőtt a külföldi kapitalisták és a kínai nagyburzsoák laktak. A szampanok számos lakója is elhagyta „lakását" és a partra költözött.

Kína városi lakosságának több mint a fele munkás és kisiparos. Az iparban, a kisiparban, a szállításban foglalkoztatottak összlétszáma 45—50 millió, ebből az ipari proletariátus száma 3—4 millió[2]. 12 millió ember bérmunkát végez a kisiparban, 30 millió pedig szállítómunkás: riksa, kuli, csónakos, hajóvontató stb. A munkásosztály kizsákmányolása Kínában rendkívüli méreteket öltött. A munkanap hossza a 16—18, sőt a 20 órát is elérte. Pihenőnap nem volt. A munkabér csak arra volt elég, hogy az ember el ne pusztuljon az éhségtől.

A bányászoknak, a kínai proletariátus eléggé nagylétszámú részének munkafeltételei különösen súlyosak voltak. Sokan életük nagyrészét a föld alatt töltötték. Egyes bányákban a munkások havonta csak háromnégyszer mehettek fel a föld felszínére.

Munkavédelmi intézkedések nem léteztek. A különböző vállalatoknál balesetek következtében évente a munkások tíz- és százezrei pusztultak el vagy váltak munkaképtelenné. Egyedül az ansani kohászati kombinátban 1918 és 1945 között mintegy 150 000 ember szenvedett halálos kimenetelű balesetet vagy vált nyomorékká.

A gyárakban nagymértékben kizsákmányolták az asszonyok és gyermekek munkaerejét. A selyem-, a pamut- és a dohányiparban csaknem kizárólag asszonyok és 8—12 éves gyermekek dolgoztak. E gyermekek közül igen sokat szüleik adósság fejében uzsorásoknak adtak el, akik viszont a vállalkozóknak adták őket tovább.

---

[2] Kína ipari proletariátusának száma, az alkalmi munkásokat is beleszámítva, körülbelül 6 millió.

Nehéz volt a szakképzetlen munkások, a kulik sora, akiknek neve szó szerint „keserű erőt" jelent. A kuli egy tál rizsért hajlandó volt a legnehezebb és a legpiszkosabb munkát is elvégezni. Nem hiába írta egy külföldi azt, hogy „az ember itt olcsóbb az állatnál".

Az imperialisták nemcsak kizsákmányolták a kínai népet, hanem emberi méltóságában is meg akarták alázni. A mult század hatvanas éveiben az angol imperialisták „feltalálták" a riksát — az emberi lovat, aki kocsiba befogva húzta a gyűlölt külföldieket.

A kimerítő munka és az éhezéssel határos tengődés aláásta a kínai nép egészségét. A kínai proletár ritkán érte meg a 30—40 évet.

Kína lakosságának jelentős részét a városi kispolgárság — a kereskedők és kisiparosok — alkotják. Sokan közülük a nyomor határán tengődtek és gyakran a kínai szegénység soraiba jutottak. A burzsoázia és a hivatalnokok az ország lakosságának körülbelül 5 százalékát tették ki. Összetételét tekintve a kínai burzsoázia nem volt egynemű. Két fő csoportra oszlott: a kereskedelmi-ipari burzsoáziára, ez túlnyomórészt a középpolgárság, melyet gyakran nemzeti burzsoáziának neveznek, mivel a nemzeti iparral és kereskedelemmel állott kapcsolatban, továbbá a komprador burzsoáziára, mely Kína és a külföldi hatalmak között játszott közvetítő szerepet az utóbbiak javára. Ezt a monopolista nagyburzsoáziát, mely az idegen imperialisták legfőbb támasza volt, szoros szálak fűzték a kínai földbirtokosokhoz és uzsorásokhoz. Az elmúlt két évtizedben a komprador burzsoázia főleg a Csang Kaj-sek vezetése alatt álló „négy családban" testesült meg, amely kezében tartotta a politikai hatalmat és az ország legfontosabb gazdasági pozícióit.

A kínai demokrácia győzelme megváltoztatta és továbbra is megváltoztatja a kínai osztályok szerkezetét és erőviszonyait. „Kína jelenlegi fejlődési fokán — mondja Mao Ce-tung — a kínai nép a munkásosztályból, a parasztságból, a kispolgárságból és a

nemzeti burzsoáziából áll"[3]. A reakciós osztályokat már szétverték, de még nem semmisítették meg teljesen. Az ország területének nagyrészén, ahol megvalósult a földreform, felszámolták a földesúri-feudális osztályt. Ezen osztály teljes felszámolása csak akkor fog bekövetkezni, ha Kínának még hátralévő részein is végrehajtják a földreformot. A komprador burzsoázia maradványai is megsemmisültek. A nemzeti burzsoázia megmaradt ugyan, de kizsákmányolási tendenciáit korlátozták, és így nem foglal el vezető helyet az országban. A Kínai Népköztársaság fő osztályai az egész lakosságnak együttesen körülbelül 90 százalékát kitevő munkásosztály és parasztság. A vezető szerep a munkásosztályé — Kína legelenjáróbb osztályáé. A kínai nép csak a munkásosztály vezetésével tudta kiállni az ellenség csapásait és tudta kivívni a győzelmet. A kínai népi forradalom győzelme megváltoztatta a munkásosztály helyzetét — mely a népi demokratikus állam vezetőjévé vált.

Kína munkásosztálya áll a hatalmi szervek, a hadsereg, a különböző társadalmi és kulturális szervezetek élén. A munkások százezrei kerültek vezető, adminisztratív állásokba az iparban és a közlekedésben. Sok munkást küldtek a falura, hogy segítséget nyujtsanak a parasztoknak a földreform megvalósításában. A népi kormány egész sor intézkedést foganatosított a munkásosztály életszínvonalának emelése érdekében. A munkanapot 8—10 órára csökkentették. Szakszervezeteket létesítettek. 1951 január 1-én életbelépett Kínában a társadalombiztosítási törvény, amely valamennyi 100-nál több munkást foglalkoztató állami és magánkézben lévő vállalatra kiterjed. A társadalombiztosítási törvény értelmében a kínai munkásnak ideiglenes munkaképtelenség vagy rokkantság esetén, továbbá öregkorában joga van segélyre és ingyenes orvosi segítségre; a munkásnőknek ezenkívül terhesség és szülés

[3] A kínai forradalom diadalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai. 229. old.

idejére segély és 56 nap szabadság jár. A társadalombiztosítás olyan új dolog, amivel a kínai munkás sohasem rendelkezett és nem is rendelkezhetett a félgyarmati Kínában. 1951 elején a társadalombiztosítás már 1,2 millió munkásra és munkásnőre terjedt ki.

A magánvállalatoknál a szakszervezetek és a vállalkozók kollektív szerződéseket kötnek egymással. A vállalkozók kötelesek tiszta nyereségüknek nem kevesebb mint 40 százalékát a munkások jutalmazására, munkafeltételeik javítására stb. fordítani. A nők és a serdülő ifjúság munkája a törvény védelme alatt áll; megalakították a munkavédelmi felügyelőséget. A gyáraknál és üzemeknél munkásszállásokat, étkezdéket és szövetkezeti boltokat létesítenek; üdülőket és szanatóriumokat nyitnak meg. Növekszik a kórházak, poliklinikák, rendelőintézetek és más orvosi intézmények száma. A munkások gyermekei számára óvodákat és bölcsődéket szerveznek. A munkáscsaládok anyagi helyzete állandóan javul. Fokozódik a kereslet a lábbeli, a szövet és a különböző háztartási cikkek iránt.

A munkások új szemmel kezdenek munkájukra tekinteni. Kínában széles körben elterjedt a munkaverseny hazafias mozgalma, mely 1951 első negyedében körülbelül háromezer vállalatot és 2,2 millió munkást ölelt fel.

A verseny jellemző sajátossága az, hogy a munkások igyekeznek a technika uraivá válni és teljesen kihasználni a technika által nyujtott lehetőségeket. A kínai munkások tanulmányozzák és átveszik a szovjet sztahanovistáknak — a termelés újítóinak tapasztalatait. 1950-ben 11 hónap alatt 64 000 munkás ért el egyéni vagy közös termelési rekordot. „Az új Kína munkásának életében az egyik legszembeszökőbb sajátosság a kezdeményezés növekedése — mondotta a Szovjetunióban járt Vang Ji-csing, az Összkínai Munkaszövetség funkcionáriusa. — Ez mindenben megnyilvánul: a munka magas termelékenységéért folyó harcban, a társadalmi tevékenységben, a munkásoknak

abban a törekvésében, hogy fejlesszék gyárukat, emeljék kulturális színvonalukat, javítsák létfeltételeiket. Éppen a kezdeményezés magas fokával, a gyár munkájának elősegítésére irányuló törekvéssel magyarázható a nagyszámú munkafelajánlás megszervezése."

A kínai munkásosztály egyik legfontosabb feladata, hogy emelje a munka termelékenységét, minél több fémet, fűtőanyagot, szövetet és más árut adjon az országnak. A kínai munkások a Szovjetunió munkásainak példáján lelkesülnek és arra törekednek, hogy a lehető leggyorsabban helyreállítsák az ország gazdaságát, megjavítsák a dolgozók anyagi helyzetét, megszilárdítsák a köztársaság védelmi képességét. Megdöntik az elavult normákat és példát mutatnak a munkahősiességben. Az ansani kohászati kombinát munkásai például a napi nyersvastermelést minden egyes kohónál 400-ról 620 tonnára emelték. A sanghâji, tiencsini, csingtaoi vállalatok textilmunkásai az egy orsóra, illetve szövőszékre jutó termelést — a Kuomintang-uralom időszakához viszonyítva — 1950-ben 3 százalékkal, egyes vállalatoknál pedig 21, sőt több százalékkal növelték. Számos munkás magastermelékenységű munkájával kiérdemelte a „Munka Hőse" megtisztelő címet. 1951 elejéig a népi kormány 208 munkást — közülük 15 nőt — tüntetett ki a „Munka Hőse" címmel. Kínában a munka becsület, dicsőség, merészség és hősiesség dolgává vált. A Munka Hősei között olyan emberek vannak, akiknek nevét az egész kínai nép ismeri. Ilyen például Csao Kuo-ju, a mukdeni kohászati gyár esztergályosa, az északkínai munkások munkaversenyének egyik kezdeményezője; Tien Jün-hua vasúti munkás, akit a sicsiacsuangi vasúti műhely mechanikai üzemének vezetőjévé tettek meg; Tien Kuj-jing az első női mozdonyvezető, Liang Csüng, Kína első traktorvezetőnője és a kínai nép dicső fiainak és leányainak egész sora.

A kínai munkásosztály, melyet élcsapata, a kommunista párt vezet, az egyetlen következetesen forradalmi osztály, a népi állam fő, vezető ereje.

Kulturális építőmunka az új Kínában. Kína fejlett, ősi kultúrával rendelkező ország. Ez a nagyszerű kultúra azonban hanyatlásnak indult a külföldi hódítók uralmának, különösen pedig annak következtében, hogy az imperialista hatalmak félgyarmattá alacsonyították az országot. Az irodalom, az írás, a művészet régi, a nép számára hozzáférhetetlen formákban maradt fenn. A kínai nagyburzsoázia, a feudális földesurak és a külföldi imperialisták azt sugalmazták a kínai népnek, hogy bele kell törődnie rabszolgai helyzetébe. Az imperialisták minden eszközzel fizikai és erkölcsi romlásba akarták taszítani a kínai népet, el akarták fojtani elszántságát és azt az akaratát, hogy küzdjön függetlenségéért és szabadságáért. Ennek a célnak a szolgálatába állították a misszionárius intézmények és az ópiumszívó lebujok széles hálózatát. A művelődés a gazdagok és a „nemesek" — a földesurak és a hivatalnokok csemetéinek kiváltsága volt. A kínai dolgozó nép elől elzárták a kultúrához és a művelődéshez vezető utat. A falusi lakosság kilenctized része írástudatlan volt. A tudományt elszakították az élettől. Mértéktelenül nagy figyelmet szenteltek az ókori filozófia tanulmányozásának és az archeológiának. A felsőfokú iskolák elenyészően kevés orvost, tanítót, mérnököt, agronómust, geológust és más szakembert képeztek, akikre pedig az országnak nagy szüksége volt.

Az iskolák és a felsőfokú tanintézetek nagyrésze Kínában magánosok kezén volt. Különleges szerepet játszottak a nagyrészt amerikaiak tulajdonában lévő misszionárius iskolák: ezek áz „amerikai civilizáció" előtti hajbókolásra igyekeztek nevelni a kínai ifjúságot, s az amerikai imperializmus számára engedelmes szolgákat és kémeket akartak belőle faragni. Az amerikai kémszolgálat megbízásából gyakran maguk a misszionáriusok is folytattak katonai és gazdasági kémtevékenységet, s értesüléseket gyüjtöttek a Népi Felszabadító Hadseregről és a vállalatok munkájáról.

Az új Kínában igazi kultúrforradalom megy végbe.

A kínai nép, melyet az imperialisták lenézően „műveletlennek", elmaradottnak, „Kelet-Ázsia elöregedett népének" neveztek, példátlan lelkesedéssel látott hozzá az ismeretek elsajátításához és új kultúrájának megteremtéséhez.

A népi kormány arra törekszik, hogy emelje a nép kulturális színvonalát és a nemzeti építőmunka számára olyan káderekét neveljen, akik korszerű ismeretekkel és a nép érdekeit szolgáló, élenjáró marxista-leninista ideológiával rendelkeznek. A kultúra fellendítése terén Kínában a legfontosabb feladat az írástudatlanság felszámolása, az általános elemi iskolai oktatás haladéktalan bevezetése, valamint a közép- és felsőfokú oktatás hálózatának kiszélesítése. E célból új iskolákat építenek és nagyszámú tanítót képeznek ki. Az elemi- és középiskolákban már 1950 végén 30 millió ember tanult — csaknem háromszor annyi, mint 1935-ben, a Kuomintang-rendszer idején. A középiskolák tanulóinak fele és az elemi iskolák tanulóinak 80 százaléka ma a dolgozók gyermekeiből kerül ki. 1951-ben az elemi és középiskolák tanulóinak száma még jobban megnőtt: 40 millió fölé emelkedett.

A kínai népben mohó tudásvágy él. A felnőttek milliói — munkások, parasztok, kisiparosok, a Népi Felszabadító Hadsereg harcosai — tanulókörökben és esti iskolákon tanulják az írás-olvasást. Kínában mindenütt, mindenki tanul, ahol csak tud és ahogy ideje engedi. Ha nincs megfelelő tanulóhelyiségük, az emberek az üzemekben, műhelyekben, étkezőkben, a közös szálláson vagy a szabad ég alatt, a bányák bejáratánál, a szántóföldeken gyűlnek össze, hogy tanuljanak. A Népi Felszabadító Hadsereg harcosai még menetelés közben is tanulnak, mégpedig úgy, hogy a megtanulandó írásjeleket papírlapon az előttük haladó bajtársuk hátára erősítik. 1950—1951 telén 25 millió paraszt tanult. A különböző esti iskolákon és műszaki tanulókörökben több mint 10 millió munkás és alkalmazott végezte tanulmányait. „Írástudó, tanítsd barátod és ismerősöd!" — a mai Kína harci jelszava lett. A tanítók többsége munkásokból,

alkalmazottakból, parasztokból és családtagjaikból áll, ezek az írástudatlanság elleni harc önkéntesei. Az írástudatlanság felszámolásában igen nagy munkát végeznek az iskolások, „a mi kis tanítóink", ahogy a nép szeretettel nevezi őket.

Az írni-olvasni tudás elsajátításában meglehetős nehézséget okoz a jeleken alapuló kínai írás. Az egyes jelek nem hangot, hanem egész szót vagy fogalmat jelentenek. Ahhoz, hogy valaki folyóiratot, ujságot vagy egy népszerű könyvet el tudjon olvasni, legalább háromezer jelet kell ismernie. Művelt embernek körülbelül tízezer jelet kell tudnia. Az írásjelek mennyisége hozzávetőlegesen 80 000-re tehető. Egy egész emberöltő sem elég ahhoz, hogy mindet elsajátítsa az ember. A kormány a kínai írás reformjának előkészítésén dolgozik. Ez a reform lehetővé fogja tenni az írástudatlanság gyorsabb ütemű felszámolását, és a kínai nép számára tág teret nyit ahhoz, hogy a kultúra magaslataira hágjon.

Kína kultúrájának és gazdaságának felvirágzása, az új, demokratikus állam felépítése elképzelhetetlen új, népi értelmiségi káderek kialakítása nélkül. Éppen ezért a Kínai Népköztársaság kormánya nagy gondot fordít a felsőfokú oktatás fejlesztésére. Kínában jelenleg 201 főiskola van, ezek közül 21-et 1950-ben és 1951-ben hoztak létre. A hallgatók száma 1935-höz képest több mint a háromszorosára emelkedett és elérte a 140 000-et. A magasképzettségű szakemberek képzésében igen nagy szerepet játszik a Népi Egyetem. Ezen az egyetemen 8 fakultás van, melyeken 3 000 diák tanul. A Népi Egyetem újtípusú főiskola. A hallgatók kétharmad része munkás- és parasztszármazású. Az egyetemen közgazdászokat, tervszakembereket, pénzügyi szakembereket, szövetkezeti, kereskedelmi funkcionáriusokat, ipari vezetőket, jogászokat, diplomatákat képeznek ki. A Népi Egyetemen nagy munkát végeznek a szovjet egyetemi tanárok és előadók.

A népi kormány nagy jelentőséget tulajdonít a Kínában lakó nemzeti kisebbségek köréből kikerülő káderek

képzésének. A speciális előkészítő tanfolyamokon kívül három egyetem áll nyitva számukra: Pekingben, Északnyugat-Kínában és Délnyugat-Kínában. A főiskolákban kötelező anyagként a következő tantárgyakat vezették be: a politikai gazdaságtant, a dialektikus és a történelmi materializmust, a kínai forradalom történetét, a népi demokrácia alapjait és az orosz nyelvet. A népi forradalom Kínában szélesre tárta a főiskolák kapuit a munkások és parasztok gyermekei előtt. Munkásfakultás-típusú[4], speciális, rövid időtartamú előkészítő munkás- és parasztiskolákon szerzi meg a dolgozó ifjúság a főiskolai tanulmányok folytatásához szükséges ismereteket.

Kínában igen nagy jelentőséget tulajdonítanak az orosz nyelv tanulmányozásának. Kína dolgozói megértik, hogy az orosz nyelv ismerete sietteti a Szovjetunióban lezajlott szocialista építés tapasztalatainak átvételét. Az orosz nyelvet nemcsak a főiskolákon, hanem számos iskolában, esti tanfolyamon, sőt egyszerűen tanulókörökben is tanulják. Az orosz nyelv tanítása rádión keresztül is olyik.

A népi Kínában kedvező feltételeket teremtenek a tudomány, a kultúra és a művészet gyors felvirágoztatása számára. A Kínai Tudományos Akadémia mind a húsz tudományos-kutató intézetének munkáját új alapokon szervezték át. A Kínai Tudományos Akadémia előtt az a feladat áll, hogy a népet szolgálja, s hozzájáruljon az ország népgazdaságának fejlesztéséhez, a kínai nép kultúrájának előrelendítéséhez. A mezőgazdaság tudományos fejlesztésének előmozdítása céljából létrehozták a Micsurin-társaságot, mely a szovjet tudósok, Micsurin és Liszenko élenjáró eszméit terjeszti.

A kínai nép gyorsütemű kulturális fejlődését bizonyítja az ujságok, folyóiratok és könyvek szakadatlanul növekvő példányszáma is. A Kuomintang-Kínában egy-egy év lefor-

[4] Munkásfakultás — főiskolai előkészítő azok részére, akik nem végezték el a 7 éves középiskolát. A Szovjetunióban ez az oktatási forma már megszűnt. — *Szerk.*

gása alatt még a legnépszerűbb könyvekből is alig adtak el 3 000 példányt; manapság a könyvek tíz- és százezres példányszámban jelennek meg, s még így sem elégítik ki a keresletet. Mihelyt a könyvek forgalomba kerülnek, azonnal szétkapkodják őket. Kína egész könyvtermése csupán 1950 első hat hónapja alatt elérte a 95 millió példányt. Az ujságok példányszáma 1951-ben 6 millióra emelkedett, vagyis 300 százalékkal volt több, mint 1948-ban. Kínában 624 ujság jelenik meg, ebből 165 napilap. Ezenkívül 216 katonaujságot adnak ki. Az ujságok, könyvek és folyóiratok ma közérthető népi nyelven jelennek meg. A „nemesek" régi, cikornyás és mesterkélt irodalmi stílusát, melyet csak korlátozott számú ember értett meg, elvetették, mint elavult és a nép számára érthetetlen stílust.

Létrejött és nagy lendülettel fejlődik Kína demokratikus irodalma. A kínai demokratikus írók munkáit nemcsak Kínában, hanem Kína határain túl is széles körben ismerik. Ilyen művek közé tartozik Ting Ling írónő „Felkelt a nap a Szangkanho-folyó felett" című regénye, melyet lefordítottak orosz nyelvre, Csao Su-li „Változás Licsiacsuangban"[5], Ma Feng és Hszi Zsuj „Liuliang hegyeiben" című regénye stb. Óriási népszerűségnek örvendenek Kínában a kiváló realista író, a kínai Gorkij, Lu Hszin művei, aki egész életét és egész munkásságát a népi forradalom ügyének szentelte.

Kínai nyelvre fordítják és tömeges példányszámban adják ki Marx, Engels, Lenin és Sztálin műveit. Csupán 1950-ben 2,2 millió példányban jelentek meg Kínában a marxista-leninista klasszikusok művei.

Nagy a kereslet Kínában az orosz irodalom klasszikusai és a szovjet írók: Puskin, Csehov, Gorkij, Majakovszkij, Solohov, Fagyejev, Szimonov, Osztrovszkij és mások műveinek fordításai iránt.

A szovjet irodalom és az orosz klasszikus irodalom

[5] E két könyv magyarul Din Lin „Felkelt a nap a Szanganfolyó felett" (Szikra 1950.) és Csao Su-li „Változás Lic Jac Zsuanban" (Révai N. V. 1950.) címen jelent meg. — *Szerk.*

óriási hatást gyakorol Kína új, demokratikus irodalmának kialakulására. Rendkívül jelentősége van a kínai irodalom számára Makszim Gorkij művészetének. „A kínai írók — írja a kínai tudós és író, Kuo Mo-zso — meghajlanak Gorkij előtt, szeretik és követik őt, megéneklik életét, mint a tisztaság és a tökéletesség példaképét, s műveit bibliaként olvassák. Gorkij irodalmi és publicisztikai cikkeinek Kínában nem kisebb a hatásuk, mint a Szovjetunióban. A kínai írók Gorkijtól tanulják meg, hogyan kell élni és alkotni."

Kínában nagy népszerűségnek örvend Majakovszkij: családi körben és munkásklubokban olvassák, az iskolákban tanulják költeményeit. Megteremtették az óriási nevelő jelentőségű új, realista színház- és filmművészetet, mely helyesen és magas színvonalon tükrözi a kínai népnek az új demokratikus Kínáért vívott harcát. A kínai vetítővásznakról száműzték az embergyűlöletet hirdető és az „amerikai életformát" magasztaló amerikai filmeket.

Az amerikai filmtársaságok nem tűrték meg a kínai filmipar fejlődését. Ma a fiatal kínai filmipar hónapról hónapra több és több filmet gyárt, melyeket mély eszmei tartalom és magas művészi színvonalú forma jellemez. Egyedül 1950-ben 26 játékfilmet és számos híradót készítettek Kínában. A Pekingi Filmstúdió legjobb filmjeit, „A kínai nép győzelmét" és a „Felszabadult Kínát", a kínai és szovjet filmszakemberek közös alkotását, Sztálindíjjal tüntették ki. A „Kína lánya" című játékfilm az V. nemzetközi filmfesztiválon a negyedik díjat nyerte el. Számos szovjet filmet kínai nyelvre szinkronizálnak, ezeket a kínai nézők nagy lelkesedéssel fogadják.

Kínában a rádióközvetítő állomások széles hálózatát építik ki. A film és a rádió, mely azelőtt elérhetetlen dolog volt a néptömegek számára, mélyen gyökeret vert a kínai nép szokásaiban és mindennapi életében.

Kínában példátlan lendületű kulturális tömegmunka bontakozott ki. 1950 augusztusában a tudományos és műszaki ismeretek terjesztésére Összkínai Társaság alakult. Tudományos-népszerűsítő felolvasásokat, vitákat tartanak

a legkülönbözőbb kérdésekről és kiállításokat rendeznek.

A néptömegek politikai és kulturális nevelésében igen nagy szerepet játszanak a népi kultúrházak. Gyors ütemben bővül a könyvtárak hálózata. Csoportokat szerveznek az ujságok, folyóiratok és könyvek olvasására. Kínában széles körben elterjedtek az otthoni és a „rizsföldi olvasókörök", melyekbe tízmilliók kapcsolódnak be. Vállalatoknál, intézményeknél, iskolákban, falvakban mindenütt faliujságokat szerkesztenek, ezek köré tömörülnek a munkás- és falusi levelezők aktívái. Fejlődésnek indultak a különböző képzőművészetekkel foglalkozó körök és színjátszó csoportok.

Napról-napra fejlődik és egyre jobban virágzik a kínai nép kultúrája, egyre szélesedik a nép politikai látóköre, egyre újabb és újabb százezrek és milliók kapcsolódnak be az ország öntudatos politikai életébe, s válnak a népi demokratikus állam tevékeny építőivé.

A KÍNAI NÉPKÖZTÁRSASÁG TÁRSADALMI RENDJE ÉS ÁLLAMRENDSZERE

A kínai népi demokratikus rendszernek megvannak a maga sajátosságai, melyek Kína társadalmi-gazdasági helyzetéből és a kínai forradalom jellegéből adódnak.

A közép- és délkeleteurópai népi demokratikus országoktól eltérően, melyek a multban aránylag fejlett kapitalista országok voltak, Kína félfeudális és félgyarmati ország volt. Egész militarista-bürokratikus felépítményével a hűbériség volt Kínában az elnyomás fő formája. Ennek az elnyomásnak a felszámolása volt az 1925-ben megkezdődött kínai polgári-demokratikus forradalom feladata. Sztálin elvtárs 1927-ben megállapította, hogy „Kína óriási erejű és lendületű agrárforradalmat" él át.

„De mi az agrárforradalom? Nem más, mint a polgári-demokratikus forradalom alapja és tartalma"[1].

Kína azonban nemcsak félfeudális ország volt, hanem az országban uralkodó és a feudális militaristákra, valamint a nagy (komprador) burzsoáziára támaszkodó imperialisták félgyarmata is. Uralmuk megszilárdítására törekedve, az imperialisták támogatták, fenntartották és ápolták a feudális csökevényeket, éppen ezért a kínai polgári-demokratikus forradalom nemcsak a feudális csökevények, hanem egyben az imperializmus ellen is irányult.

---

[1] *Sztálin* Művei. 9. köt. 303. old.

Következésképp, a kínai forradalom jellegét tekintve antifeudális és antiimperialista nemzeti felszabadító forradalom.

A kínai nemzeti felszabadító forradalmat a munkásosztály vezette, mely a parasztsággal fennálló szövetségre és az őt követő nemzeti burzsoáziára támaszkodott. Ebben rejlik a forradalom ereje és győzelmének egyik legfőbb oka.

A forradalom során a munkásosztály a maga oldalára vonta a városi kis- és középpolgárságot, melynek érdekeit sértette az imperializmus. Ilymódon létrejött a népi demokratikus front, mely a forradalom erőit a kommunista párt vezetése alatt tömörítette. A népi front a forradalom győzelme után továbbra is hatalmas szerepet játszik a Kínában meghonosodott népi demokratikus rendszer megszilárdításában.

A kínai forradalom sajátosságai határozták meg a Kínában létrejött hatalom jellegét.

Beigazolódott Sztálin elvtársnak az az előrelátó megállapítása, hogy: „Kínában az eljövendő forradalmi hatalom, jellegét tekintve, általában olyan jellegű hatalomra fog hasonlítani, amilyenről nálunk 1905-ben beszéltek, vagyis olyasvalamire, mint a proletariátus és parasztság demokratikus diktatúrája, azzal a különbséggel azonban, hogy ez kiváltképpen imperialistaellenes hatalom lesz.

Ez a hatalom átmenet lesz Kína nem-kapitalista vagy, pontosabban, szocialista fejlődéséhez"[2].

A Kínai Népköztársaság a népi demokrácia diktatúrájának állama, mely demokrácia a nép számára és diktatúra a reakciósok számára. A népi demokrácia diktatúrájának lényegét a Népi Politikai Tanácskozó Testület 1949 szeptemberében hozott Általános Programja határozza meg. Ez kimondja: „A kínai népi demokrácia diktatúrája: a munkásosztály, a parasztság, a kispolgárság, a nemzeti polgárság és más hazafias, demokratikus elemek népi demokratikus egységfrontjának államhatalma, mely a munkások

[2] *Sztálin* Művei. 8. kot. 391. old.

és parasztok szövetségén alapul, a munkásosztály vezetése alatt"[3].

A munkásosztály és a parasztság szövetsége — ez az alapja Kínában a népi hatalomnak, a népi demokrácia diktatúrájának, melyet a munkásosztály vezet és amely az egységes, független és demokratikus Kína megteremtésében résztvevő lakosság legszélesebb rétegeire támaszkodik. Következésképp, a jelenlegi szakaszban Kínában a népi demokrácia nem jelenti a proletariátus diktatúrájának formáját, és a szocializmus építése még nem tekinthető közvetlen napi feladatnak.

A népi demokrácia diktatúrája csak előkészíti a szükségszerű átmenetet a szocializmus építésére a későbbiek során. Mint Mao Ce-tung elvtárs hangsúlyozta, ez az új demokráciából a szocializmusba való átmenet hosszabb időt kíván.

A Kínai Népköztársaság népi demokratikus rendszere, jellegét tekintve antiimperialista, antifeudális, mely csapásait a nagy (komprador) burzsoáziára, a külföldi tőke ügynökségére is méri. A népi Kínában megszüntették az imperialisták előjogait és sikeresen számolják fel a földesúri birtokokat; mindez azt jelenti, hogy a nemzeti függetlenségért és a polgári-demokratikus forradalom feladatainak megvalósításáért vívott harc döntő győzelmet aratott. Az úgynevezett „bürokratikus tőke" elkobzása az állami, szocialista tulajdon megteremtéséhez vezetett. Ilyenformán már most létrejön a szocializmus jövőbeli építésének gazdasági bázisa.

Az Általános Program biztosítja a politikai jogokat a néptömegek számára, akik a Kuomintang-uralom idején teljes jogfosztottságban éltek. A dolgozó nép Kína története során még sohasem élvezett olyan szabadságjogokat, mint amilyeneket most kapott. A Kínai Népköztársaság állampolgárainak választó- és választhatósági joguk van, s szabadságjogaik köre kiterjed a meggyőződés, a szólás, a sajtó, a gyülekezés, a szervezetekbe tömörülés, a levelezés,

[3] A kínai forradalom diadalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai. 241. old.

a vallás, a tüntetés szabadságára. A nők, akiket a régi Kínában félembernek tekintettek, akiket rabszolgaként eladhattak a földesúrnak vagy beleegyezésük nélkül bárkihez férjhezadhattak, egyenjogúakká váltak a férfiakkal a politika, a gazdaság, a kultúra, a művelődés valamint a társadalmi és állami élet többi területén. A kényszerházasságot megtiltották. Az Általános Program kimondja, hogy minden nemzetiségnek egyenlő jogai és egyenlő kötelességei vannak. Hangsúlyozza, hogy minden kínai állampolgárnak kötelessége védeni hazáját, betartani a törvényeket és a munkafegyelmet, takarékosan bánni a társadalmi tulajdonnal, katonai szolgálatot teljesíteni és adót fizetni.

Az Általános Program ugyanakkor megköveteli mindennemű ellenforradalmi tevékenység elfojtását és „az összes kuomintangista ellenforradalmár háborús bűnösök, valamint a többi megrögzött ellenforradalmi elemek" megbüntetését, „az imperialistákkal fenntartott kapcsolatukért és hazaárulásukért, továbbá a népi demokrácia ellen vívott harcukért" (7. cikkely).

A Kínai Népköztársaság államhatalmi szervei a demokratikus centralizmus elve alapján épülnek fel. Az államhatalom a népé. A nép a hatalmát a népi gyűlések és a különböző fokú népi kormányok révén gyakorolja. A népi gyűlések felelősséggel tartoznak a népnek és munkájukról beszámolnak előtte.

A köztársaságban az államhatalom legfelsőbb törvényhozó szerve az Összkínai Népi Gyűlés, melybe az ország egész területén végbemenő általános választás alapján választják meg a képviselőket.

Az Összkínai Népi Gyűlés alakítja meg a Központi Népi Kormánytanácsot, mely az Összkínai Népi Gyűlés ülésszakai közti időben a legfőbb államhatalmat gyakorolja az országban. Ideiglenesen, a küszöbönálló választásokig az Összkínai Népi Gyűlés funkcióit a Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület ülésszaka tölti be. E testületet a kínai népi politikai tanácskozó konferencia választotta meg 1949 szeptemberében.

A Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület a népi demokratikus egységfront szerve — ez a front egyesíti a munkásosztályt, a parasztságot, a forradalmi csapatok katonáit, a kispolgárságot, a nemzeti burzsoáziát, a nemzeti kisebbségeket és a külföldön élő kínaiakat.

Az Összkínai Népi Gyűlés összehívása után a Népi Politikai Tanácskozó Testület a népi demokratikus egységfront szervezeteként fog tovább működni és tanácsadó szerv jogkörét fogja betölteni. Joga lesz ahhoz, hogy az állam politikájának alapvető kérdéseiben javaslatokat tegyen az Összkínai Népi Gyűlésnek vagy a Központi Népi Kormánynak.

A Központi Népi Kormánytanács egy elnökből, hat elnökhelyettesből, egy főtitkárból és 56 tagból áll.

A Központi Népi Kormánytanács jelöli ki az Állami Közigazgatási Tanácsot, a Népi Forradalmi Katonai Tanácsot, a Népi Felszabadító Hadsereg főparancsnokát, a vezérkar főnökét, a Politikai Főcsoportfőnökség vezetőjét, a Legfelsőbb Népbíróságot és a Legfelsőbb Népügyészséget.

A Központi Népi Kormánytanács előkészíti és végrehajtja az Összkínai Népi Gyűlés összehívását.

A Központi Népi Kormány elnöke Mao Ce-tung. Hat helyettese közül három kommunista, egy a Demokratikus Liga képviselője, egy a Kuomintang Forradalmi Bizottságának képviselője, egy pedig pártonkívüli. Az Állami Közigazgatási Tanács az államhatalom legfelsőbb végrehajtó szerve.

Az Állami Közigazgatási Tanácsnak különböző bizottságok, minisztériumok és igazgatóságok vannak alárendelve. Négy ilyen bizottság van: a politikai-jogi bizottság, a pénzügyi-gazdasági bizottság, a kulturális és népművelési ügyekkel foglalkozó bizottság, a népi ellenőrző bizottság[4]. Ezek a bizottságok vezetik a megfelelő minisztériumokat, igazgatóságokat és alsóbbfokú bizottságokat.

[4] 1951 decemberében még egy bizottság alakult — az északkínai közigazgatási bizottság. Ennek hatáskörébe kizárólag Észak-Kína ügyei tartoznak. — *Szerk.*

A KÖZPONTI NÉPI KORMÁNY SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE

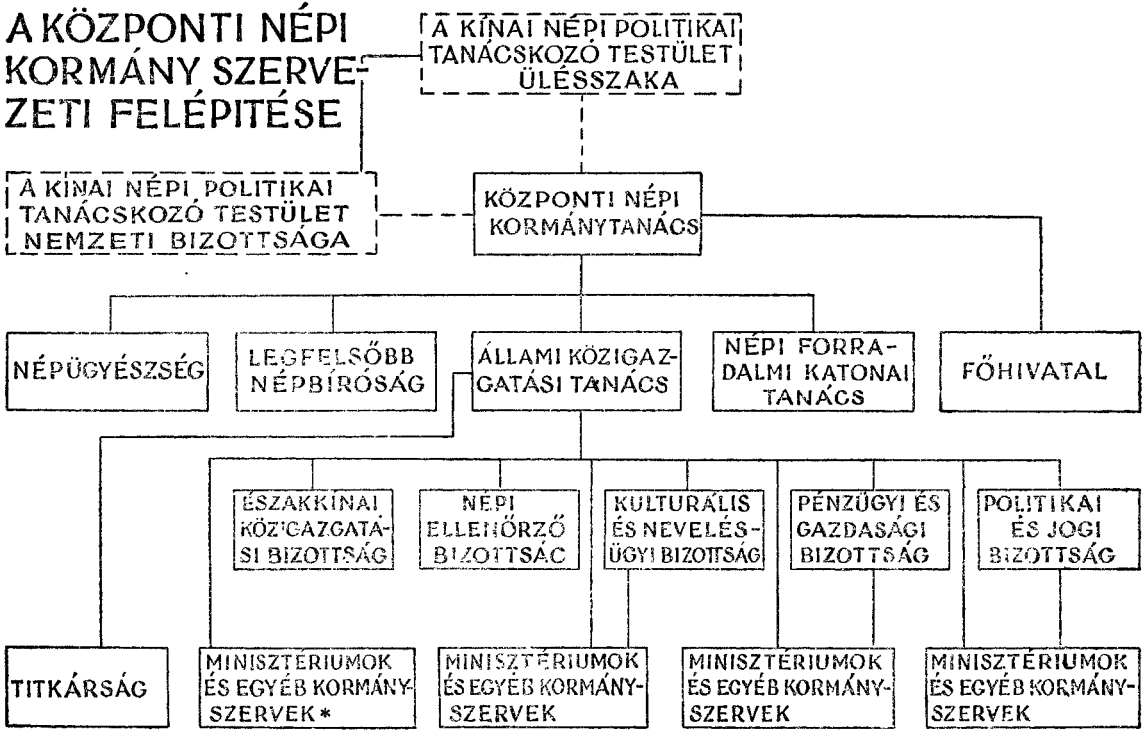

* Közvetlenül az Állami Közigazgatási Tanács hatáskörébe a Külügyminisztérium, a Személyzetügyi Minisztérium és a Külföldi Kínaiak Ügyeivel Foglalkozó Bizottság tartozik. — *Szerk.*

Az Állami Közigazgatási Tanács irányítja az egész ország helyi népi kormányainak munkáját.

Az Állami Közigazgatási Tanács elnöke Csou En-laj.

A régi burzsoá-földesúri hatalmi apparátus megsemmisítését és annak népi demokratikus hatalmi szervekkel való felváltását megkönnyítették azok a tapasztalatok, melyeket a korábbi felszabadított körzetekben szereztek az államépítés terén. Ugyanakkor azonban Kína komoly hiányt szenved közigazgatási káderekben a később felszabadított területeken. Ezeket a kádereket különleges tanintézetekben képezik ki, akik aztán a gyakorlati közigazgatási munka folyamán fejlődnek tovább. Ilyen gyakorlati közigazgatási munkára irányítják a munkások és parasztok tízezreit, valamint a Népi Felszabadító Hadsereg számos tisztjét és katonáját.

A népi demokratikus hatalom létrejöttének folyamata Kínában éles osztályharc közepette megy végbe. Az ellenforradalom szétvert erőinek maradványai, a kuomintangista banditák, az amerikai ügynökök arra törekednek, hogy meghiúsítsák a szabad Kína felépítését és a kínai népet ismét gyarmati sorba taszítsák.

Közigazgatási szempontból a Kínai Népköztársaság közigazgatási körzetekre[5], tartományokra, kerületekre, járásokra és hsziangokra (ezek néhány falura terjednek ki) oszlik.

A nagy hatáskörrel felruházott helyi hatalmi szervek a köztársaság központi hatalma alá tartoznak. Kína még sohasem volt ilyen egységes és központosított állam, mint ma. Kína minden tartományában konferenciákat tartanak, amelyeken résztvesznek a lakosság valamennyi rétegének képviselői. A tartományok legtöbbjében már meg is választották a tartományi népi kormányokat.

A Kínai Népköztársaság lobogója: vörös mezőben öt arany csillag. A csillagok a kommunista pártot (nagy csillag) és a kommunista párt vezetése mellett együttműködő négy demokratikus osztályt (kis csillagok) jelképezik.

---

[5] Lásd bővebben e könyv 119. oldalán. — *Szerk.*

A KOMMUNISTA PÁRT — A KÍNAI NÉP HARCÁNAK ÉS GYŐZELMEINEK SZERVEZŐJE

A kínai népnek a belső reakció és az imperializmus erői fölött aratott győzelmében, az új, népi demokratikus Kína építésében döntő szerepet játszott a kínai munkásosztály és élcsapata, a kommunista párt.

A Kínai Kommunista Párt a harc nehéz útját járta meg, s tömegpárttá, az egész ország vezető és irányító erejévé vált. Következetes forradalmiságával, önfeláldozásával, a dolgozó néphez való hűségével kivívta az ország dolgozó tömegeinek bizalmát. A kommunista párt eszméi és jelszavai mélyen áthatották a kínai nép tudatát.

A kommunista híven szolgálja népét,
Az ellenséggel bátran szembenéz,
Kommunisták vezetnek diadalra,
Nélkülük Kína vak homályba vész.

Így fejezi ki dalaiban a kínai nép a dicső kommunista párt iránti szeretetét és hűségét.

A Kínai Kommunista Pártot 1921-ben alapították, az országban fellendülő nemzeti imperialistaellenes mozgalom közepette, mely a Nagy Októberi Szocialista Forradalom közvetlen hatására indult meg.

A Kínai Kommunista Párt fejlődésének legfőbb sajátosságai a következők:

Először, a lenini-sztálini alapelveknek megfelelően, újtípusú pártként keletkezett és egyáltalán nem került a szociáldemokrata opportunizmus veszedelmes befolyásának és hagyományainak hatása alá.

Másodszor, olyan országban jött létre, ahol a kapitalizmus fejlődésének egyáltalán nem volt „békés" szakasza, s ahol ennek következtében, a proletariátus és pártja meg volt fosztva a békés parlamenti harc folytatásának feltételeitől.

Harmadszor, olyan országban jött létre, ahol nem volt munkásarisztokrácia, mely táptalaj a marxizmus-leninizmustól való mindenfajta eltérés és a munkásegység megbontása számára.

Negyedszer, a kommunista párt félgyarmati országban keletkezett és fejlődött, éppen ezért az antifeudális és antiimperialista forradalomban a proletariátus hegemóniájáért vívott harca egyben harc volt azért is, hogy a parasztság, a városi kispolgárság és a nemzeti burzsoázia széles rétegeit a munkásosztály köré tömörítse. Ilymódon már a kezdet kezdetén a kommunista párt Kína munkásosztályának igazi és egyetlen pártja volt.

„A kínai munkásosztály — Lenin és Sztálin bolsevizmusának elvein alapuló és a szociáldemokrácia hagyományait elvető — politikai pártjának megalakulása fejezi ki legvilágosabban azt az összpontosított hatást, amelyet az Októberi Forradalom gyakorolt a kínai forradalomra. Ez a hatás eldöntötte a kínai forradalom sorsát"[1].

Az első kongresszus idején, mely 1921-ben Sanghajban ült össze, a Kínai Kommunista Pártnak 50 tagja volt. Az egész kongresszuson 12 küldött vett részt, köztük a párt megszervezői, Li Ta-csao és Mao Ce-tung.

A kommunista párt megalakulásának első pillanatától kezdve azon fáradozott, hogy az egész országot átfogó, széleskörű antiimperialista frontot hozzon létre és kivívja

[1] *Csen Po-ta.* Az Októberi Szocialista Forradalom és a kínai forradalom. Lásd Tartós békéért, népi demokráciáért! 1949 november 11.

Kína nemzeti függetlenségét, a kínai dolgozók társadalmi felszabadítását. 1924 januárjában a kommunista párt belépett a Kuomintangba, megőrizve teljes politikai és szervezeti önállóságát. A Kuomintang párt, mely akkoriban még vezére, Szun Jat-szen vezetése alatt állott és hű volt az ország felszabadításának elveihez, a munkásság, parasztság, városi kispolgárság és a nemzeti burzsoázia blokkjává lett. Következésképp, az 1925—1927-es kínai forradalom előestéjén a kommunista párt létre tudta hozni az általános nemzeti egyesült frontot az imperializmus elleni harc érdekében.

Az akkor kifejlődő nemzeti, antiimperialista mozgalom fő ereje a munkásosztály volt, mely a kommunista párt vezetésével sikeresen harcolt a hegemóniáért a forradalomban.

A Csang Kaj-sek vezetése alatt álló nagyburzsoázia, majd a Vang Csing-vej vezetése alatt álló kispolgári értelmiség árulása megbontotta a nemzeti egységfrontot.

A forradalom ideiglenesen vereséget szenvedett. A burzsoázia letette a fegyvert az imperializmus előtt és átállt a kínai nép ellenségeinek táborába. „Csak a kommunista párt maradt meg forradalmi pártnak és ezért egyedül neki kellett viselnie a forradalmi kötelezettségeket"[2].

A Kínai Kommunista Párt Mao Ce-tunggal az élén, Sztálin elvtárs útmutatásai alapján, meg tudta tisztítani sorait a trockista elemektől és az opportunistáktól, vereséget tudott mérni Kína felszabadulásának ellenségeire, mozgósítani tudta a néptömegeket a forradalom folytatására.

1927-ben, a kegyetlen terror és a forradalmárok ezreinek pusztulása ellenére, a kommunista párt 60 000 tagot számlált. A Kínai Kommunista Párt, noha tombolt a politikai reakció és a különböző militarista klikkek között polgárháború dúlt, egy pillanatra sem hagyott fel a hazája szabadságáért és függetlenségéért vívott harccal. Ebben

[2] *Mao Ce-tung.* Életrajzi vázlat. 40. old. (oroszul).

az időben jöttek létre a tanácsmozgalom első gócai és a Kínai Vörös Hadsereg első alakulatai.

A párt életében igen nagy szerepet játszott az 1928-ban lezajlott VI. kongresszus, mely levonta az 1925—1927-es forradalom tanulságait, s határozatot hozott a Vörös Hadsereg további fejlesztéséről és a tanácsterületek létrehozásáról. „Legfőbb feladatunknak a tanácsok megteremtését, a parasztok földhözjuttatását és a tömegek felfegyverzését tartottuk"[3].

Az 1927—1937 között eltelt időszakban Kína munkásosztálya — dicső kommunista pártjának vezetésével — az ország forradalmi mozgalmának élére állt és a kínai nép antiimperialista és antifeudális harcának vezető erejévé vált.

Ezekben az években kovácsolódtak ki azok az erők, melyekre támaszkodva az 1937—1945-ös években a kommunista párt vezetni tudta a japán imperialistákkal vívott nemzeti ellenállási háborút.

A japánellenes felszabadító háború éveiben a kommunista párt volt a népi ellenállás egyetlen és igazi lelkesítője és vezetője, az általa létrehozott Népi Forradalmi Hadsereg pedig ez ellenállás döntő ereje.

Ugyanebben az időszakban, 1945 áprilisában Jenanban lezajlott VII. kongresszusán a párt elfogadta a független Kína, az új demokratikus Kína felépítésének Mao Ce-tung által kidolgozott harci programját. E program megvalósításának alapja az volt, hogy minden antifeudális és antiimperialista erő a munkásosztály vezetésével egységes népfrontba tömörüljön.

Csang Kaj-seknek az amerikai imperialisták által támogatott kuomintangista klikkje arra törekedett, hogy megfojtsa a kínai demokráciát és Kínát az amerikai imperializmus gyarmatává tegye. Ezért Csang Kaj-sek klikkje 1946 júliusában támadást indított a felszabadított körzetek és a Népi Felszabadító Hadsereg ellen. A kom-

[3] Ugyanott, 43. old.

munista párt az egész nép előtt leleplezte a kuomintangista klikk áruló, ellenforradalmi mivoltát, és felszólította a népet, hogy keljen felszabadító, forradalmi háborúra az amerikai imperializmus és a kuomintangista reakció egyesült erői ellen.

A háború során (1946—1949) a kommunista párt meg tudta teremteni a forradalom széleskörű, népi demokratikus frontját. A legkülönbözőbb társadalmi rétegek — a parasztság, a városi kis- és középpolgárság — melyek az imperializmus és a feudalizmus súlya alatt görnyedtek, egyesültek a kommunista párt vezetésével.

A demokratikus egységfront kibővítése szempontjából, valamint abból a szempontból, hogy ebbe az egységfrontba a parasztság minél nagyobb rétegeit vonják be, óriási jelentősége volt a kommunista párt agrárpolitikájának. A kommunista párt által 1947 szeptemberében összehívott összkínai parasztkonferencia elfogadta az agrártörvényt, mely előírta a földesúri és kuláktulajdon elkobzását és átadását a kevés földdel rendelkező és földtelen parasztoknak. A kulákkal szemben alkalmazott politikát az szabta meg, hogy a kulák akkor az ellenforradalom táborában volt és a kuomintangista rendszert támogatta.

A kommunista párt helyes politikája a Népi Felszabadító Hadsereg erélyes támadásával együtt azt eredményezte, hogy 1948 végén gyökeres változás állott be a népi demokrácia tábora és a reakció tábora közti erőviszonyban. A kommunista párt tekintélye és a tömegekre gyakorolt hatása megnőtt, a párt az egész nép általánosan elismert vezérévé vált. 1948-ban a kommunista pártnak 3 millió tagja volt.

A párt Központi Bizottságának II. plénuma, mely az ország nagy ipari központjainak felszabadításával kapcsolatban 1949 márciusában zajlott le, Mao Ce-tung kezdeményezésére azt a feladatot tűzte a párt elé, hogy a munka súlypontját a faluról a városokba helyezze át. A plénum megállapította, hogy a párt legfontosabb feladata

az adott pillanatban a nép összes erőinek mozgósítása az ipari termelés helyreállítására.

A népi demokratikus egységfrontról szóló határozat kimondja, hogy a kommunista párt és a burzsoá-demokratikus pártok együttműködési politikájának hosszú időre szóló politikának kell lennie; s ennek az időnek elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy megszilárdítsák Kína nemzeti függetlenségét, az országot agrárországból ipari országgá változtassák, és ilymódon előkészítsék a szocializmusba való fokozatos átmenet feltételeit.

A népi demokratikus front osztályösszetételét elemezve a plénum hangsúlyozta a munkásosztály vezető szerepét, és megállapította, hogy e front szilárdságának alapja a munkás-paraszt szövetség.

1949 szeptemberében a Népi Politikai Tanácskozó Testület kikiáltotta a Kínai Népköztársaság megalakulását és ezzel összegezte annak a 28 esztendős győzelmes harcnak az eredményeit, melyet a kommunista párt népének a feudális és imperialista elnyomás alóli felszabadításáért vívott. A kommunista párt, a kínai népi állam vezető ereje lévén, a nép erőfeszítéseit a feudális viszonyok felszámolására, az ország gazdaságának helyreállítására és további fejlesztésére, a népi demokratikus diktatúra államrendjének megszilárdítására irányította.

A párt Központi Bizottságának 1950 júniusában összeült III. plénuma az ország gazdasági és pénzügyi helyzetének megjavításáért vívott harc jegyében zajlott le.

Mao Ce-tung „Harc az állam pénzügyi és gazdasági helyzetének gyökeres megjavításáért" című beszámolójában megjelölte azt a három fő feladatot, melyek megoldása biztosítja az ország pénzügyi és egész gazdasági helyzetének gyökeres megjavulását. E feladatok a következők: 1. az agrárreform befejezése, 2. a meglévő iparral és kereskedelemmel kapcsolatos kérdések megfelelő rendezése és 3. általános takarékosság és az állami szervek kiadásainak csökkentése.

A plénumon megvitatták az agrárreform-törvényt,

melyet a Központi Népi Kormánytanács a továbbiakban elfogadott. Az új törvény előírja, hogy a gazdagparaszti földek elkobzásának politikájáról át kell térni e gazdaságok fenntartásának politikájára. Ez a politika azért vált szükségessé, mert meg kellett gyorsítani a mezőgazdaság helyreállítását és a földesuraknak — a reakció legfőbb támaszainak — elszigetelését.

Az akkoriban már ötmillióssá növekedett taglétszámú párt sorainak megszilárdítása érdekében a plénum határozatot hozott a pártoktatás fejlesztéséről, az új párttagok politikai öntudatának emeléséről és a párttisztításról.

A párt e plénum határozatainak megvalósítása során népe nagyszerű alkotó munkájának élére állt és a Szovjetunió segítségével hatalmas sikereket ért el a gazdasági és kulturális építőmunka minden ágában s az ország védelmi képességének megszilárdításában. Napról-napra növekszik a párt tekintélye és befolyása, s egyre szorosabbra fűződnek kapcsolatai a kínai nép tömegeivel.

1951 június végén, megalapításának 30. évfordulóján a Kínai Kommunista Párt 5,8 millió tagot számlált. 2,7 millió párttag az ország fegyveres erőinek kötelékében, állami intézményekben, az iparban és tanintézetekben működik, több mint 3 millió pedig a parasztság körében dolgozik. A pártban 600 000-nél több nő van. A párttagoknak csaknem egyötöde 25 éven aluli fiatal. Az egész országban 250 000 alapszerv van.

A párt Mao Ce-tung elvtárs vezetésével elért óriási sikerei annak köszönhetők, hogy a párt forradalmi tevékenysége során mindig a marxizmus-leninizmus tanításait, Sztálin elvtársnak a kínai forradalomról, e forradalom jellegéről, mozgatóerőiről és fejlődési útjairól szóló tanításait tartotta és tartja a szeme előtt.

Mint az SzK(b)P Központi Bizottsága a Kínai Kommunista Párt 30 éves fennállása alkalmából küldött üdvözlő táviratában megállapítja, a Kínai Kommunista Párt „a marxizmus-leninizmus nagy tanításai alapján

tömörülve, sorait sikeresen tovább szilárdítva, a kommunisták tömegeit a proletár internacionalizmus zászlajához való hűség szellemében nevelve, a béke, a demokrácia és a szocializmus ügyének győzelmébe vetett törhetetlen hittel felfegyverezve" éri el 30 éves jubileumát.

A kínai kommunisták eszmei-politikai fejlődése szempontjából rendkívüli jelentőségük van Sztálin elvtárs munkáinak, különösen pedig a kínai forradalomról szóló tanításainak.

„Sztálin elvtárs tanítása, annak eredményeképp, hogy a Kínai Kommunista Párt, Mao Ce-tung elvtárssal az élén, népszerűsítette és alkalmazta e tanítást az életben — írja a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának tagja, Csen Po-ta — rendkívüli mértékben kiszélesítette a kínai kommunisták politikai és eszmei látókörét, növelte marxista-leninista öntudatukat és segítséget nyujtott pártunknak ahhoz, hogy elegendő elméleti erőt gyüjtsön a forradalom fokozatos előrehaladását akadályozó minden rendű és rangú ellenség szétverésére."

A Kínai Kommunista Pártnak és a kínai népnek elismert vezére, Mao Ce-tung — a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának, a Kínai Népköztársaság Központi Népi Kormányának elnöke. Mao Ce-tung 1893-ban született Hunan tartomány Saosan falujában. Hivatásos forradalmárként egész életét a kínai nép ősi ellenségei elleni harcnak szentelte. A sokéves forradalmi harcok tüzében kovácsolódtak ki proletárhadvezéri és államférfiúi képességei. A kínai nép, vezérének, Mao Ce-tungnak személyében megtestesítve látja a Kínai Kommunista Párt legkiválóbb tulajdonságait: a haza és a nép önzetlen szolgálatát, a rettenthetetlenséget és az önfeláldozást. A nép szeretettel nevezi Mao Ce-tungot Mao csuhszinak — Mao-elnöknek, „a mi Maónknak". Liu Sao-csi a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának elnökhelyettese, a párt 30 éves jubileuma alkalmából Pekingben tartott gyűlésen elhangzott beszédében a pártnak és a népnek Mao Ce-tung

iránt érzett szeretetét és háláját a következő szavakkal fejezte ki: „Ha a harc ... különböző szakaszaiban nem éreztük volna Mao Ce-tung helyes vezetését, pártunk és népünk nem arathatott volna győzelmet. Mao Ce-tung helyes vezetése még hatalmasabb győzelmeket biztosít pártunk és a kínai nép számára a forradalmi harcban."

*

A kommunista párt vezetésével a Kínai Új Demokratikus Ifjúsági Szövetség tevékenyen résztvesz az ország társadalmi, kulturális és gazdasági életében. A szövetség soraiban több mint 3 millió ifjú és leány tömörül.

A kommunista párton kívül Kínában egész sor haladó polgári és kispolgári párt van, melyek összesen 35 000—40 000 tagot számlálnak.

E pártok között a legjelentékenyebb a Demokratikus Liga, mely még a polgárháború idején szakított Csang Kaj-sek klikkjével és a kommunista pártot támogatta az ország felszabadításáért és demokratizálásáért vívott harcában, továbbá a Kuomintang Forradalmi Bizottsága, a Kuomintang Párt balszárnya, mely 1947-ben vált ki a Kuomintangból.

Mindezek a pártok elfogadják a Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület Általános Programját, és tagjai a népi demokratikus egységfrontnak. A polgári pártok képviselői több miniszteri tárcát töltenek be, s a kommunistákkal és a pártonkívüliekkel együtt közreműködnek a köztársaság állami szerveinek munkájában.

A népi demokratikus egységfront a kommunista párt kezdeményezésére és a kommunista párt irányítása mellett jött létre. E front az ország valamennyi demokratikus osztályát és valamennyi nemzetiségét, továbbá a külföldön élő kínaiakat egyesíti és megvalósítja a Kínai Népköztársaság megalakításakor kidolgozott Általános Programot. Az egységfrontot szervezetileg a Népi Politikai Tanácskozó Testület képviseli.

A testület elnökévé Mao Ce-tungot választották.

A kommunista párt vezetése alatt álló kínai népi demokratikus egységfrontba különböző társadalmi szervezetek is tartoznak: a körülbelül 6 millió tagot számláló Összkínai Szakszervezeti Szövetség, az Összkínai Demokratikus Nőszövetség (31 millió tag), az Összkínai Ifjúsági Szövetség (7 millió tag), az Új Demokratikus Ifjúsági Szövetség, az Összkínai Szövetkezeti Szervezet, a Külföldön Élő Kínaiak Egyesülete, a Kínai-Szovjet Baráti Társaság, a Pártonkívüli Demokraták Szövetsége és egész sor más szervezet.

A NÉPI FELSZABADÍTÓ HADSEREG

Sztálin elvtárs, a kínai forradalom sajátosságairól szólva megállapította, hogy „Kínában nem a fegyvertelen nép, hanem, forradalmi hadserege formájában, a felfegyverzett nép áll szemben a régi kormány hadseregével"[1]. Ebben rejlik a kínai forradalom sajátossága és előnye. A kommunisták által létrehozott Népi Felszabadító Hadsereg volt a kínai népi forradalom győzelmének egyik legfontosabb oka.

A Népi Felszabadító Hadsereg huszonötesztendős fennállása alatt a reakciós Kuomintang és a külföldi imperialisták elleni szakadatlan harcban nőtt fel és kovácsolódott acélossá. A Kínai Vörös Hadsereg tíz éven át kemény harcot vívott a külföldi imperialisták által támogatott Csang Kaj-sek-reakció ellen (1927—1937). A kuomintangista csapatok öt fegyveres hadjáratát verte vissza és Kína jelentős részén megvédte a demokratikus hatalmat. Ezután a Népi Forradalmi Hadsereg nyolc esztendőn át küzdött a japán hódítók ellen (1937—1945) és a Kuomintang árulása ellenére is megvédte Kínát a leigázástól. 1946-tól 1949-ig a Népi Felszabadító Hadsereg győzelmes felszabadító háborút vívott az amerikai-kuomintangista reakció ellen, melynek során szétverte a számbeli túlsúlyban lévő ellenséget és az egész kínai nép számára kivívta a

[1] *Sztálin* Művei. 8. köt. 388. old.

szabadságot és a függetlenséget. Ez volt a kínai forradalom hadseregének harcos útja. Az 1928-ban mindössze 10 000 főt számláló kis forradalmi alakulatok a kommunista párt vezetésével a harcok tüzében a kínai nép vívmányait őrző hatalmas és teljesen korszerű Népi Felszabadító Hadsereggé fejlődtek. A Kínai Népi Felszabadító Hadsereg tökéletesen elsajátította a hadművészetet, és alkalmasnak bizonyult arra, hogy egyszerre több fronton végezzen stratégiai műveleteket. A Népi Felszabadító Hadseregnek 1946-ban három és félszer kevesebb katonája és tisztje volt, mint a kuomintangista csapatoknak, teljesen jelentéktelen felszereléssel rendelkezett, tankjai és repülőgépei pedig csak mutatóban akadtak. Ugyanakkor a kuomintangista hadsereg, mely a legkülönbözőbb fajtájú korszerű amerikai fegyverekkel volt felszerelve, 4,3 millió főből állott. A Népi Felszabadító Hadsereg elkeseredett harcokban szakadatlanul növekedett és a zsákmányolt fegyverekkel szerelte fel magát. 1947-ben, amikor megindította támadását, már 1 950 000 katonája volt, 1948-ban 2,8 millió, 1949-ben 4 millió, 1950-ben pedig több mint 5 millió. A Népi Felszabadító Hadsereg a kezdeti védelmi harcokban nyugtalanította és kimerítette a kuomintangista csapatokat, majd a támadás időszakában végleg felmorzsolta őket. A háború négy esztendeje alatt az ellenség több mint 8 millió katonát és tisztet vesztett. A Csang Kaj-sek-hadsereg létszáma 1947-ben 3 730 000 főre csökkent, 1948-ban 3 650 000-re, 1949-ben 1 490 000-re. A Népi Felszabadító Hadsereg a harcok során 50 000 ágyút, 300 000-nél több gépfegyvert, több mint ezer tankot és páncélautót, több mint 20 000 gépkocsit és rengeteg különböző fajtájú fegyvert és felszerelést zsákmányolt. A Kínából kiűzött kuomintangista hadsereg, mely Tajvan szigetén vetette meg a lábát, nem több mint 300 000—500 000 hírhedt' amerikabérenc gonosztevőből áll, akik minden kapcsolatukat elvesztették a néppel és a hazával. „Az, hogy Csang Kaj-sek, az amerikai imperializmusnak ez a láncos kutyája ilyen megsemmisítő vereséget szenvedett, nem véletlen —

írja Csu Te. — Ez az elkerülhetetlen vége mindazoknak a reakciósoknak, akik nem számolnak a nép akaratával és erejével, ez az elkerülhetetlen vége mindazoknak a kalandoroknak, akik csak saját hadseregeik ideiglenes, mesterséges erejét látják, de nem veszik észre saját politikai elszigeteltségüket, és éppen ezért a nép ellen cselekszenek. A történelem már rég meghozta ítéletét Csang Kaj-sek 22 esztendeig tomboló vérszomjas, reakciós rendszere és az imperialisták több mint egyévszázados véres, reakciós uralma fölött.

... Mivel az amerikai imperialisták még mindig nem vonták le a maguk számára a megfelelő tanulságokat, a kínai nép gondoskodni fog arról, hogy minden rendű és rangú kalandor, aki Csang Kaj-sek példáját követi, ugyanolyan dicstelen véget érjen."

A kommunista párt a tapasztalt tábornokok, parancsnokok és politikai tisztek ezreit nevelte fel, akik ma a Népi Felszabadító Hadsereg további győzelmeinek biztosítékai. A Népi Felszabadító Hadsereg főparancsnoka változatlanul Csu Te, a kínai népi forradalom legendás hőse, Mao Ce-tung legközelebbi harcostársa, a kommunista párt Politikai Irodájának tagja.

A kínai nép szeretettel veszi körül felszabadítóját és védelmezőjét, a Népi Felszabadító Hadsereget. A Kínai Népi Felszabadító Hadsereg katonái és tisztjei kitűnnek fegyelmezettségükkel, nagyfokú kötelességtudásukkal, mély hazafiságukkal és a lakosság iránt tanúsított tiszteletteljes magatartásukkal. A Népi Felszabadító Hadsereg állományának több mint egyharmad része a kommunista párt tagja. A kommunisták köré kristályosodik a hadsereg, a kommunisták alkotják a hadsereg magvát. Minden egyes katona és tiszt számára nagy megtiszteltetés, ha tagja lehet a kommunista pártnak. Hogy kiérdemelhesse e megtiszteltetést, önfeláldozónak kell lennie népe és a népi forradalom ügye iránt, életét nem kímélve kell harcolnia az ellenséggel, példát kell mutatnia a bátorságban és a fegyelmezettségben. „Harcolj és győzz a kínai nép nevé-

ben, a pártba való belépés nevében!" — ez a legnépszerűbb jelszó a Népi Felszabadító Hadseregben.

A kínai katonák és tisztek magasfokú harci és erkölcsi tulajdonságai annak a nagyarányú és lelkiismeretes politikai nevelő munkának az eredményei, amelyet a kínai kommunisták napról-napra folytatnak a hadseregben. A politikai munka kiterjed a Népi Felszabadító Hadsereg életének és harci tevékenységének minden területére. Valamennyi politikai szerv és pártszervezet elsőrendű és legfőbb kötelességének tartja, hogy biztosítsa a parancsnokság utasításainak pontos végrehajtását, s a katonák és tisztek politikai és erkölcsi állhatatosságának megszilárdítását.

A hősiesség tömeges jelenség a Kínai Népi Felszabadító Hadseregben. A harcban tanúsított hősiességért járó Mao Ce-tung érdemrend és a tábori élet nehézségeinek férfias leküzdéséért járó Csu Te-érem sok, harcokban és menetelésekben kitűnt katona és tiszt méltó jutalma. A kiváló alakulatokat zászlókkal tüntetik ki, melyen a következő felírás olvasható: „A harcban tanusított bátorságért." Az ilyen zászlókon gyakran az alakulat haditettei is fel vannak tüntetve.

A politikai nevelőmunkában különös jelentőséget tulajdonítanak a lakossággal szemben tanusított magatartásnak. A kínai katonák között széltében-hosszában elterjedt jelszó az, hogy „Szeresd a népet, tartsd a kapcsolatot a tömegekkel!" Minden egyes katona és tiszt köteles betartani az előírt különleges viselkedési szabályokat. Ilyen szabályok a következők: ne taposd le a földet, ha nincs rá szükség; semmit se végy el a lakosságtól engedély nélkül; minden használt tárgyat épségben szolgáltass vissza; segíts a mezei munkában, a favágásban, a vízhordásban, az udvar tisztántartásában; ne hagyj magad után rendetlenséget; mindenért fizess; viselkedj udvariasan. E szabályok megsértői szigorú büntetésben részesülnek. A Népi Forradalmi Hadseregnek a lakossággal, főleg a parasztsággal szemben tanúsított nemes magatartása volt

a legjobb propaganda a népi forradalom számára, a reakciós Kuomintang-rendszer megdöntése és az amerikai imperialista elnyomás alóli felszabadulás eszméi számára. A kínai nép tudja, a kuomintangista katona a rabságot és a halált testesíti meg, a Népi Felszabadító Hadsereg katonája pedig a szabadságot és az életet. A Népi Felszabadító Hadsereg katonái ezt éneklik:

Fel! Rajta fel,
Most épul az új hon
És győz a mi harcunk
Már elég a szolgaságból.
Kína népe rajta!

(Rossa Ernő fordítása)

Így hangzik az „Önkéntesek indulója", mely a Kínai Népköztársaság himnuszává lett.

A Kínai Népköztársaság megalakulása után a kínai katonák és tisztek lettek az országban végrehajtott demokratikus átalakítások első propagandistái. Sőt mi több, a Népi Felszabadító Hadsereg a „termelés és a védelem hadseregévé" vált. A katonák százezrei segítenek a népgazdaság helyreállításában, hidakat építenek, öntözőcsatornákat ásnak, művelik a földet (1950-ben a Népi Felszabadító Hadsereg katonái 220 000 hektár szűzföldet műveltek meg), s egyben tökéletesítik katonai és politikai ismereteiket.

Minden egyes katona és tiszt tudatában van annak, hogy a háború még nem ért véget. A Tajvan szigetére befészkelődött Csang Kaj-sek az amerikai imperialisták segítségével újabb agresszív háborúra készül a kínai nép ellen. A Koreában megindított agressziójuk segítségével az amerikai imperialisták Kína határai felé igyekeznek előretörni. Éppen ezért a Népi Felszabadító Hadsereg katonái és tisztjei minden erejükkel azon vannak, hogy tökéletesítsék katonai tudásukat és megszilárdítsák a Népi Felszabadító Hadsereg politikai egységét.

A Népi Politikai Tanácskozó Testület Általános

Programja a fegyveres erők további megerősítését követeli meg.

A Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület I. ülésszakán elhangzott megnyitó beszédében a kínai nép vezére, Mao Ce-tung kijelentette, hogy Kína honvédelme erős lesz és soha többé, egyetlen imperialista sem „vetheti meg lábát országunk területén. Megőrizzük és továbbfejlesztjük népünk fegyveres erőit, amelyeknek alapja a bátor és megacélozott Népi Felszabadító Hadsereg. Nemcsak hatalmas szárazföldi haderőnk lesz, hanem hatalmas légierőnk és haditengerészetünk is"[2].

---

[2] A kínai forradalom diadalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai. 240. old.

NÉPGAZDASÁG

A kínai népnek a belső reakció és a külföldi imperializmus fölött aratott győzelme, a népi demokratikus rendszer megalakulása lehetővé tette, hogy a Kínai Népköztársaság elmaradt agrárországból hatalmas, fejlett gazdasággal rendelkező állammá váljék. E perspektíva realitását a következő tények biztosítják: a létrehozott politikai rendszer népi demokratikus jellege, a munkásosztálynak és élcsapatának, a kommunista pártnak vezető szerepe, a meglévő óriási munkaerőforrások és természeti kincsek, s a nagy baráti szomszéd, a Szovjetunió sokoldalú, önzetlen segítsége.

A Kínai Népköztársaságban megszüntették a külföldi imperialisták minden előjogát. Felszámolták a monopoltőke uralmát. A komprador burzsoázia tulajdonát elkobozták és az állam kezelésébe adták át. Megszüntetik a földbirtoklás és a földhasználat félfeudális rendszerét. A föld a parasztok tulajdonába megy át.

A kommunista párt és a köztársaság kormánya előtt az az óriási feladat áll, hogy Kínát agrárországból ipari országgá változtassa, és a Kínai Népköztársaság gazdaságát a továbbiakban a fejlődés szocialista útjára terelje.

A Kínai Népköztársaság gazdasági építésének alapelve — Az Általános Program szerint — a termelés fejlesztése és virágzó gazdaság megteremtése olyan politika alapján, amely számol a munka és a tőke társadalmi és egyéni érdekeivel.

Kína hosszú ideig tartó félgyarmati helyzete, az ország

gazdasági elmaradottsága, a nemzeti kapitalizmus gyenge fejlettsége és az új termelési viszonyok kialakulása a népi forradalom győzelme után — mindezek a tényezők nyomot hagytak a Kínai Népköztársaság gazdaságának jellegén: a kínai gazdaságot a sokrétűség jellemzi.

A Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület Általános Programja a következő öt szektort különbözteti meg a köztársaság gazdaságában: állami szektor, szövetkezeti szektor, paraszti és kézműves kisárutermelő szektor, magánkapitalista szektor és államkapitalista szektor. Az állami szektor szocialista jellegű és — mint az Általános Program megállapítja — ez „a népköztársaság a legfőbb anyagi alapja a termelés fejlesztése, a virágzó gazdaság megteremtése számára. Az állami szektor az egész társadalmi gazdaság vezető ereje"[1].

Az ország gazdaságának legfontosabb ágai teljesen vagy részlegesen az állam kezében vannak. Államosították a föld méhének kincseit, az erdőket és a vízierőforrásokat. Kína iparában vezető helyet foglal el az állami szektor. Az állam kezében van a nehézipar négyötöd része, a könnyűiparnak egyharmad része, a vasutak, a légiforgalom és a hírtovábbítási eszközök, a tengeri kikötők, a folyami flotta jelentős része, a legnagyobb bankok, valamint az összes öntözőberendezések háromötöd része. A pénzügyek az állam kezében vannak. Az államkapitalista szektor felett az állam gyakorol ellenőrzést. A kereskedelemben az állami szektor még meglehetősen kicsi, a kiskereskedelem pedig csaknem teljesen magánkézen van. A külkereskedelem az állam ellenőrzése alatt áll, bár 1950 közepéig a külkereskedelemnek 50 százalékát még magáncégek bonyolították le. Mindazonáltal a kereskedelem területén az állami szektor fokozatosan megszilárdítja pozícióit. A kereskedelem állami szektora bonyolítja le a só több mint 90 százalékának, a szén 70—80, a pamutszövetek 40, a rizs 30, a liszt 20 százalékának eladását.

[1] A Kínai Népköztársaság megalakulása. Okmányok és anyagok. 40. old. (oroszul).

1936-ban, a háborút megelőző utolsó esztendőben az egész import 76,32 százalékát a Kínába szállított iparcikkek és félkészgyártmányok tették ki. A gépek és műszerek viszont, amelyekre az iparnak égető szüksége volt, az importnak mindössze 6,37 százalékát alkották. A régi Kína külkereskedelme egyáltalán nem a hazai termelés és a mezőgazdaság fejlesztésére irányult, hanem arra, hogy továbbra is fennmaradjon az ország gazdaságának félgyarmati helyzete.

A népi Kína külkereskedelmi kapcsolatai egészen más irányú fejlődést mutatnak. 1950-ben a külkereskedelemben gyökeres változások mentek végbe. Az importban az ország iparának fejlesztéséhez szükséges áruk foglalják el a fő helyet. Ezek az áruk a behozatal egész összegének 49,17 százalékát tették ki. 1950-ben haladta meg először a kivitel a behozatalt (9,5 százalékkal), s ezzel megszűnt a külkereskedelem deficitje.

A Szovjetunióval és a népi demokratikus országokkal fennálló kereskedelmi kapcsolatok egyre bővülnek; ez a népi Kína külkereskedelmének egyik igen fontos sajátossága.

A demokrácia és a szocializmus táborának országaival fennálló kereskedelem fejlődése elősegíti azt, hogy az új Kína meggyorsítsa ipari fejlődését s gazdaságilag függetlenné váljék.

Az államnak az egész gazdaságban játszott irányító szerepe kedvező perspektívákat nyujt a társadalmi szektor további fejlődéséhez és megerősödéséhez.

A népgazdaságon belül az ország gazdaságában nagy jelentőségre tettek szert a különböző szövetkezetek: az értékesítő, a fogyasztási és a termelőszövetkezetek. 1950 végén csupán a fogyasztási szövetkezetek formái 30 millió emberre terjedtek ki.

A kisárutermelő szektor, mely a parasztok és a kézművesek zömét foglalja magában, a benne foglalkoztatott munkások számát és termelésének arányát tekintve továbbra is a legnagyobb szektor.

Kínában még fennállhatnak a tőkés termelési viszonyok. „Hogy ellenállhassunk az imperialista elnyomásnak és elmaradott gazdaságunkat egy lépéssel előre vihessük — mondja Mao Ce-tung —, Kínának minden városi és falusi kapitalista tényezőt fel kell használnia, ha ezek hasznosak és nem károsak a nemzetgazdaság és a nép életszínvonala szempontjából. Kínának közös harcra kell összefognia a nemzeti polgársággal. Jelenlegi politikánk a kapitalizmus korlátozása, de nem a kapitalizmus felszámolása"[2].

A magánkapitalista szektort a városban az ipari vállalkozók és a kereskedők, a falun a kulákok képviselik.

A kínai népnek a nemzeti felszabadító harcban aratott győzelme megnyitotta Kína számára a szocializmus felé vezető utat. A jelenlegi szakaszban a legfőbb feladat a szocialista építés kibontakoztatásához szükséges feltételek megteremtése. A kínai nép minden erőfeszítése arra irányul, hogy megvalósítsa Kína teljes gazdasági függetlenségét, végleg felszámolja a félfeudális csökevényeket, a leggyorsabb ütemben helyreállítsa és továbbfejlessze Kína gazdaságát. Az ország gazdasági függetlenségéért vívott harca során a Kínai Népköztársaság kormánya végleg felszámolta mindazokat a különleges előjogokat és privilégiumokat, melyeket a külföldi tőke Kínában élvezett. A 13 külföldi bankból csupán 2 maradt meg, de ezek is néhány kisebb kínai magánbankkal együtt az Állami Népbank teljes ellenőrzése alatt állnak. Idegen valuta fizetési eszközként nem használható. 1950 végén a kormány ellenőrzése alá helyezte az amerikai vállalatokat és új határozatot hozott olyan vámtarifák megállapításáról, melyek biztosítják a nemzetgazdaság védelmét. 1951 májusában végrehajtották az angol olajtársaság tulajdonának lefoglalását.

Kínában viharos ütemben folyik az ipar, a mezőgazda-

[2] A kínai forradalom diadalmas útja. Mao Ce-tung válogatott beszédei és írásai. 233. old.

ság és a közlekedés helyreállítása. A Kínai Népi Kormány óriási sikerének tudható be az infláció megállítása, a valuta stabilizálása és az állami költségvetés egyensúlyba hozása. Megkezdődött a piaci árak leszállítása. Az állami szocialista szektor egyre növekvő szerepe a gazdaság legfontosabb ágaiban, valamint a többi szektorok fölött gyakorolt állami ellenőrzés fokozása lehetővé teszi azt, hogy elejét vegyék a termelés anarchiájának és a népgazdaságot fokozatosan a tervszerű fejlődés vágányaira tereljék. 1950-ben egységes nemzeti költségvetést fogadtak el, melynek megkülönböztető sajátossága az, hogy a volt kuomintangista kormány katonai kiadásaihoz viszonyítva csökkentette a katonai kiadásokat és növelte a gazdaság helyreállítására **fordított** kiadásokat. A katonai kiadások mindössze 38,8 százalékot tettek ki, míg a Kuomintang-rendszerben azok aránya 80 százalék volt. Gazdasági építésre az állami költségvetés kiadásainak 23,9 százalékát irányozták elő.

Kína gazdaságának helyreállításában rendkívül nagy jelentőségű a Szovjetunió segítsége. A szovjet-kínai megállapodások, mindenekelőtt pedig a barátsági, szövetségi és kölcsönös segélynyujtási szerződés értelmében a Szovjetunió minden lehető gazdasági és műszaki segítséget megad Kínának. Ez az egyre növekvő segítség fontos szerepet játszik Kína iparának, mezőgazdaságának és közlekedésének helyreállításában és fejlesztésében.

A Szovjetunió azáltal, hogy rendszeresen, nagy mennyiségben szállít Kínának ipari berendezéseket, mezőgazdasági gépeket, tenyészállatokat, nemesített vetőmagot stb., első helyre került a Kínai Népköztársaság külkereskedelmében. A kőolaj és a különböző színesfémek kitermelésére vegyes szovjet-kínai részvénytársaságokat hoztak létre, s ezek működnek is.

Mindezzel azonban távolról sem merül ki a Szovjetunió Kínának nyujtott segítsége.

A Kínában tartózkodó szovjet szakemberek közvetlenül résztvesznek az ország iparának és közlekedésének helyreállításában. A szocialista építés gazdag tapasztalatai-

val rendelkező szovjet mérnökök és technikusok készségesen átadják ismereteiket a kínai dolgozóknak.

A szovjet mérnökök irányítása és segítsége következtében sikerült egész sor vállalat helyreállításának időtartamát jelentősen megrövidíteni, megszervezni új iparcikkek gyártását és biztosítani a végzett munkák kiváló minőségét.

Amerikai szakértők véleménye szerint az ország legnagyobb acélöntődéjének, a kuomintangisták által lerombolt ansani gyárnak a helyreállításához hosszú esztendők kellettek volna. A szovjet mérnökök más véleményen voltak. Vezetésük alatt és közreműködésükkel három hónap leforgása alatt helyreállították a gyárat, úgyhogy az most 21 százalékkal több terméket állít elő, mint azelőtt.

Szovjet bányászok segítségével a kínai bányászok az elővájás gyorsaságát a háromszorosára fokozták. A fusuni kőolajlepárló gyár, mely a szovjet olajszakértők tanácsára átszervezte termelési ciklusát, jelentősen növelte a palából nyert olaj mennyiségét. Szovjet mérnökök segítségével a tajjüani gépgyár traktorok gyártására tért át, amit azelőtt Kínában egyáltalán nem állítottak elő. Igen nagy szolgálatot tettek a szovjet szakemberek a kínai utak és hidak gyors helyreállítása terén.

A kínai mérnökök, akik még nem ismerték a gyorsított építési eljárásokat, úgy vélték, hogy a hankoukantoni vasútvonal helyreállításához nem kevesebb, mint egy évre van szükség. A szovjet mérnökök segítsége lehetővé tette, hogy e vasútvonalat két és fél hónap alatt helyreállítsák és 1949 decemberének végén megnyissák a forgalom számára. Szovjet szakemberek segítségével a Huajfolyón át vezető többszáz méter hosszú vasúti hidat két hónap alatt teljesen rendbehozták.

A kínai gyárakban, falvakban és egyetemeken a tanulókörök ezrei tanulmányozzák a legrészletesebben a Szovjetunió gazdasági építésének tapasztalatait. A kínai dolgozók számos küldöttsége utazik a Szovjetunióba tanulmányútra. A kínai gyárak és üzemek élenjáró dolgozói

a Szovjetunióban figyelmesen tanulmányozzák a szovjet sztahanovisták tapasztalatait, a magas termelékenységű munka megszervezésének módszereit. Csao Kuo-ju mukdeni esztergályos, a Munka Hőse — aki 1950-ben résztvett egy Szovjetunióba utazott küldöttségben — helyesen fogalmazta meg, mekkora jelentősége van a kínai dolgozók szempontjából annak, hogy a Szovjetunióba utazhatott. „Egész idő alatt, míg a Szovjetunióban tartózkodtunk, egy nagy egyetem épületében éreztük magunkat. Rengeteget láttunk és rengeteget tanultunk." A kínai küldöttek, hazájukba visszatérve, gyakorlatilag alkalmazzák szerzett ismereteiket, és tapasztalataikat megosztják dolgozótársaikkal. A szovjet sztahanovisták tapasztalatai nagyban elősegítették a tömeges munkaverseny kifejlődését és a munka termelékenységének jelentős emelkedését Kínában.

A kínai tudósok tanulmányozzák és sikeresen alkalmazzák hazájukban a szovjet tudomány legújabb vívmányait. A Szovjetunió és Kína igaz barátságon alapuló, önzetlen viszonyát helyesen jellemezte Szung Csing-ling, a kínai kormány elnökhelyettese. „A szovjet és az amerikai külpolitika közti különbség" című cikkében elmondja, hogy a szovjet orvosok néhány csoportja milyen gyorsan meg tudta fékezni az 1949 végén Északkelet-Kínában kitört pestisjárványt. A szovjet emberek, nemes munkájuk végeztével haladéktalanul visszatértek hazájukba. „Ellenszolgáltatásnak vagy valamiféle engedménynek még a gondolata sem merült fel — írja Szung Csing-ling. — Semilyen jogra sem tartottak igényt, csak szolgálatot akartak tenni a kínai népnek." Évről-évre több segítséget nyujt a Szovjetunió a Kínai Népköztársaságnak, évről-évre szorosabbá fűződik a szovjet és kínai emberek alkotó, baráti együttműködése az ipar, a tudomány, a technika és a mezőgazdaság területén.

A Szovjetunió őszinte, testvéri segítsége fontos tényezője volt az egész kínai népgazdaság újjáélesztésének, továbbá annak, hogy Kína nem függ már többé az imperia-

lista hatalmaktól. „Ezért a nagy barátságért — írta Csou En-laj — a kínai nép hálás szívvel mond köszönetet Sztálin generalisszimusznak és a szovjet kormánynak." A kínai gazdaság építésében fontos szerepet játszik Kína és a népi demokratikus országok egyre fokozódó gazdasági együttműködése.

Ilymódon, a Szovjetunió és a népi demokratikus országok segítségével Kína felszámolta a kapitalista országoktól való szolgai függőségét. Az Általános Program értelmében Kína gazdaságának további fejlődését egységes állami terv fogja megszabni. Már 1950-ben az ipar, a közlekedés, a mezőgazdaság különböző ágait éves terv alapján állították helyre. Az Állami Közigazgatási Tanács Pénzügyi és Gazdasági Bizottsága dolgozza ki a Kínai népgazdaság helyreállítását és fejlesztését szolgáló 1951—1955-ös ötéves tervet. E terv legfontosabb feladata a Kína iparosításához és védelmi képességének megerősítéséhez szükséges előfeltételek megteremtése.

Az ipar. A Kínai Népköztársaságnak, hogy függetlenségét megőrizhesse és védelmi képességét megszilárdíthassa, hatalmas, korszerű ipart kell megteremtenie.

Az ipar különböző ágainak fejlesztéséhez és az egész népgazdaságnak az iparosítás alapján való újjáalakításához a Kínai Népköztársaság nagy munkaerő-, energia- és nyersanyagforrásokkal rendelkezik, s a Szovjetunió nagyszerű tapasztalataira és hathatós segítségére támaszkodik.

Ahhoz azonban, hogy megvalósíthassa az ország iparosítását, a kínai népnek óriási nehézségeket kell legyűrnie, melyek az imperializmus és a feudalizmus hosszú évekig tartó uralma és a hosszas háború következtében jöttek létre.

Az ipar részesedése az ország egész népgazdaságában alig haladta meg a 10 százalékot, a gyáriparra pedig az egész ipari termelésből mindössze egytized rész jutott. A további kilenctized rész a kis- és kézműiparból származott, mely nagy szerepet játszott és játszik továbbra is a lakos-

ság közszükségleti cikkekkel való ellátásában, különösen a kikötővárosoktól távoleső területeken.

Az ipar legfontosabb ágai jelentős mértékben az imperialisták kezében voltak. A gyáriparba eszközölt külföldi tőkebefektetések a háború előtt több mint kétszeresen meghaladták a nemzeti tőkebefektetéseket.

Azok az iparágak, melyek az ország gazdasági függetlensége szempontjából döntő jelentőségűek voltak — így a kohászat, a gépgyártás, a vegyipar — gyengén fejlődtek. Csak Dél-Mandzsuria volt kivétel, ahol a japán imperializmus kifejlesztette a nehézipart, hogy agressziójához katonai és ipari bázist hozzon létre.

A kínai ipar műszaki felszereltsége nagyon alacsonyfokú, a termelés koncentrációja pedig igen gyenge volt. A kevés munkással dolgozó kis gyáripari vállalatok voltak túlsúlyban. A külföldi tőkések tulajdonában lévő vállalatoknál a felszerelés aránylag jobb volt, a termelés koncentrációja pedig magasabb fokon állott.

Kína a szerszámgépek, gépek és más ipari felszerelések behozatala szempontjából teljesen az imperialista országoktól függött. Sőt, még számos nyersanyag- és üzemanyagfajtát is (gyapotot, kőolajat, kőolajipari termékeket, nyersvasat, acélt stb.) külföldről hozott be az országba.

A legfontosabb iparágakat úgy helyezték el, hogy az imperialisták politikai és gazdasági terveinek feleljen meg, nempedig Kína nemzeti érdekeinek. Az ipar a határmenti vidékeken és a nagy kikötőkben fejlődött ki. Az ország belsejében fekvő területeknek, melyek hatalmas kőszén-, vasérc-, olaj-, wolfram-, antimon-, ón- és rézkészletekkel rendelkeztek, semilyen vagy csak jelentéktelen iparuk volt.

Súlyos veszteséget jelentett a kínai ipar számára a japán intervenció, majdpedig az országban ezt követően fellángoló polgárháború. A hadműveletek során Sanghaj, Tiencsin és több más nagyváros sok vállalata elpusztult. Különösen a sanghaji ipar szenvedett komoly veszteségeket, mely a japánok bombázása következtében egész ter-

melési kapacitásának felét elvesztette. Jelentős mennyiségű ipari berendezést leszereltek és Japánba szállítottak. A második világháború utolsó napjaiban az amerikai légierők esztelen és barbár bombatámadásaikkal komoly károkat okoztak a délmandzsuriai iparnak. A kuomintangista katonai klikk szégyenteljes menekülése közben egész sor iparvállalatot döntött romba. A nyersanyag- és üzemanyagkészleteket elprédálták vagy megsemmisítették. Mindennek következtében a kínai ipar a teljes összeomlás szélén állott.

Tiencsin ipari termelése például 1947-ben a háború előtti színvonalnak mindössze egytizedét érte el. Csingtaoban a vállalatoknak a fele, Sanghajban és Kantonban pedig csak egyharmada működött. A mandzsuriai szénipar termelési kapacitásának háromötöde kiesett.

Jelentékenyen csökkent a bányaipar és a kohászat termelése. Például, a Kuomintang-idők hivatalos adatai szerint, 1947-ben a kőszéntermelés 1936-hoz viszonyítva több mint a két és félszeresével, a vasérctermelés 165 százalékkal, a nyersvastermelés 35 százalékkal csökkent.

A kínai ipart a Népi Felszabadító Hadsereg és Kína hősi munkásosztálya mentette meg a teljes pusztulástól. Még mielőtt a Népi Felszabadító Hadsereg felszabadította volna az ipari központokat, a kommunista párt vezetésével illegális fegyveres munkásosztagokat alakítottak, melyek éberen ügyeltek arra, hogy a kuomintangisták tönkre ne tegyék a gyárakat és az üzemeket. Így maradt meg Dél-Mandzsuria, Sanghaj és a többi kínai ipari központ számos nagyvállalata a köztársaság számára. Miután a Népi Felszabadító Hadsereg felszabadította az ipari központokat, államosították a kuomintangista klikk tulajdonában lévő vállalatokat, azonkívül államosították a külföldi kapitalisták tulajdonában lévő legfontosabb vállalatokat is.

Az állami, szocialista szektor vezető helyet foglal el az iparban. 1950 elején a népi demokratikus állam kezében volt az acéltermelés 90 százaléka, a nyersvastermelés 50

százaléka, a gépgyártás 70 százaléka, a széntermelés 70 százaléka, az elektromosenergia-termelés 78 százaléka és a textiliparnak több mint a fele.

Az államnak az iparban elfoglalt vezető helyzete biztosítja az ipar gyors helyreállítását és további fejlődését. Különös figyelmet fordítanak a nehézipar helyreállítására és fejlesztésére. 1950 márciusának végéig Északkelet-Kína (Mandzsuria) gyárainak és bányáinak mintegy kilenctized részében újra megindult a munka. Ansan és Penhszihu kohászati vállalatait csaknem teljesen helyreállították. 1950 elején az ansani kohászati kombinát vállalatainak többsége túlszárnyalta a japánok uralma alatt elért termelési színvonalat. A délmandzsuriai mozdony- és vagongyárakat, a mukdeni gépgyárat újra üzembehelyezték. A hadiüzemek egyrésze mezőgazdasági gépek és felszerelések gyártására tért át.

1949 végére az ország valamennyi régi kőszénbányájának csaknem háromnegyedrészét helyreállították. 1950 végén a vas-, az acél- és a nyersvastermelés túlszárnyalta az 1936-os évi színvonalat. A helyreállítási munkálatok a nehéziparban 1951 őszén közel állottak a befejezéshez.

A könnyűipar 1951 végére általában elérte a háború előtti színvonalat. Üzembehelyezték a nagy központok: Hankou, Peking, Kanton iparvállalatait. Gyors fejlődésnek indult a kisipar, mely megszabadult az Egyesült Államok és a többi imperialista hatalmak konkurrenciájától. Mindent összevetve, közeledik a kínai ipar teljes helyreállításának napja.

A kínai népnek mindezek a sikerei a munkások és parasztok példátlan munkalendületének, a Kínai Kommunista Párt helyes vezetésének, valamint a Szovjetunió és a népi demokratikus országok őszinte segítségének eredményeképp jöttek létre.

A Kínai Kommunista Párt azt a feladatot tűzte a kínai nép elé, hogy az elkövetkezendő 10—15 év alatt a három-négyszeresére emelje az ipar arányát Kína gazdaságában. A nehézipar megteremtése biztosítja az egész

népgazdaság újjáalakításának megvalósítását és megveti a szocializmushoz vezető fokozatos átmenet gazdasági alapját.

Az iparágak. A bánya- és a textilipar aránylag fejlett iparág volt Kínában. Míg az előbbi termékeit nagyrészt külföldre szállították, addig az utóbbi teljes egészében a hazai piacot látta el. Kína iparosításának perspektívái szempontjából a bányaipar rendkívül nagy jelentőségű. Kína számos tartományában vannak szénlelőhelyek.

A legnagyobb kőszénmedence (a világ egyik legnagyobb szénmedencéje) Sanhszi és Senhszi-tartományban van. E medence szénkészletét 200 milliárd tonnára becsülik. Nagy szénlelőhelyek vannak Északkelet-Kínában (Mandzsuriában), Északon, Közép- és Dél-Kínában, valamint az ország nyugati területein. Az évi széntermelés (1941—1943-ban) maximálisan 65 millió tonnát ért el, ebből több mint 25,6 millió tonnát Északkelet-Kína (Mandzsuria), körülbelül 25 millió tonnát Észak-Kína adott.

Kínában nagyon elterjedt a szénkitermelés kisüzemi módja: az ország széntermelésének csaknem egynegyed része az ilyen módszerekkel dolgozó bányákra jut.

A Kínai Népköztársaság kőszénbányászata erőteljes fejlődésnek indult. Helyreállítják a háborúban tönkrement régi bányákat és igen sok új bányát létesítenek. 1949-ben csupán Északkelet-Kínában (Mandzsuria) 17 új bányát nyitottak meg. A mandzsuriai bányák széntermelése 1949-ben elérte a 11 millió tonnát. A helyreállítási munkák az ország többi kőszénvidékén is kibontakoztak.

Nagy jelentőségre tesz szert Kínában az égőpala kitermelése. Az égőpala értékes nyersanyag, melyből folyékony fűtőanyagot lehet nyerni. Csupán a délmandzsuriai égőpala feldolgozása körülbelül 300 millió tonna folyékony fűtőanyag előállítását teszi lehetővé. Nagy perspektívák állnak a kőolajipar előtt, mely a Kuomintang-Kínában úgyszólván nem létezett. Kőolajlelőhelyek Kanszu, Senhszi, Szecsuan, Szincsiang tartományokban és az ország egyéb helyein vannak.

A vasércтermelés három fő területen összpontosult: Északkelet-Kína (Mandzsuria) déli részén, Peking vidékén és a Jangce középső folyásánál — Taje lelőhelyein. Az egész második világháború alatt mindössze 8—9 millió tonna vasércet termeltek ki. Kínára jut az egész világ wolframtermelésének háromötöd része; a legnagyobb wolframlelőhelyek az ország déli részén vannak. Kínában nagymennyiségű antimont, ónt és ólmot bányásznak.

A különböző ásványi nyersanyagok termelésének fokozása Kínában hatalmas nehézipar kifejlesztését teszi lehetővé, melynek alapja már ma is megvan. A nehézipar egyik legfontosabb ága a vaskohászat. Az egész kínai kohóipar termelési kapacitása viszonylag alacsony. A maximális termelés évi 3 millió tonna nyersvas és 1,5 millió tonna acél volt. A legnagyobb vaskohászati gyárak Északkelet-Kína déli részén vannak, ezekre jut Kína egész kohászati termelésének háromnegyed része. Helyreállították a Peking közelében lévő sicsisani kohászati üzemet, mely ma többet termel, mint a Kuomintang-uralom alatt. A tajjüani acélöntőde már 1950 elején túlszárnyalta a fémtermelés terén elért addigi legmagasabb színvonalát. Sikeresen folyik a vashohászat helyreállítása. 1950-ben, 1949-hez viszonyítva, Kínában a nyersvastermelés már 11,4-szeresére, az acéltermelés 7,8-szeresére, a különböző gépek termelése pedig 3-szorosára növekedett.

Kínában nem volt nehézgépgyártás. Most azonban már van néhány igen jelentős gépgyár, amelyek gyors ütemben fejlődnek. 1951 végéig a kínai gépgyártók, több mint 270 féle új gép gyártását sajátították el. Többek között traktorokat, gépkocsikat, nagykapacitású motorokat, transzformátorokat, textilipari gépeket gyártanak. A gépgyártás legnagyobb központja Mukden. A legnagyobb kínai hajógyárak Sanghajban vannak. Kína jelenlegi gépipara béketermelésre, mindenekelőtt mezőgazdasági gépek előállítására tér át.

Kínában a textilipar volt a legfejlettebb iparág, elsősorban a pamutipar, másodsorban a selyemipar. A munkás-

osztály hősies munkája következtében a textilipart 1951 elejére csaknem teljesen helyreállították. Az ország pamutipari vállalatainak fele Sanghajban van. Nagy textilipari központ még Tiencsin és Hankou is. Az utóbbi években Harbinban építettek több textilgyárat. Komoly eredmény az, hogy a Kínai Népköztársaság 1950-ben hazai gyapottal tudta ellátni egész pamutiparát.

Az élelmiszeripar Kínában viszonylag jól fejlett. Ezt az iparágat elsősorban a rizshántoló, a malomipari üzemek, cukorgyárak és a szeszfőzdék képviselik.

Noha az ország ipari fejlettségének általános színvonala viszonylag alacsony, a Kínai Népköztársaságnak mégis jelentős számú, különböző iparágakhoz tartozó vállalata van, és ami a legfontosabb, nehézipari gócpontjai vannak. E körülménynek elsőrendű jelentősége van a kínai ipar gyors fejlődése szempontjából.

A mezőgazdaság. Nagy lehetőségek tárulnak fel a kínai gazdaság legfontosabb ága — a mezőgazdaság előtt, mely az ország nemzeti jövedelmének négyötöd részét adja. A Kínai Népköztársaság éghajlati és talajviszonyai lehetővé teszik, hogy az agrotechnika megfelelő színvonala mellett a legkülönbözőbb, mérsékelt égövi, szubtrópusi és trópusi növényeket termesszék és magas terméshozamot érjenek el belőlük. Kína nyugati felének határtalan sztyeppéi óriási lehetőségeket biztosítanak az állattenyésztés fejlődése számára. Összes természeti és munkaerőforrásainak kihasználása esetén Kína a világ lakosságának nagy részét el tudja látni élelemmel. Mindamellett Kína mezőgazdasága annyira elmaradott volt, hogy még saját lakossága számára sem tudta biztosítani a szükséges mennyiségű élelmiszert. Kína olyan ország volt, ahol a gyakori rossz termés következtében gyakori és tömeges éhínség dúlt, és a dolgozók sokmilliós tömegei rendszeresen éheztek.

Jóllehet Kína a rizs, búza, árpa, szójabab, gyapot, tea és számos más gazdasági növény termelése terén világviszonylatban mindig jelentékeny helyet foglalt el, mégis

nagymennyiségű élelmiszert és többféle nyersanyagot importált. A Kuomintang-rendszer idején a kínai behozatal nagy része nem ipari berendezésekből, hanem rizsből, búzából, gyapotból s más élelmiszercikkekből és nyersanyagokból állott.

A kínai parasztság fulladozott a földínségtől. „Nincs hová rizst vetnünk és nincs hová a sírba feküdnünk" — így panaszolták keserű sorsukat a mezőgazdasági munkások. Ugyanakkor Kínában hatalmas megműveletlen területek voltak. Míg a mezőgazdasági technika és az agronómiai tudomány mai színvonala mellett körülbelül 300 millió hektár föld művelhető meg Kínában, addig közvetlenül a háború előtt mindössze 100 millió hektárt műveltek meg. Műveletlen földek nemcsak Északkelet-Kínában, Belső Mongóliában és Kína nyugati tartományaiban vannak, hanem még az ország keleti, legsűrűbben lakott tartományaiban is, ahol a művelésre alkalmas földeknek körülbelül egytized részét sírok vagy templomok foglalják el, s így ezeket a földdarabokat nem lehet gazdaságilag kiaknázni. Mivel a kínai parasztoknak nem voltak megfelelő eszközeik, nem művelték meg a hegyek és dombok lejtőin elterülő jelentékeny földterületeket. A nagy kínai síkság termőföldjeinek egy része a végnélküli militarista villongások és a japán-kínai háború alatt tönkrement, úgy hogy ezeket a földeket ismét termővé kell tenni.

Kínában a földművelés rendkívül sok munkát igényel. Ez óriási mennyiségű emberi munka kifejtésére azonban nem annyira a talaj gondos megművelése miatt, hanem inkább a kegyetlen földesúri kizsákmányolás és a korszerű mezőgazdasági technika teljes hiánya miatt volt szükség. A földművelés uralkodó rendszere Kínában a termésváltós ágyásművelési rendszer, mely szerint minden egyes növényt külön-külön, kézzel kell megmunkálni. A kínai paraszt háromezer évvel ezelőtt kialakult módszerekkel dolgozik: inkább kertész, mint földműves. A földművelési eszközök primitívek, leginkább kapát vagy faekét használtak, az ekét maguk a parasztok vagy családtagjaik húzták.

A kínai földművelés jelentős mértékben öntözéses gazdálkodáson alapul, az ország öntözési rendszerei azonban már régesrég elavultak, elhanyagolták őket, s gyökeres újjáalakításra szorulnak.

A kínai mezőgazdaság általános elmaradottságának az az oka, hogy a kínai faluban még élnek a feudalizmus, a militarizmus és az imperializmus igájának csökevényei. A legnagyobb és a legjobb földek a földesurak és a kulákok birtokában voltak. Míg a földek 80 százaléka az összes gazdaságok egytizedét kitevő földesúri és kulákgazdaságokhoz tartozott, addig a mezőgazdasági népesség kilenctized része a földeknek mindössze 20 százalékával rendelkezett. A parasztporták 70 százalékát pedig az 1—10 mu[3] nagyságú törpebirtokokkal rendelkező mezőgazdasági munkások és a szegényparasztok portái tették ki. De még ezek a kis telkek is különböző helyeken szétszórt földdarabokból és sávokból állottak.

Körülbelül 60 millió paraszt teljesen földtelen volt, ezek kénytelenek voltak mezőgazdasági munkásnak elszegődni, vagy más megélhetési forrás után nézni. A földéhséggel magyarázható az a szokás is, hogy a földet csak a fiúgyermekek örökölhették.

Maguk a kínai földbirtokosok, kevés kivételtől eltekintve, nem művelték földjüket, hanem súlyos feltételek mellett bérbeadták a parasztoknak.

A mezőgazdasági termékek legfőbb termelője Kínában a bérlő volt. Az összes parasztgazdaságoknak átlag 60—70 százaléka a bérlők és felesbérlők gazdaságaiból állt. A kínai paraszt a földesúrtól nemcsak a földet volt kénytelen bérelni, hanem gyakran az igásállatokat, a mezőgazdasági felszerelést, sőt azt a jogot is, hogy felhasználhassa az öntözőcsatornák vizét és vetőmagkölcsönt vegyen igénybe. Mindennek fejében a paraszt termésének háromötöd-négyötöd részét adta át a földesúrnak.

A különböző bérleti formák közül a bérlet félfeudális

[3] 1 mu — 1/16 hektár.

formája volt a legelterjedtebb, melynek az volt a jellegzetes tulajdonsága, hogy a bérletért robot és természetbeni szolgáltatás járt és csak részben fizettek pénzben.

A kínai parasztbérlő nem volt abban a helyzetben, hogy saját eszközeivel fokozza a föld termőképességét, de ez nem is volt érdeke, minthogy a bérelt földdarabok termőképességének fokozódása a bérleti díj növekedését vonta maga után. A földbirtokosok maguk semmit sem fektettek be a földbe, inkább a parasztok kizsákmányolását fokozták. Ez volt az egyik legfőbb oka annak, hogy az egész ország mezőgazdasága oly elhanyagolt állapotban volt.

A bérleti díjak kipréselése céljából a kínai földbirtokosok széles körben alkalmazták a gazdaságon kívüli kényszert. A földbirtokosoknak, mint teljesjogú hűbéruraknak, rendszerint saját őrségük, bíróságuk és börtönük volt. A földesúrnak joga volt ahhoz, hogy az adóst megfossza földjétől és így minden létfenntartási eszköz nélkül hagyja. A kínai paraszt ezenkívül az uzsorásoktól és kereskedőktől függött, akik többnyire egy és ugyanazon földesurak és kulákok voltak. A kínai paraszt kénytelen volt továbbá mértéktelen adókat fizetni a kormánynak is. A Kuomintang-Kínában körülbelül hatvanféle különböző adó létezett. Adót szedtek minden után, még a parasztházak négy sarka után is. Egyes tartományokban ötven évre előre behajtották az adókat. Mindez a kínai parasztság tömeges elnyomorodását, tönkremenését és földtelenné válását vonta maga után.

A Kuomintang-rendszer fennállásának utolsó éveiben jelentős mértékben fokozódott a parasztok földtelenné válásának folyamata. Ezzel egyidejűleg a földek a földesurak kezében koncentrálódtak.

A japán hódítók és Csang Kaj-sek katonai klikkje hatalmas károkat okoztak Kína mezőgazdaságának. Ennek következtében a Kuomintang-Kína mezőgazdasági termelése a teljes hanyatlás állapotába került. Az 1946-os ter-

més a háború előttinek csak kétharmad része volt, az állatállomány pedig 40 százalékkal csökkent.

Az agrárreform végrehajtása gyökeres változást idézett elő a Kínai Népköztársaság mezőgazdaságában. A földesúri földeket átadják azoknak, akik azt megművelik — a parasztoknak. Az 1950 júniusában életbelépett új földtörvény első cikkelye kimondja: „A földbirtoklás feudális kizsákmányoláson alapuló rendszere, melyet a földesúri osztály képviselt, megszűnik; életbelép a paraszti földbirtoklás rendszere azzal a céllal, hogy normális feltételeket teremtsünk a mezőgazdasági termelőerők számára, hogy fejlődésnek induljon a mezőgazdasági termelés és megnyíljon az út az új Kína iparosítása előtt"[4].

Ilymódon az agrárreform megoldja a népi demokrácia diktatúrájának egyik legfőbb feladatát. Felszámolja a földesúri osztályt — a belső és külső ellenforradalom fő társadalmi bázisát, felszabadítja a parasztság termelőerőit a feudalizmus sokévszázados járma alól és megteremti az ország gyors iparosításának a feltételeit.

Az agrárreform végrehajtása olyan esemény, mely a népi demokrácia diktatúrájának megteremtéséért és megszilárdításáért folyó éles osztályharc egyik rendkívül fontos szakaszát jelzi. Ebben a harcban a munkásosztály a mezőgazdasági munkásokra és a szegényparasztokra támaszkodik, szövetségben áll a középparasztokkal és semlegesíti a kulákságot. Az agrárreform megvalósításának szervei a parasztszövetségek, ezek a parasztság széles tömegeit egyesítő szervezetek. A kínai faluban jelenleg olyan forradalmi átalakulás megy végbe, amelyhez foghatót, méreteit és mélységét tekintve, Kína egész történetében nem találunk.

Az agrárreformról szóló törvény értelmében a földesuraktól, a kolostoroktól, a templomoktól elkobzott földet a parasztbizottságok rendelkezésére bocsátják, melyek azt a földnélküli és kevés földdel rendelkező parasztok között

[4] Pravda. 1950 július 3.

osztják szét. Azok a földesurak, akik mezőgazdasági munkával akarnak foglalkozni és nem voltak árulók, háborús bűnösök és ellenforradalmárok, ugyanakkora földet kaphatnak, mint a parasztok. A föld egy részét nacionalizálják, hogy állami kísérleti és mintagazdaságokat létesítsenek rajta.

A földesúrtól nemcsak a földet, hanem a mezőgazdasági felszerelést és az igaerőt is elkobozzák. A feudális maradványok lehető leggyorsabb felszámolása és a mezőgazdasági termelés helyreállítása céljából a jelenlegi szakaszban még fennmaradhatnak a kulákgazdaságok, vállalkozói kezdeményezést fejthetnek ki és lehetőségük van gazdasági alapjuk kiszélesítésére. Ez a kulákokkal kapcsolatos politika hosszabb időre szól.

„A gazdag parasztokkal kapcsolatos politikánkban — mondotta Mao Ce-tung 1950 júniusában, a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának III. plénumán — változásnak kell bekövetkeznie: nevezetesen, át kell térnünk a gazdagparasztok felesleges földjeinek és vagyontárgyainak elkobzására irányuló politikáról a gazdagparaszti gazdaságok fenntartásának politikájára azért, hogy elősegítsük a termelés gyorsütemű helyreállítását a mezőgazdasági körzetekben; ez a változás kedvező feltételeket teremt ahhoz is, hogy elszigeteljük a földesurakat és megszilárdítsuk az átlagos vagyonnal rendelkező parasztok és a földnélküli kisbérlők helyzetét." Az új agrárreformtörvény fenntartja a föld magántulajdonát, és megengedi a földtulajdonosoknak a föld szabad adás-vételét és bérbeadását.

1950 elején végrehajtották az agrárreformot a korábban felszabadított körzetekben, főleg Északkelet- és Észak-Kínában, ahol 140 millió mezőgazdasági lakos él. A földesuraktól elkobzott földet a földnélküli és a kevés földdel rendelkező parasztok között egyenlően, a családtagok számának megfelelően osztották szét. Ezekben a körzetekben a parasztok több mint 37 millió hektár földet kaptak. 1950 telén és 1951 tavaszán Kelet-, Közép-, Dél-, Délnyugat-

és Északnyugat-Kínában, ahol összesen 150 millió mezőgazdasági lakos él, megkezdték a földreform végrehajtását. Ezeken a területeken 90 millió szegényparaszt több mint 12 millió hektár földet kapott. Ilymódon 1951 októberéig a földosztást 310 millió lakosú területen valósították meg. 1952 tavaszáig a földreform végrehajtását lényegében az egész országban be kell fejezni[5]. A reform végrehajtása előtt a falvakban nagyarányú előkészítő munka folyt: megszervezték a parasztbizottságokat, tanulmányozták az új földtörvényt, számbavették a földesúri gazdaságokat. Ezenkívül olyan intézkedéseket hoztak, melyek jelentősen megjavították a reform megvalósítása előtt álló körzetek parasztjainak helyzetét: törölték a parasztoknak a földesurakkal szemben fennálló tartozásait, a bérleti díjakat a termés 25—35 százalékára csökkentették. A parasztok egytized részét mentesítették a természetbeni adók fizetésétől, amit teljesen a földesurakra és a kulákokra hárítottak. Ez utóbbiakat arra is kötelezték, hogy jövedelmüknek négyötöd részét átadják az államnak. Ma a parasztnak megmarad a termés nagyobb része, nempedig csak fele vagy egyharmada, mint azelőtt.

Már az a tény is, hogy a mezőgazdasági körzetek egy részében felszámolták a félfeudális viszonyokat, továbbá, hogy az ország többi körzetében is megtették az intézkedéseket a reform előkészítésére — Kína mezőgazdasági termelésének ugrásszerű emelkedését eredményezte.

1950-ben a vetésterület nagysága jelentősen növekedett: csupán abban az évben 12 millió hektár szűzföldet műveltek meg, a gabonafélék begyüjtése 120 millió tonnát tett ki, azaz a háború előtti színvonalnak 85,6 százalékát. Ez lehetővé tette a Népi Kormánynak, hogy tartalékokat

[5] 1952 júliusáig, az agrárreform-törvény életbelépésének második évfordulójáig, a földreformot (beleértve a korábban felszabadított körzeteket is) 400 millió mezőgazdasági lakosú területen hajtották végre. Egyes tartományokban (például Jünnanban és Kujcsouban), valamint egyes vidékeken a földreform végrehajtása 1953 tavaszáig, illetve 1952 őszéig fog elhúzódni. Lásd a *Novoje Vremja* 1952 augusztus 6-i 32. számában. — *Szerk.*

halmozzon fel s a nagyvárosoknak és a munkástelepüléseknek élelmiszert biztosítson. Kínának ma már nincs szüksége arra, hogy külföldről importáljon gabonát.

A búzatermés 1951-ben 10 százalékkal haladta meg az 1950-es színvonalat, Kelet-Kínában 30 százalékkal.

1951-ben Kína egyezményt írt alá, melynek értelmében 516 000 tonna gabonát szállít Indiába, ahol tízmilliók éheznek. A Kínai Népi Kormány kifejezést adott annak, hogy hajlandó az Indiába irányuló rizsszállítmányok mennyiségét egymillió tonnára emelni.

Azelőtt Kínában éhínségek dúltak. Ma viszont, az agrárreformnak, a Szovjetunió és a népi demokratikus országok segítségének eredményekép, a kommunista párt vezetése mellett a kínai nép komoly sikereket ért el a mezőgazdaság fejlesztésében és az ország szilárd élelmezési bázisának létrehozásában.

A Népi Kormány rendkívül nagy figyelmet szentel a szárazság és az árvíz elleni harcnak. E természeti csapások a régi Kínában évenként bekövetkeztek és a parasztok tízmillióit fosztották meg hajlékuktól és élelmüktől.

Már 1950-ben körülbelül 42 000 kilométernyi hosszúságú védőtöltést, továbbá nagyszámú gátat és öntözőrendszert állítottak helyre és javítottak meg. Csupán egy év alatt a Jangce, a Hoangho- és a Huaj-folyó földtöltéseit egy—másfél méterrel emelték az 1949-ben észlelt legmagasabb vízállás fölé. A helyreállított öntözött földek és az újonnan öntözés alá vett földek területe 1950-ben 247 000 hektár volt. Észak-Kína leginkább aszályos területein mezővédő erdősávokat létesítenek. Egyedül 1950-ben ezen a vidéken 130 millió fát ültettek el. A végrehajtott munkálatok eredményekép 1950-ben nem voltak pusztító árvizek. Az árvizek elleni harccal és az öntözés megjavításával kapcsolatos munkák méretei 1951-ben meghaladták az 1950. év munkálatait. Ez újabb munkák következtében a Hoangho-folyó áradásaitól több mint 1,5 millió hektárnyi területet védtek meg. A Hoangho középső folyásánál hatalmas méretű víztárolók építését kezdték el. Észak-

nyugat-, Közép- és Dél-, valamint Délnyugat-Kínában megindultak az új öntözőrendszerek építésének munkálatai. Az új erdőültetvények 146 000 hektár területre terjednek ki. Mindezeknek az intézkedéseknek az a céljuk, hogy biztosítsák a mezőgazdasági termelés állandó növekedését.

A népi hatalom vetőmaggal, igásállattal, mezőgazdasági felszereléssel, trágyával nagymértékben segíti a kínai parasztságot. A Szovjetunióból küldött traktorok, aratógépek, kombájnok, ekék és más mezőgazdasági gépek százai dolgoznak a kínai állami gazdaságok és szövetkezetek földjein. Már létrejöttek az első gép- és traktorállomások. Csupán Északkelet-Kína területén több mint 300 állami mintagazdaságot létesítettek a Szovjetunió szovhozainak mintájára.

Termelőszövetkezetek alakultak — a kölcsönös segítési brigádok formájában. E kölcsönös segítési brigádokban minden — a föld, a felszerelések, a termés — az egyes parasztok magántulajdona marad, csak a munka kollektív. A kínai paraszt a saját példáján győződik meg a kollektív munka előnyeiről. A kínai paraszt, akit évszázadokon át elnyomott a földesúr, az uzsorás, a burzsoá-földesúri hatalom, kiegyenesíti gerincét és szilárdan tekint a jövőbe.

Az agrárreform végrehajtása egész Kínában az új termelési viszonyok további fejlődését, s következésképp azt eredményezi, hogy az ország mezőgazdasága egészében véve hatalmas mértékben fellendül, s Kínában még jobban megszilárdul a népi demokratikus rendszer.

Gazdasági növények. Kínában a legfontosabb gazdasági növények közé tartozik a rizs, a búza, a kaoliang, a köles, a szójabab, a gyapot, a tea. Egyes vidékeken igen elterjedt a kukorica, a földimogyoró, a szezám, a repce, az édesburgonya, a dohány és a mák.

A rizs Kína legfontosabb gabonanövénye. A rizs a vetésterületnek több mint egyötödét foglalja el és a Kínában termelt összes gabonafélék termésének körülbelül kétötödét teszi ki. 1937 előtt az átlagos évi rizstermés meg-

haladta az 50 millió tonnát, ami az egész világ rizstermelésének körülbelül egyharmada. A rizstermés tekintetében Kína és India az első helyen áll a világon. Rizst Kína keleti részének csaknem valamennyi tartományában termelnek, legfőbb termelési helye azonban a Jangce és a Szincsiang-folyó medencéje, ahol a megművelt földeknek csaknem a felét öntözik. Kína délkeleti részére jut az egész ország rizstermésének 98 százaléka. Új öntözőrendszerek építése és a régiek megjavítása lehetővé teszi, hogy a rizs vetésterületét az ország többi területein is növeljék.

A búza termesztésének legfőbb területe a nagy kínai síkság. Nagykiterjedésű búzaföldek vannak Északkelet-Kínában (Mandzsuriában) is. A búzatermesztés számára igen kedvezőek a talajviszonyok a Sanhszi-tartományban lévő löszplatón, a gyakori aszályok következtében azonban itt okvetlenül víztárolókat és öntözőrendszereket kell létesíteni. Nem teljes adatok szerint Kínában 1950-ben a búzatermés 24 millió tonna volt (1937 előtt 22—23 millió tonna).

Az árpatermesztés terén Kína a világon az első helyek egyikét foglalja el, az átlagtermés 1937 előtt elérte a 8 millió tonnát. Az árpa gyorsan beérő növény, mely igen elterjedt az ország hegyes vidékein, különösen Tibetben, ahol a lakosság legfontosabb növényi táplálékául szolgál.

A kaoliang és a köles kevésbbé tápláló növény, mint a búza és a rizs, viszont igen jól bírja a szárazságot s éppen ezért főleg az ország olyan területein terjedt el, ahol kevés a víz: a nagy kínai síkság északi részén, Északkelet-Kínában (Mandzsuriában) és a löszplatón. Egyes tartományokban, különösen Északkelet-Kína és Belső-Mongólia déli részén, az egész vetésterületnek csaknem egyharmadát a kaoliangvetések, egytizedét pedig a kölesvetések teszik ki. Kína gabonatermésének egyötöd részét ezek a növények adják. A kaoliangtermés 1937 előtt évente 14 millió tonna, a kölestermés 10 millió tonna volt. A kaoliang és a köles nemcsak élelmezési, hanem takarmánynövény is, mely biztosítja az állattenyésztés (különösképp a sertéstenyész-

tés) és a baromfitenyésztés fejlődését. A kaoliang hosszú, kemény szárát építőanyagként és tüzelőként hasznosítják.

A kukorica szintén bírja a szárazságot. A kukoricaövezet délnyugattól, Jünnan tartománytól északkeletig, Északkelet-Kína déli részéig húzódik és főleg a hegyek lábánál elterülő vidékekre terjed ki. 1937 előtt Kínában több mint 8 millió tonna kukoricát takarítottak be.

Kína hegyvidéki tartományaiban igen elterjedt növény a hajdina és a zab.

Kínában igen nagyjelentőségű a konyhakertészet. A kínaiak utólérhetetlen kertészek. A leginkább elterjedt kerti növények a következők: az édesburgonya, a retek, a bab, a borsó, a fokhagyma, az uborka, a káposzta stb.

Tekintve, hogy Kínában a hús- és tejtermelő állattenyésztés meglehetősen fejletlen volt, az olajos növények különös jelentőségre tettek szert, melyek közül a szójabab áll az első helyen. A szójából olajat (Kínában ez az olajfajta a legelterjedtebb), különböző édességeket, továbbá festékeket, lakkot, szappant, robbanóanyagot, vízhatlan szöveteket készítenek, a szójapogácsát pedig állatok takarmányozására és a földek trágyázására használják fel.

Kínára jut az egész világ szójatermelésének négyötöd része, több mint 10 millió tonna (1937 előtt). Kína a világ minden tájára exportál szójababot. A szójatermelés tekintetében Északkelet-Kína (Mandzsuria) áll az első helyen, itt termelik Kína egész szójababtermésének körülbelül egyharmad részét. A második nagy szójatermő vidék a nagy kínai síkság.

A többi olajos növény közül igen elterjedt a repce, a szezám, a földimogyoró, a kender.

A kínai textilipar fejlődése szempontjából nagy jelentősége van a gyapotnak, melynek termelésében Kína a világon a negyedik helyen áll (a Szovjetunió, az Egyesült Államok és India mögött). Az 1950-es gyapottermés 847 000 tonna volt, ez a mennyiség 20 százalékkal haladja meg a háború előtti átlagos évi termést és csaknem eléri az 1936. évi rekordtermés színvonalát. Az 1951-es terv 1 149 000

tonnás gyapottermést írt elő, ami 10 százalékkal szárnyalja túl az 1936-os színvonalat. A régi Kínában a gyapot mennyiségének túlnyomó részét a kézműipar fogyasztotta el. A nagy textilgyárak legnagyobbrészt importált nyersanyaggal dolgoztak. Jelenleg a legfőbb gyapotfogyasztó a kínai pamutipar, mely már 1951-ben teljesen áttért a hazai gyapot feldolgozására. A gyapot minőségének javítása céljából nagy figyelmet fordítanak a nemesített gyapotfajták vetésterületének növelésére.

A nagy kínai síkság végeláthatatlan területeit jórészt gyapotvetések foglalják el. Különösen nagy gyapotföldek vannak Hankou vidékén, a Jangce folyó torkolatánál és a Hoangho alsó folyásától északra.

Kína déli részén nincs gyapot, helyette a rami (hócsalán) nevű rostnövényt termesztik, melyet durva háziipari szövetek készítésére használnak fel.

A többi növények közül a legjelentősebb a tea, a dohány és a mák. A háború előtt az évi átlagos teatermés elérte az 500 000 tonnát. Az egész világ teaexportjának egytized része Kínára jut. Teaültetvények főleg az ország déli tartományaiban vannak. A partmenti területeken, továbbá északon és részben délen elterjedt növény a dohány. A mákot, melyet elsősorban orvosi célokra használnak fel, az ország hegyes területein termesztik.

A mezőgazdaságban különleges helyet foglal el a selyemhernyótenyésztés. A selyemhernyótenyésztés egész Kínában elterjedt, kiváltkép a Szicsiang folyó deltájában (ez a világ egyik legfontosabb selyemhernyótenyésztő vidéke), a Jangce deltájában, a Tajhu-tó vidékén és Szecsuan tartományban.

Az állattenyésztés Kínában lényegesen fejletlenebb volt, mint a földművelés. Önálló jelentősége leginkább a nyugati és az északnyugati határvidékeken van — Szincsiangban, Tibetben, Kanszu-tartományban, Belső Mongóliában. Itt, a sztyeppés és a hegyes vidékeken a lakosság juhot, lovat, tevét, szarvasmarhát tenyészt. Az állattenyésztés Kínának ezeken a részein elmaradott, nomád jellegű.

Kína földművelő tartományaiban viszonylag kevés az állat. Nagyobb jelentősége csak a sertés- és baromfitenyésztésnek van. A sertésállomány tekintetében Kína a háború előtt a világon a második helyen állt (több mint 83 millió sertés) és nagymennyiségű sertést és szalonnát exportált. Kínában kevés a ló és a szarvasmarha. Az országban 37 millió szarvasmarha, 16 millió szamár és öszvér, s 8,5 millió ló volt. A tejtermelő állattenyésztés csak a nagyvárosok közelében fejlődött ki. A jelentéktelen szarvasmarhaállomány, melyet leginkább igaerőként használtak fel, nem elégíthette ki a parasztgazdaságok szükségleteit. A középső és a déli tartományokban öt gazdaságra átlagban két igásállat juttott. A parasztok többségének egyáltalán nem volt igásállata.

Valamivel kedvezőbb helyzet uralkodott Mandzsuriában de még itt is minden két gazdaságra legfeljebb három állat jutott.

A baromfitenyésztési ágak között a leginkább a tyúktenyésztés fejlődött ki.

A kínai mezőgazdaság elhelyezkedésének jellegzetes vonása, hogy a rizs, a búza, a gyapot, a tea, az olajos növények termesztése, a selyem-, a sörte- és a tojástermelés túlnyomórészt az ország keleti vidékeire — a legnagyobb folyók, a Jangce, a Hoanghó, a Szicsiang medencéjében fekvő partmenti tartományokra jut. Az ország belsejében és a határszéleken fekvő vidékek gyengén megművelt területek.

Csak a népi forradalom győzelme után kezdték kihasználni a mezőgazdasági termelés fejlesztésének összes lehetőségeit. Csak akkor vált lehetővé a mezőgazdasági termelés helyes elhelyezése, mely megfelel a kínai nép szükségleteinek és az országban lévő természeti erőforrások megoszlásának,

A közlekedési utak és a szállítás. A Kínai Népköztársaság a korszerű közlekedés és szállítás valamennyi fajtájával rendelkezik, amelyek fejlettsége azonban még nem kielégítő. A külföldi imperialisták, akiknek a kezében voltak

Kína vasútjai, tengeri kikötői, hajózása és légiközlekedése, a közlekedést és szállítást arra használták fel, hogy minél több gyarmati extraprofitra tegyenek szert és leigázzák a kínai népet. A közlekedési utak és a közlekedés korszerű fajtái csak viszonylag fejlődtek, olyan mértékben, amilyen mértékben az imperialistáknak arra szükségük volt, s éppen ezért az ország keleti részén összpontosultak. Az ország nyugati részén továbbra is megmaradtak az ókori karavánutak. Kína óriási területeit csak tevén és lovon lehet bejárni.

A Kínai Népköztársaság gazdaságának fellendítésében és az ország valódi politikai és gazdasági egységének megvalósításában rendkívüli jelentősége van a vasúti közlekedés helyreállításának és fejlesztésének. Kína egész vasúti hálózatának hossza mindössze 29 000 kilométer, ami távolról sem elegendő ilyen hatalmas és sűrűn lakott ország számára. Valamennyi vasútvonal a köztársaság keleti részén van. Ebből csaknem 12 000 kilométer Északkelet-Kínára — Mandzsuriára jut, 13 000 kilométer pedig Kelet-Kína területére. Tajvan szigetének vasúthálózata 4 000 kilométer hosszú. A köztársaság nyugati részének hatalmas területein nincs vasút. Kína vasúti hálózata az ország félgyarmati helyzetét tükrözte.

Kínának nem volt egységes vasúti hálózata. A vasútvonalakat a tengeri kikötőktől a nyersanyagot szolgáltató vidékekig építették, vagypedig mint katonai célokat szolgáló fővonalakat, a Szovjetunió és a Mongol Népköztársaság határaiig, ahol azok holtvágányban végződtek. A Jangce-folyón át egyetlen egy vasúti hidat sem építettek; az északi tartományokat az ország déli részével összekötő főútvonalak Hankounál és Nankingnál megszakadnak. Az összeköttetést csak vasúti kompok segítségével lehet biztosítani.

A vasúti hálózat ilyen elhelyezése az imperialistáknak — akik a kínai vasútvonalak legnagyobb részét építették — azzal a törekvésével magyarázható, hogy még jobban feldarabolják az országot, elhatoljanak a nyersanyagforrá-

sokhoz és biztosítsák katonai és stratégiai pozícióikat. A kínai vasutakat a technikai elmaradottság és a gördülőanyag sokféle típusa jellemezte: az imperialisták csak olyan mozdonyokat és vagonokat küldtek Kínába, amelyek az európai vasútvonalakon már nem voltak kifizetődőek.

A kínai vasút építése egyik legvéresebb lap a kínai nép kirablásának történetében.

A kuomintangista reakciósok garázdálkodása és a hosszú évekig tartó háború óriási károkat okozott az ország vasúti közlekedésének. Az állomások és a pályatestek tönkrementek, a hídak, alagutak és más berendezések használhatatlanokká váltak, a gördülőanyag jelentős része megsemmisült.

Egyes vasútvonalakon helyenként felszedték a síneket, elhordták a töltéseket, sőt helyüket még be is vetették.

A Kínai Népköztársaság kikiáltása után a helyzet gyökeresen megváltozott. A vasúti közlekedés államosítása biztosította a vasutak gyorsütemű helyreállítását és a vonatok normális közlekedésének megteremtését.

1950-ben, 13 év óta először volt üzemben a kontinentális Kína valamennyi vasútvonala. Még sohasem tartották be ilyen pontosan a vonatok menetrendjét, mint most. Többszáz mozdonyt és többezer vagont javítottak meg és helyeztek üzembe.

A kormány intézkedéseket tesz a vasútépítés kibővítése és az ország olyan egységes vasúti hálózatának megteremtése érdekében, mely Kína valamennyi területére kiterjed. 1950-ben új vasútvonalak építését kezdték meg Tiensuj—Lancsou és Lücsou—Kujjang között. E fővonalak rendkívüli jelentőségűek az ország északkeleti és délnyugati tartományainak gazdasági fejlődése szempontjából. Befejeződött az ország egyik leggazdagabb és legsűrűbben lakott tartományában, Szecsuanban a Csungking—Csengtu közötti vasútvonal építése. Ez a vonal a tartomány legfőbb közigazgatási központját, Csengtut a Jangce-folyóval köti össze és jelentékenyen megjavítja a tartomány összeköttetését a köztársaság többi területével.

A vasutak a néptömegek kizsákmányolásának eszközéből az ország gazdasági és kulturális újjászületésének eszközévé váltak.

A ország közlekedésében fontos szerepet játszanak a víziutak. Hosszúságuk meghaladja a 66 000 kilométert, ebből 20 000 kilométer hajózható, míg a többin kisebb, laposfenekű hajók, dzsunkák közlekednek. Kína nagyszámú csatornáján élénk forgalom bonyolódik le. Különösen nagy szerepe van a Tiencsint és Hangcsout összekötő 1 600 kilométer hosszú Nagy Kínai Csatornának, valamint annak a csatornának, mely a Jangce-folyó rendszerét a Szicsiang-folyó rendszerével köti össze.

Kína nagyszámú és szétágazó belső víziútjai bizonyos mértékben pótolják a vasutakban és az országutakban mutatkozó hiányt.

Az ország legfontosabb folyami ütőere a Jangce, mely nagyszámú hajózható mellékfolyójával a viziutak kiterjedt hálózatát alkotja és az ország belsejében lévő vidékeket a vasutakkal, valamint Sanghaj kikötőjével köti össze. A Jangce-folyó legnagyobb kikötői a következők: Nanking, Hankou, Jicsang és Csungking. A Kínai Népköztársaságban megkezdődött a víziközlekedés helyreállítása: a Nagy Csatornán s több más csatornán és folyón fenékkotrási munkálatok folynak, helyreállítják a védőtöltéseket, kijavítják a hajókat.

A kínai kereskedelmi tengeri flotta a háború előtt kevés, összesen 258 000 brutto regisztertonna vízkiszorítású hajóból állt, amelyek főleg partmenti szállításokat bonyolítottak le. A flotta egyrészét magukkal vitték a kuomintangisták, a megmaradt rész az állam és magántulajdonosok kezén van. A Kínai Népköztársaságnak több nagy tengeri kikötője van, melyek közül Sanghaj, Tiencsin, Kanton, Dalnyij a legjelentősebbek.

A gépkocsiközlekedés rendkívül fejletlen állapotban volt. A gépkocsiforgalom lebonyolítására alkalmas műutak teljes hossza 100 000 kilométer, az utaknak azonban, igen kevés kivétellel, nincs szilárd burkolatuk.

Egyes autóutaknak nagy jelentőségük van a Kínai Népköztársaság külföldi kapcsolatai szempontjából. Ilyen a Peking—Csangcsiakou (Kalgan)—Ulan-Bator közötti országút, valamint az, amelyik a középázsiai fennsík pusztaságait és hegyvonulatait átszelve, Tiensujtól — a lunghaji vasút végpontjától — a Szovjetunió határáig húzódik. A második világháború idején építették az ország déli részén azokat az autóutakat, melyek Kunminget Burmával és Csengtut az indiai Asszam-tartománnyal kötik össze.

A középázsiai út az egyetlen útvonal, mely a távoli Szincsiang tartományt Kelet-Kínával kapcsolja össze.

A gépkocsiforgalom számára alkalmas utakon kívül Kínában rengeteg mezei út és ösvény van, amelyeken csak primitív közlekedési eszközök használhatók.

A polgári légiforgalom, a Szovjetunió segítségével csak most indul igazán fejlődésnek. A Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság között kötött megállapodás értelmében létrehozták a Szovjet-Kínai Polgári Légiforgalmi Részvénytársaságot, mely három nemzetközi légiúton: Peking—Irkutszk, Peking—Csita és Peking—Alma-Ata között bonyolítja le a forgalmat. Ezenkívül a köztársaságban még számos légiút van: a peking—sanghaji, a peking—hankou—kantoni stb.

A KÍNAI NÉPKÖZTÁRSASÁG KÖRZETEI

Az állam megfelelőbb vezetése, az ország feudális széttagoltságának felszámolása, valamint a gazdasági építés gyorsabb kibontakoztatása céljából Kínában több tartományt közigazgatásilag egy csoportba foglaltak és e közigazgatási körzeteken kívül két autonóm területet létesítettek. A közigazgatási körzetek különböző területeket és nagy városi központokat foglalnak magukba, s alapját alkotják a Kínai Népköztársaság kialakuló gazdasági körzeteinek.

A közigazgatási körzetek megalakításakor a legkülönbözőbb kérdéseket kellett figyelembevenni: a gazdasági fejlődés sajátosságait és fokát, a lakosság nemzetiségi összetételét, a már megvalósított demokratikus átalakítások fokát, a köztársaság védelmének kérdéseit. A tartományok között meglévő történelmi határokkal is számolnik kellett.

A Kínai Népköztársaság politikai és közigazgatási beosztása és körzetekre osztása a fokozatos kialakulás stádiumában van.

Északkelet-Kína vagy Tungpej (Mandzsuria) a Kínai Népköztársaság legfőbb ipari bázisa. Itt vannak a legnagyobb ásványi nyersanyag- és élelmiszerforrások. Északkelet-Kínára esik az ország nehéziparának háromötöd része, a nyersvas- és acéltermelésnek körülbelül kilenctized része és a kőszéntermelésnek csaknem a fele. Az északkeleti körzetben van Kína egész vasúti hálózatának

kétötöd része. Ugyanakkor Északkelet-Kína fejlett mezőgazdasággal rendelkezik.

Északkelet-Kína az egész ország gazdasági helyreállításának és további fejlesztésének szilárd alapja.

Északkelet-Kína nagy, proletár lakosságú ipari központjai határozzák meg Északkelet politikai szerepét a Kínai Népköztársaságban: Tungpej az a kovácsműhely, amely a Kínai Népköztársaság népi demokratikus építőmunkájához szükséges kádereket biztosítja.

Az ipari proletariátus száma Északkeleten 1945 elején 1,5 millió volt, az alkalmi munkásokkal együtt 4 millió.

Északkelet-Kína területe több mint egymillió né yzet-kilométer, ami annyi, mint Franciaország, Nagybritannia, a Benelux-államok, Svájc és Ausztria területe együttvéve. Északkelet-Kína hat tartományból áll, ezek: Hejlungcsiang, Szungcsiang, Kirin, Liaohszi, Liaotung és Zsehol. Északkelet-Kína területének körülbelül kétharmad részét az Ilhuri-Alin, a Kis Hingan, Csangposan és Liaohszi hegyei foglalják el; egyharmadát pedig a Tungpej-síkság, mely délen a Liaotung-öböl partvidékéig húzódik. A viszonylag sűrűn lakott síkságot termékeny csernozjom és barna erdei talaj fedi, amelyet (különösen délen) eredményesen művelnek meg. Ennek ellenére Tungpejben még mindig nagy megműveletlen földterületek vannak, melyek a földművelésre alkalmas területnek körülbelül 50 százalékát teszik ki.

Tungpejben összesen 41 millió ember él (legnagyobbrészt délen), azaz körülbelül annyi, mint egész Franciaországban.

A hegyes vidékek területének jelentős részét őserdők borítják, melyekben értékes fafajták nőnek: tölgy, kőris, hárs, dió, fenyő és vörösfenyő.

Tungpej igen gazdag ásványi kincsekben és energiaforrásokban.

Kőszénkészletei hozzávetőlegesen 20—30 milliárd tonnára becsülhetők. A legnagyobb lelőhelyek Tungpej déli részén, valamint a Csangposan keleti lejtőin vannak.

A szintetikus, folyékony fűtőanyag előállítására alkalmas égőpala-telepek 7,6 milliárd tonnára tehetők, a vasérctelepek pedig 4,5 milliárd tonnára. A legnagyobb vasérclelőhelyek egyike Tungpientao vidéke, ahol 1,3 milliárd tonna kiváló minőségű, 60 százalék vasat tartalmazó vasérc van.

Jingkou kikötőjétől nem messze van a világ legnagyobb magnezitlelőhelye, ahol a magnézium, e fontos könnyűfém előállításához szükséges nyersanyagot bányásszák.

Ezenkívül Tungpej területén alumínium előállításához szükséges alunitlelőhelyek, ezüst-, ólom-, ónérclelőhelyek, arany-, platina-, rézérc-, molibdén-vanadiumérc-, zsírkő-, azbeszt-, fluorit-, grafit-, csillám-, pirit-, konyhasólelőhelyek stb. vannak.

Tungpej iparának különböző ágai vannak: kőszénipar, kohászat, gépipar, vegyipar, könnyűipar és élelmiszeripar. Északkelet-Kína népgazdaságában az ipar részaránya 43 százalékot tesz ki. Tungpej mezőgazdasági-ipari vidék. Tungpej iparát gyors ütemben állítják helyre. 1950 első negyedében az összes gyáraknak és bányáknak már a kilenctized része dolgozott. 1950-ben az ipar helyreállítására a körzet költségvetési kiadásainak négyötöd részét irányozták elő, ebből a kilenctized rész a nehézipar helyreállítására jutott.

Tungpej iparának döntő ágait az állam tartja kezében. Már 1949 végén Tungpej egész ipari termelésének csaknem háromnegyed részét az állami vállalatok adták.

Az ipar lényegében Tungpej déli részén, Mukden vidékén, Fusun, Ansan és Penhszihu városok környékén összpontosul. Itt vannak a szén- és ércbányák, a villamoserőművek, továbbá a kohászati, a gép- és vegyipari vállalatok.

Tungpej legnagyobb ipari központja az 1 890 000 lakosú Mukden. Mukden öt vasútvonal: a Tiencsinbe, Port-Arturba és Dalnyijba, Koreába, Kirinbe, valamint Tungpej központjába, Harbin városába vezető vasútvonalak találkozási pontján fekszik.

Mukdenben számos iparvállalat van, ezek közül a legnagyobbak a kohászati gyárak és acélöntődék, a színesfémkombinát, a gépipari, repülőgépipari, autóipari, szerszámgépgyártóipari, mozdony- és vagonépítőipari gyárak, a fegyvergyár, valamint a könnyű- és az élelmiszeripari vállalatok egész sora. Az a tény, hogy Mukdenben nagyszámú munkásság összpontosult, meghatározta a város vezető szerepét. Mukden a Kínai Népköztársaság északkeleti körzetének politikai és közigazgatási központja. Mukden négy részből áll: a régi városból, itt van a középkori vár és a volt császári palota, az európai jellegű épületekkel beépített új városból, a nyugati kerületből, ahol gyárak és munkáslakások vannak, végül a fegyvergyár kerületéből.

Mukden mellett van Fusun városa, ennek környékén szenet és égőpalát bányásznak, s itt van a folyékony fűtőanyagot előállító nagy gyár. Mukdennel szomszédos városok még: Ansan és Penhszihu — Tungpej vaskohászati központjai.

E városok közül a legnagyobb Ansan, ahol egész Északkelet-Kína nyersvastermelésének négyötöd részét állítják elő.

Mukden vidéke a Kínai Népköztársaság legfőbb szén- és kohászati bázisa. Ide vezetnek a Jalu-folyónál levő szujfengi és a Szungari-folyónál lévő fengmangi nagy vízierőművek magasfeszültségű villanyvezetékei. Innen indulnak az ország legkülönbözőbb részeibe a szénnel, fémmel, gépekkel és vegyiipari termékekkel megrakott vonatok.

Északkelet-Kína jelentős iparvállalatokkal rendelkező nagyvárosai közül meg kell említeni Dalnyijt, Harbint, Csangcsunt, Kirint és Cicikart.

Dalnyij (873 000 lakossal) — kikötőváros, a Kínai Csangcsun Vasút végpontja. A várost az oroszok alapították 1896-ban. Északkelet-Kína egész külkereskedelmének körülbelül 70 százaléka Dalnyij kikötőjén keresztül bonyolódott le.

Dalnyij városa Tungpej nagy ipari, kereskedelmi és pénzügyi központja. Van hajógyára, mozdony- és vagongyára, kőolajlepárló üzeme, továbbá számos kohászati, gépipari, kerámiai, üvegipari és élelmiszeripari vállalata. A város olajütőipara évente 1 millió tonna szójababot tud feldolgozni.

Dalnyij rendezett város, mely megtartotta tereinek és utcáinak eredeti építési módját.

A 680 000 lakosú Harbin, melyet 1872-ben szintén az oroszok alapítottak, sokban megőrizte a régi orosz városok jellegzetes vonásait.

Harbin közlekedési és földrajzi helyzete kedvező. A hajózható Szungari-folyó mentén fekszik, ott, ahol a folyót a Kínai Csangcsun Vasút szeli át.

Harbinban futnak össze a Tungpej különböző részeiből, valamint Belső Mongóliából érkező szállítmányok és onnan indulnak tovább Dalnyij kikötőjébe.

Harbin a legnagyobb olajütőipari és malomipari központ. Olajütő üzemeinek termelési kapacitása az Északkelet-Kínában lévő összes olajütők kapacitásának egynegyedét teszi ki, malomipari vállalataira pedig a tungpeji malomipar termelési kapacitásának a fele jut. Harbinban nagy dohánygyárak, szeszfőzdék és fűrésztelepek, továbbá hajóépítő és javító gyárak, nagy vasúti műhelyek vannak. Az utóbbi években több textilgyár épült.

A Kínai Népköztársaság északkeleti körzetének árutermelő mezőgazdasága van. Ebben a körzetben, mely már 1948 végén felszabadult az amerikai-kuomintangista csapatok megszállása alól, teljesen végrehajtották az agrárreformot. A kölcsönös segítési brigádok mozgalma már 1948-ban felölelte Északkelet-Kína parasztgazdaságainak háromötöd részét. A körzetben ezenkívül 20 állami mezőgazdasági telepet létesítettek, melyeknek 200 traktoruk és 30 000 hektár szántóföldjük van.

Északkelet-Kínában nagy mennyiségben termesztenek szóját, kaoliangot, kukoricát, búzát és más gazdasági növényeket. A többi növények közül jelentős a kender-

és lentermelés, délen pedig a rizs-, gyapot-, dohány- és cukorrépatermelés.

Északkelet-Kína földművelésének össztermelése a háború előtt (1936-ban) évenként csaknem 19 millió tonna gabona volt. 1950-ben a gabonatermés megközelítette a háború előtti színvonalat, 18 millió tonnára emelkedett.

Északkelet-Kína mezőgazdasága komoly alapot jelent az élelmiszeripar különböző ágai — az olajütőipar, a malomipar, a daraipar, a szeszfőzőipar, a cukor-, a dohányipar stb. fejlődése számára. Az említett iparágak közül az első négy a legfejlettebb. Az élelmiszeripar főleg a kínai Csangcsun Vasút mentén összpontosul, a nagy központokban és a kisebb településeken egyaránt.

Észak-Kínában, mely Tungpejjel együtt a korábban felszabadított területek közé tartozik, széleskörű társadalmi-gazdasági átalakításokat hajtottak végre. Itt van a Kínai Népköztársaság fővárosa, Peking.

Észak-Kínához öt tartomány tartozik: Hopej, Szanhszi, Csahar, Szujjüan és az ujonnan megszervezett Pingjüan tartomány. Területük összesen csaknem 900 000 négyzetkilométer, lakosaik száma 67 millió. Észak-Kína akkora, mint Olaszország, Spanyolország és Portugália területe együttvéve, lakosságának száma pedig Németországéval egyenlő. Szujjüan tartomány nagyszámú mongol lakosa széleskörű helyi autonómiát élvez.

Észak-Kína keleti részén sűrűn lakott síkság van, mely a Sárga-tengerben lévő Pohaj-öböl partjáig terjed — nyugaton a Hoangho és mellékfolyói által mélyen bevagdalt löszplató egy része terül el, melyet a nagy kínai síkság felőli részén hirtelen megszakítanak az Utajsan és a Tajhangsan gerincei. Mind a két területet rendkívül termékeny talaj fedi, amely gabonából és ipari növényekből magas terméshozamot biztosít.

Az északnyugati rész gyéren lakott fennsík, mely helyenként teljesen lakatlan.

Észak-Kína mezőgazdasága nagymennyiségű búzát,

szóját, kaoliangot, gyapotot és más növényt termel, de gyakran szenved az aszálytól és az árvizektől.

Észak-Kína nagy fűtőanyag- és energiabázissal rendelkezik. Kőszénkészlete körülbelül 130 milliárd tonna. A legnagyobb kőszénmedence Sanhszi-tartományban, a másik nagy szénlelőhely pedig Tiencsintől 130 kilométerre északnyugatra, Kajping város környékén van. Kőszenet Peking vidékén bányásznak. Ugyanitt, a közelben, vasércelőhely is van.

Csangcsiakoutól (Kalgantól) nyugatra kőolajat tartalmazó területet tártak fel.

Észak-Kínában nagy mértékben fejlődött a textil- (pamut) ipar, mely a népi forradalom győzelme óta helyi gyapottal dolgozik, valamint a kohászat, az élelmiszer-, s a porcelán- és fajanszipar. Észak-Kínában 1,4 millió munkás van, ebből 600 000 állandóan foglalkoztatott.

Észak-Kína nagy előnyéül tudható be, hogy eléggé fejlett vasúti hálózata van, mely minden egyes tartományt összeköt a központtal — Pekinggel.

Pekingnek, a Kínai Népköztársaság fővárosának kétmillió lakosa van. A város rendkívül kedvező közlekedési és földrajzi helyzetet foglal el. Vasutak és autóutak csomópontján fekszik, melyek a fővárost Tungpejjel, Közép- és Dél-Kínával, valamint Kelet-Kínával kötik össze. Peking repülőteréről naponta indulnak repülőgépek Sanghaj, Hankou, Mukden és a Szovjetunió felé.

A távíróvonalak az országnak csaknem valamennyi részéből Pekingben futnak össze.

Peking az ország politikai központjának lüktető életét éli. Itt működik a Központi Népi Kormány, a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága, az Összkínai Szakszervezeti Szövetség, a Kínai-Szovjet Baráti Társaság országos központja, továbbá Kína számos más társadalmi és állami szervezete.

Peking, a felszabadult Kína fővárosa felé forró rokonszenvvel tekintenek a gyarmati népek, amelyek harcra keltek az imperializmus ellen, a függetlenségért és a demo-

kráciáért. Pekingben zajlott le az ázsiai és óceániai országok szakszervezeteinek konferenciája és az ázsiai nők első konferenciája.

Peking az ország legnagyobb kulturális központja. A fővárosban 14 főiskola van, ezek közül 7 egyetem. Megnyílt a Népi Egyetem, mely a munkásokból és parasztokból közigazgatási és gazdasági káderek et nevel. Körülbelül 800 állami elemi iskola, több mint száz középiskola és száznál több felnőttek iskolája működik a városban. Az emberek Kína minden részéből Pekingbe mennek tanulni.

A háromezer éves multra visszatekintő Peking a kínai császárok fővárosa volt. A város építészeti alkotásaiban, azok stílusában a kínai nép sok-sok nemzedékének tehetsége, művészete és munkája tükröződik. Pekingben számos palota, műemlék, ősrégi templom, gyönyörű kert, park és tó van, melyek sajátos színt kölcsönöznek a városnak. Mindez most a nép tulajdona. A császári palotákat múzeumokká, könyvtárakká, hangversenytermekké alakították át. A paloták szobáiban és termeiben előadásokat tartanak, kiállításokat rendeznek.

Peking felülről nézve szabálytalan négyszög, mely egy téglalapban helyezkedik el. A szabálytalan négyszög a belső város, a téglalap a külső város. Mindkét várost hatalmas várfalak övezik. A belső városban még egy négyszög van: a császári város, a császári városon belül pedig a tiltott vagy a vörös város négyszöge látható. A császári várost és a vörös várost téglafalak veszik körül. A belső városban jó elrendezésű utcák vannak, melyek közül élénk forgalmával az Örök Nyugalom keleti útja és az Örök Nyugalom nyugati útja tűnik ki. A belső városban van a Vörös-tér, a nemzeti ünnepek alkalmából itt zajlanak le a Népi Felszabadító Hadsereg csapatainak díszszemléi és a főváros dolgozóinak felvonulásai. 300 000 ember jelenlétében ezen a téren jelentette be a kínai nép vezére, Mao Ce-tung, a Kínai Népköztársaság megalakulását.

Peking iparát túlnyomórészt kisebb vállalatok

képviselik: malomipari, textilipari vállalatok, konfekciós üzemek, nyomdák, papíripari és mechanikai műhelyek. A külvárosokban tégla-, cementgyárak, olajütő és gyapjúmosó üzemek vannak. Valamennyi gyárat helyreállították, s azok már túl is szárnyalták a termelés háború előtti színvonalát. Peking közelében van a főváros legnagyobb vállalata, a sicsisani kohászati gyár.

Pekingben nagyarányú városrendezési munkálatok folynak: aszfaltozzák az utcákat, új házakat, iskolákat, gyógyintézményeket emelnek, új villamosvonalakat építenek, kiszélesítik a vízvezeték- és csatornázási hálózatot.

Észak-Kína legnagyobb ipari központja Tiencsin városa és kikötője (1,8 millió lakos). A város a Pajho-folyó mentén fekszik, 104 kilométerre a Sárga-tenger öblétől, Pohajtól. Tiencsintől délre húzódik a Nagy Csatorna. A város egyben nagy vasúti csomópont is: vasútvonalak kötik össze Pekinggel, Mukdennel és Sanghajjal.

Tiencsin Sanghaj után az ország második textilipari központja. Egész sor nagy pamut- és gyapjúipari gyára, továbbá számos nagy malomipari vállalata van, s itt működik az ország legnagyobb dohány- és cigarettagyára.

A Kuomintang-uralom idején a város élete csaknem teljesen megállt. Miután a város megszabadult az amerikai és a kuomintangista csapatoktól, gazdaságának helyreállítása gyors ütemben folyik. Különösen élénk az élet a kikötőben, ahová egymásután érkeznek a tengeri hajók a Szovjetunióból és más országokból.

Kelet-Kína a tenger mellett fekszik. A hozzátartozó öt tartomány közül négy (Santung, Csiangszu, Csecsiang, Fucsien) a Sárga-, illetve a Keletkínai-tenger partján terül el. A körzetet délen a Délkínai-tenger határolja. Csak egy tartománya — Anhuj — van a tengertől távol.

Kelet-Kínához tartozik még Tajvan szigete, melyet az amerikai imperialisták és a kuomintangisták tartanak uralmuk alatt.

A körzet területe körülbelül 650 000 négyzetkilométer,

lakosságának száma 140 millió. Kelet-Kína — nagyságát és lakosainak számát tekintve — kétszeresen felülmúlja Japánt. Kelet-Kínában az egész Kínai Népköztársaság lakosságának valamivel kevesebb, mint egyharmada él.

Kelet-Kína északi, nagyobb része a nagy kínai síkság keleti részét foglalja el, a déli rész hegyes terület. Kelet-Kínában nagy mennyiségben termesztik a legkülönbözőbb gazdasági növényeket. A körzet északi részén túlsúlyban van a búza, a kaoliang, a köles, a kukorica, délen hatalmas területeket foglal el a rizs, melyet évente kétszer is aratnak. A földimogyorótermelés tekintetében Santung tartomány világviszonylatban az első helyen áll. A Jangce torkolatvidékén óriási területen gyapotot vetnek. Délen teát és cukornádat termesztenek. A Jangce alsó folyása mentén van a legnagyobb selyemhernyótenyésztő vidék.

Kelet-Kína fejlett feldolgozó- és textiliparral rendelkezik. A bányaipart a Santung és Anhuj tartományokban lévő kőszénbányák és az Anhuj és Csecsiang tartományokban lévő vasércbányák képviselik. A szén kiváló minőségű, az évi termelés 3—4 millió tonna. Santung tartományban kerámiai készítményekhez szükséges agyagot termelnek ki, ugyanitt bauxitlelőhelyek is vannak.

Kelet-Kína legnagyobb városai Sanghaj, Nanking, Hangcsou, Csingtao és Fucsou.

Kelet-Kína és egyben a Kínai Népköztársaság legnagyobb városa, az ország legnagyobb proletárközpontja Sanghaj (6 millió lakossal, akik közül 1 millió munkás). A dicső forradalmi hagyományokat hordozó sanghaji proletariátus a kínai munkásosztály egyik élenjáró osztaga. 1921-ben Sanghajban zajlott le a Kínai Kommunista Párt I. kongresszusa. A sanghaji proletariátus számos vezetőt adott a népi forradalomnak.

Sanghaj Kína legnagyobb kikötője. Itt futnak össze az Európából és Amerikából kiinduló legfontosabb világkereskedelmi utak. A vasútvonalak a várost Pekinggel, valamint Közép- és Dél-Kínának az ország belsejében fekvő tartományaival kötik össze.

Sanghaj a külföldi imperializmus kínai uralmának legfontosabb támaszpontjaként fejlődött és a félgyarmati város jellegzetes vonásait viseli magán. Sanghaj központjában széles, aszfaltozott utcák, parkok és többemeletes épületek vannak. Itt volt a „nemzetközi negyed" — az idegenek lakóhelye, tele pompás villákkal, fényűzően berendezett szállodákkal, éttermekkel, bankokkal, különböző irodákkal és áruházakkal. A Huangpo-folyón állandóan az imperialista hatalmak hadihajói „őrködtek". Kínai csak úgy léphetett be Sanghaj központjának területére, ha szolga volt, vagy ha riksaként a dölyfös külföldieket húzta.

Sanghaj külvárosai sikátorok és zsákutcák, nyomorúságos viskók és nyomortanyák labirintusából állott, itt élt összezsúfoltan a sanghaji proletariátus.

Sanghaj északnyugati részén van a város ipari kerülete — Csapej, mely a sanghaji proletariátus forradalmi harcának központja volt.

Sanghaj Kína legnagyobb ipari központja. Észak-Kínát nem számítva, Sanghajra jut az egész kínai ipar termelési kapacitásának fele. A pamutipar van túlsúlyban, de sok a selyemszövő vállalat, azonkívül közepes nagyságú gépgyárak működnek. Fontos helyet foglal el a hajógyár.

Sanghajban ugyanakkor — pénzügyi és kereskedelmi központ is lévén — igen sok kereskedelmi cég és bank van.

A felszabadulás után a város új életre kelt. Gyors ütemben állítják helyre Sanghaj gazdaságát, mely az amerikai és kuomintangista légierők bombázásai következtében tönkrement. Ma már csaknem valamennyi vállalat teljes üzemben dolgozik.

A sanghaji ipar főleg hazai nyersanyagot használ. Fényűzési cikkek és pamutszövetek helyett — melyek a Kuomintang-uralom idején a fő behozatali cikkek voltak — ma a sanghaji kikötőben gépeket és az ország népgazdaságának helyreállításához szükséges különböző felszereléseket raknak ki.

A város legszebb épületeiben, melyek a nép tulajdonába

kerültek, munkásklubokat, kultúrális intézményeket, iskolákat és könyvtárakat helyeztek el.

A sanghaji proletariátusnak még sok munkát kell kifejtenie, hogy átalakítsa a várost, az első lépéseket azonban már megtette. Sanghaj a kínai népgazdaság helyreállításának egyik legfontosabb támaszpontjává válik.

Tajvan szigete Kína elidegeníthetetlen része. 1895-ben a szigetet a japán imperialisták foglalták el, de Japánnak a második világháborúban elszenvedett teljes veresége után ismét visszakerült Kínához. Ebben a kérdésben még a háború befejezése előtt megkötötték a megfelelő megállapodásokat. 1943 december 1-én a kairói konferencián az Egyesült Államok, Nagybritannia és Kína aláírta azt az egyezményt, melynek értelmében Tajvan szigetét és a Pescadores-szigetcsoportot visszacsatolják Kínához. Ezt a határozatot az 1945 július 26-án kelt potsdami nyilatkozat megerősítette, s Japán fegyverletételi feltételeinek aláírása alkalmával is egyetértettek vele. Ennek ellenére, miután végetért a csendesóceáni háború, az amerikai imperialisták, a kuomintangistáknak nyujtott katonai segítség fejében megkezdték a sziget megszállását. A kuomintangista uralom megdöntése után Csang Kai-sek klikkje Tajvanon talált menedéket, és ott készít elő újabb hadjáratot a kínai nép ellen. Koreai agresszív háborújának kirobbantása, 1950 június 25-e után két nappal Truman kiadta a parancsot, hogy az amerikai fegyveres erők vegyék „védelmük alá" Tajvan szigetét. Ez az amerikai imperializmusnak a Kínai Népköztársaság ellen végrehajtott nyilt agressziója volt.

Tajvan központi helyet foglal el a japán partoktól a Fülöp-szigetekig húzódó sziget-rendszerben. Az amerikai imperialisták tervei szerint ennek a rendszernek kell alkotnia az Egyesült Államok stratégiai vonalát a Csendesóceánon.

Tajvan földrajzi helyzetének sajátossága abban áll, hogy egyenlő távolságra fekszik Sanghajtól és Kantontól, s hogy közelebb van az ázsiai kontinenshez, mint a csen-

desóceáni sziget-rendszer bármely más pontja. A kontinenstől a 136—300 kilométer széles Tajvan-szoros választja el. Tajvan partjai mentén fontos tengeri utak húzódnak, melyek Japán, Korea és Kína kikötőit a délázsiai kikötőkkel, valamint a Csendes- és az Indiai-óceán medencéjével kötik össze.

Tajvan területe 36 000 négyzetkilométer, lakossága 6,5 millió ember. A hosszanti irányban húzódó hegylánc a szigetet két részre: keleti — hegyes, és nyugati — sík részre osztja. A hegyek elérik a háromezer méteres magasságot, lejtőiket trópusi őserdők borítják. A sziget sík részét csaknem teljesen cukornád-, édesburgonya-, tea-, dohány- és gyümölcs- (narancs- és banán-) ültetvények foglalják el. Itt él a sziget lakosságának zöme, itt vannak a vasútvonalak, a tengeri kikötők és a városok.

Az amerikai imperialisták a szigetet agrár- és nyersanyagfüggvényükké, valamint áruik felvevő piacává tették. A föld nagyrésze a földesurak és az amerikai cukormonopóliumok kezében van. Az amerikai monopóliumok hatalmukban tartják Tajvan gazdaságának valamennyi alapvető ágát.

Tajvan 1 millió tonna cukrot, körülbelül 1,7 millió tonna rizst termel, és a világ természetes kámfortermelésének 70 százalékát adja. A szigeten gazdag ásványi készletek vannak. A kőszéntermelés 2 millió tonna; körülbelül 5 tonna aranyat bányásznak. Vannak kőolajlelőhelyek is. Több alumíniumgyár és hadiüzem működik. A munkások összlétszáma meghaladja a 100 000 főt. A főváros Tajpej.

A sziget az Egyesült Államok katonai bázisává vált. Területén az amerikai imperialisták nagyszámú repülőteret és leszállóhelyet, katonai raktárat és kaszárnyát létesítettek. A nyugati parton, Kaohszüannál és északon, Csilungnál haditengerészeti bázisokat építenek ki.

A kínai nép felháborodva szemléli az amerikai imperialisták arcátlan cselekedeteit, és többízben kifejezte azt az elhatározottságát, hogy felszabadítja Tajvant a bűnös

kuomintangista klikk és az amerikai hódítók uralma alól. Tajvanon fegyveres partizánharc bontakozik ki a szabadságért, az amerikai-kuomintangista reakció ellen.

Közép- és Dél-Kína a legnagyobb földművelő és bányaipari körzet. A polgárháború idején itt fegyveres parasztfelkelések zajlottak le a kuomintangista rendszer ellen. A kommunisták vezetésével egész partizánterületek jöttek létre.

Közép- és Dél-Kína területe a Hoangho-folyó középső folyása és a Délkínai-tenger partjai között terül el. A körzethez hat tartomány tartozik: Honan, Hupej, Hunan, Csianghszi, Kuanghszi és Kuangtung, Hajnan szigetével. Ezen az 1,2 millió négyzetkilométernyi területen, mely az ország területének egynyolcad része, egész Kína lakosságának több mint egynegyede, 137 millió ember él.

A körzetet nyugat—keleti irányban a Jangce-folyó, észak—déli irányban pedig a peking—kantoni vasútvonal szeli át. Ez a körülmény biztosítja a jó összeköttetést a tengeri kikötőkkel, Sanghajjal és Kantonnal, valamint a köztársaság fővárosával, Pekinggel.

Közép- és Dél-Kína a köztársaság egyik éléskamrája, ahol nagy mennyiségben termelik a legkülönbözőbb gazdasági növényeket. Kevésbbé szenved az aszálytól, mint Észak-Kína, de az árvizek gyakoriak. A gazdasági növények közül a legfontosabbak: a búza (a Jangcetől északra), amelynek vetésterülete Honan és Hupej tartományok egész vetésterületének csaknem a fele, és a rizs (délen), melynek vetésterülete a déli tartományok megművelt földjeinek felét-kétharmadát teszi ki. A rizstermelés tekintetében különösen kiemelkedő helyet foglal el a Tungtinghu- és a Pojanghu-tó környéke, a Szicsiang-folyó völgye, továbbá Kanton vidéke.

Közép- és Dél-Kínának különböző ásványi kincsei és energiaforrásai vannak. Különösen gazdag ritka ércekben és színesfémekben. Csianghszi-tartomány délnyugati részén összpontosul az egész kínai wolframérckészlet 80 százaléka, s ugyanerre a tartományra jut Kína egész wolfram-

termelésének kétharmada. Bizmutot és molibdént bányásznak, ezenkívül még vannak kobaltlelőhelyek is.

Hunan-tartományban a Tungtinghu-tótól délre vannak Kína legnagyobb antimonbányái (ezek adják a köztársaság antimonérctermelésének kilenctized részét).

Csangsától nem messze mangánércet, ónt, cink- és ólomércet, Hunan- és Kujcsou-tartományokban pedig higanyt termelnek ki.

Rendkívül jelentősek a kőszén- és vasérckészletek. A legnagyobb pinghsziangi bányákban kokszolható szenet termelnek. Széntermelés folyik Honan-tartomány északi részében, Hunan-tartomány középső részében és még más helyeken is. A legnagyobb, kiváló minőségű vasércben bővelkedő lelőhelyek a Hankoutól néhány kilométerre délkeletre levő Taje városánál és Hajnan szigetén vannak.

Közép- és Dél-Kína komoly ásványi és nyersanyagbázissal rendelkezik az egész ország iparosítása számára.

A Kínai Népköztársaság gazdaságának helyreállítása és további fejlesztése folytán óriási szükséglet mutatkozik színes- és ritka fémekben; ez biztosítja a körzet bányaiparának viharos fejlődését.

Hankou, Hanjang és Vucsang városokat együtt Vuhannak hívják. Ez a város Közép- és Dél-Kína közigazgatási központja. Vuhan a peking-hankoui és a kanton-hankoui vasútvonalak és a Jangce-folyó érintkezési pontjánál fekszik. Az évnek több mint nyolc hónapjában tengeri hajók közlekednek a folyón Vuhanig. Vuhan gyors fejlődését biztosítja az a körülmény is, hogy a város Közép- és Dél-Kína központjában kedvező közlekedési és földrajzi helyzetet foglal el. A háború előtt másfélmillió ember élt a városban. Vuhan ipari központ, melyben több textilgyár és számos, a mezőgazdasági termékek elsődleges feldolgozásával foglalkozó vállalat működik.

Közép- és Dél-Kína nagy ipari központja és fontos kereskedelmi kikötője Kanton (1,1 millió lakossal), ez a harcos forradalmi hagyományokkal rendelkező proletárváros. A város munkásainak száma 200 000 (családtagok nélkül

számítva). Kantonban alakították meg az ország első kommunista szervezeteit. 1927-ben itt zajlott le a munkásság forradalmi felkelése, amely Kantoni Kommün néven ismeretes. A kommunista párt Kantonból irányította a Kína déli részén folyó partizánmozgalmat. A kantoni munkások segítettek a Népi Felszabadító Hadseregnek megtisztítani városukat a kuomintangistáktól.

Kantonnak nagy stratégiai jelentősége van, mivel a déli partvidék egyetlen pontja, amelyet vasútvonal köt össze Kínának a szárazföld belsejében lévő tartományaival. A kantoni öböl bejáratánál, Hongkong szigetén az angol imperialistáknak haditengerészeti támaszpontjuk van. Kantonban pamut-, selyem-, cukor- és üvegipari vállalatok, azonkívül cementgyárak, dokkok és fegyvergyárak vannak. Kantonban igen sok kézműves van, akik selymet, bambusztárgyakat, művészi elefántcsontszobrocskákat stb. készítenek. Kantonra, ugyanúgy mint Sanghajra és Kína más nagy kikötővárosaira, a meglepő kontrasztok jellemzőek: a széles utak szűk sikátorok labirintusával, a nagy épületek és a fényűző villák agyagból készült viskók negyedeivel váltakoznak. Kantonnak ősrégi fallal körülvett központi részében vannak az állami intézmények. A kikötőben és a Szicsiang-folyón a dzsunkák és szampanok tízezrei vannak, ezeken él Kanton lakosságának jelentős része — a városi szegénység. A város legszebb része Samin szigete, mely azelőtt a külföldi konzulátusok negyede volt.

Délnyugat-Kína főleg hegyes terület, mely a Jangce-folyó felső folyásánál helyezkedik el, és az indiai Asszam-tartománnyal, Burmával, Laoszszal és Vietnam Demokratikus Köztársasággal határos. A körzethez négy tartomány tartozik: Szecsuan, Jünnan, Szikang és Kujcsou. Területe meghaladja az 1 250 000 négyzetkilométert, lakossága 71 millió ember. Számos része — különösen nyugaton — nehezen hozzáférhető. Az 5—6 000 méteres tengerszintfeletti magasságra emelkedő hegygerincek, a folyók mély, sziklás völgyei, melyeket sokhelyütt őserdő borít,

mindmegannyi akadályt alkotnak a forgalom útjában. Ennek ellenére Délnyugat-Kína területét állami jelentőségű autóutak szelik át; itt húzódik a Tibetbe vezető legrövidebb út (Csungking—Kangting—Csamdo), az Indiába, azonkívül a Burmába vezető út (Kujjang—Kunming). Délnyugat-Kínát több út köti össze Pekinggel és az ország más központjaival. A körzet összeköttetése szempontjából nagyjelentőségű a Jangce, mely Jipin városáig hajózható.

A lakosság zöme (50 millió ember) északkeleten, Szecsuan-tartományban él. Délnyugat-Kína közigazgatási központja Csengtu városa, ez a nagy országúti csomópont. Szecsuan, az ország egyik leggazdagabb tartománya, magas hegycsúcsokkal körülvett lankás völgykatlanban, a Vörös medencében helyezkedik el. Az ásványi anyagokban bővelkedő termékeny talaj és a meleg mérsékelt klíma a legkülönbözőbb gazdasági növények — rizs, búza, gyapot, tea, cukornád — termesztését teszi lehetővé.

A folyók völgyét narancsligetek borítják. Szecsuan tartományban igen gazdag ásványi készletek vannak: kőszén, kőolaj, réz, vasérc, higany, konyhasó és más ásványi kincsek. A japán-kínai háború idején, a Kínai Kommunista Párt állhatatos követelésére Szecsuanba evakuálták az ország keleti részén lévő ipar egy részét.

A Jangce partján fekvő Csungking és környéke az iparvállalatok számát tekintve Délnyugat-Kína legnagyobb ipari körzete. Itt több közepes nagyságú fémfeldolgozó üzem, acélöntőde és kohászati vállalat működik. 1940-ben a napi átlagos nyersvastermelés 500 tonnát ért el. Ezenkívül még gépipari műhelyeket, elektromos- és rádiókészülékeket gyártó üzemet, vegyiipari vállalatokat (benzinlepárlás, kenőolajgyártás, szódatermelés), textilgyárakat, cukoripari vállalatokat és cementgyárat létesítettek. Megkezdték a kőszén és a kőolaj kitermelését is. Szecsuan ipara több mint 100 000 munkást foglalkoztat. Jünnan tartomány gyérebben lakott, mint Szecsuan. A hegyek között húzódó termékeny völgyekben körülbelül 12 millió ember él: kétharmad részük nem kínai nemzetiségű.

Jünnan földjében gazdag ón-, antimon-, horgany-, ólom-, wolfram-, ezüst-, vas- és rézérckészletek vannak. A háború idején itt is ipari bázist teremtettek. Kocsiu-Mengce vidéke nagy bányavidékké vált, ahol 120 000 bányász dolgozik. Kunming város körül (Jünnan közigazgatási központja) rézfeldolgozó, elektromos berendezéseket (rézhuzal) gyártó vállalat, telefongyár, textilgyár és autószerelő üzem létesült. Az iparvállalatoknál foglalkoztatott munkások száma (a bányászat kivételével) 100 000 főt tesz ki. Jünnant vasút köti össze Vietnam Demokratikus Köztársasággal.

Északnyugat-Kína az ország legnagyobb kiterjedésű körzete. Területe — 3,2 millió négyzetkilométer — Kína egész területének egyharmada, mely 4 000 kilométer hosszúságban húzódik kelettől nyugatig, a Hoangho középső folyásától a Szovjetunió és Afganisztán államhatáraiig.

Az Északnyugat-Kínához tartozó tartományok a következők: északon Senhszi-tartomány, nyugaton Szincsiang-tartomány; e kettő között pedig Ninghszia-, Kanszu- és Csinghaj-tartomány helyezkedik el. A körzet lakossága 23 millió ember, melynek kétharmad része keleten, a löszplatón él.

Északkelet-Kína hatalmas térségeit a belsőázsiai fennsík sivatagai, sztyeppéi és hegyláncai töltik ki. Északkelet-Kínát az ország fejlettebb területeivel az az egyetlen autóút köti össze, mely a körzet valamennyi tartományát átszelve, Lancsoutól Tihua (Urumcsi) városán át Kuldzsáig húzódik. Ezenkívül Peking—Alma-Ata között légiforgalom bonyolódik le.

Senhszi Északkelet-Kína legfejlettebb tartománya. 1935-től e tartomány egyrészén megteremtették a kommunista párt vezette demokratikus hatalmat. Jenan városában volt a székhelye a kommunista párt Központi Bizottságának és a Népi Felszabadító Hadsereg vezérkarának, mely a japán imperialisták elleni hadműveleteket irányította. Innen indult meg a Népi Felszabadító Hadsereg támadása 1945-ben, akkor, amikor a szovjet csapatok

megkezdték támadásukat a japán imperializmus Mandzsuriában állomásozó fegyveres főerői ellen.

Senhszi-tartománynak gazdag, 72 milliárd tonnát kitevő kőszénkészlete, kőolaja (nagyszámú olajlelőhelye van a Hoangho-folyó jobbpartja mentén), vasérce, nikkele, és más ásványkincse van. A tartomány számára óriási gazdagságot jelent a lösz. Öntözési hálózat létrehozása ezen a területen búzából, gyapotból és dohányból állandó és magas terméshozamot biztosít.

Senhszi-tartományban van Északnyugat-Kína közigazgatási központja — Hszian városa. Hsziant, mely a Hoangho mellékfolyója, a Pejho partján fekszik, vasút köti össze Pekinggel. Hsziantól út vezet Tiensujig, onnan pedig új országút épül Lancsou városáig. A várost autóút köti össze Szecsuan-tartománnyal.

Szincsiang Kína legnyugatibb tartománya. E tartomány a Szovjetunióval, Afganisztánnal és Indiával határos. Területe 1 550 000 négyzetkilométer, soknemzetiségű lakosságának száma pedig 5 millió. A tartományban 14-féle nemzetiség él — a főleg Kasgariában élő és földműveléssel foglalkozó ujgurok, a kazahok, tarancsik, kirgizek, mongolok, oroszok és mások. A kínaiak a lakosságnak csak 10 százalékát teszik ki. Szincsiang Északnyugat-Kína keretén belül autonóm jogokat élvez.

Évek hosszú során át Szincsiang népei nemzeti szabadságharcot vívtak a kínai militaristák és a kuomintangisták ellen. A Kínai Népi Felszabadító Hadsereg meghozta a tartomány népeinek a szabadságot és biztosította a demokratikus rendszer megteremtését. Szincsiangban koalíciós kormány létesült a különböző nemzetiségek képviselőiből.

Szincsiang-tartomány közvetlenül a Szovjetunió középázsiai határa mentén terül el, közel a Turkesztáni és a Transzszibériai Vasúthoz, melyekhez autóút vezet.

A külföldi imperialisták már többízben megkísérelték, hogy Szincsiangot felvonulási területként használják fel a Szovjetunió ellen.

1918-ban a Szovjet Közép-Ázsiába betörő angol imperialisták úgynevezett Turkesztáni Szultanátust akartak összetákolni, melyhez Szincsiang területét is hozzá akarták kapcsolni.

Az utóbbi években az amerikai imperialisták fordítottak különös figyelmet Szincsiangra: céljuk az volt, hogy itt egész sor légitámaszpontot építsenek és kiaknázzák a tartomány természeti kincseit. Szincsiangban számos kőszén-, olaj-, vasérc-, réz-, ólom-, horgany-, wolfram-, arany-, ezüst- és kénlelőhely van; igen sok az olaj Tihua (Urumcsi) vidékén. A szincsiangi kőolaj és a színesfémek kutatására, kiaknázására és feldolgozására alakult szovjet-kínai részvénytársaságok új ipari gócokat fognak létrehozni és lehetővé teszik majd, hogy a kínai nép Kína iparosításában felhasználhassa Szincsiang természeti kincseit.

A tartomány gazdaságának legfőbb ága egyelőre még az oázisokban folyó földművelés és az állattenyésztés. A legnagyobb oázisok a Jarkend-Darja és a Tarim-folyó völgyében, valamint a Tiensan-hegység lábánál vannak. Szincsiangban főleg búzát, kukoricát és gyapotot termelnek. Az állattenyésztés nomád és félignomád jellegű. A legtöbb a juh és a kecske, de tenyésztenek szarvasmarhát, lovat és tevét is.

Szincsiang mezőgazdasági termékeinek, a gyapotnak és a gyapjúnak, valamint az állatoknak felvásárlója a Szovjetunió.

Belső Mongólia Autonóm Terület. A nemzetiségi kérdés demokratikus megoldásának elveihez híven a Kínai Népi Kormány széleskörű önkormányzatot biztosított a mongol nép számára. A mongol nép, mely azelőtt jogfosztott és területileg széttagolt volt, ma a politikailag egységes Belső Mongólia Autonóm Területen egyesül, melyet a régi Belső Mongólia és Nyugat-Mandzsúria részeiből alakítottak meg.

Belső Mongólia a Szovjetunióval és a Mongol Népköztársasággal határos. Területe 1 700 kilométernyi hosz-

szúságban húzódik észak-déli irányban. Belső Mongólia keleti részét a Nagy Hingan hegyvonulata foglalja el, melynek egyes csúcsai elérik az 1 800 méteres magasságot. Nagy Hingan hegyei hirtelen megszakadnak a mandzsúriai síkság szélén. Nyugati lejtői viszont fokozatosan beleolvadnak a sztyeppés mongol fennsíkba, melynek északi részét Bargának hívják.

A Nagy Hingan északi részét őserdők borítják, melyeknek ipari jelentőségük van (vörösfenyő, fenyő, nyír, nyár és éger). A déli részen nincsenek erdők.

Belső Mongólia területét két helyen szeli át vasútvonal: északon a Kínai Csangcsun Vasút, délebbre pedig a Hansire—Taoan közötti vasút. A Kínai Csangcsun Vasút közelében van Belső Mongólia legnagyobb barnaszénlelőhelye, Csajlajnor, melynek készleteit 5 milliárd tonnára becsülik.

Az autonóm terület lakossága 2 millió, legnagyobbrészt mongol. Az autonóm területen rajtuk kívül még kínaiak, dahurok, szolonok, orocsonok és oroszok is laknak.

A gazdaság uralkodó ága a nomád állattenyésztés, amivel a mongol lakosság zöme foglalkozik.

A leginkább elterjedt állatfajta a juh. A juhállomány csupán Barga vidékén meghaladja az 1 milliót. Juhon kívül lovat és szarvasmarhát is tenyésztenek. A földművelésnek is nagy jelentősége van, különösen Belső Mongólia délkeleti részén, ahol a kínai lakosság foglalkozik földműveléssel. Földművelők a Bargában élő oroszok is. A főbb gazdasági növények: a búza, a köles és a kaoliang.

A barnaszénen kívül aranyat is bányásznak. Barga déli részén sót és szódát termelnek ki az ottani tavakból. A feldolgozó ipart kisebb vállalatok, malmok, gyapjúmosók és bőrgyárak képviselik.

A közigazgatási központ a több mint tízezer lakosú Ulan-hoto (Vangjemiao). A város a Hansire—Taoan vasút mentén fekszik.

Bargában, a Kínai Csangcsun Vasút vonalán van a másik fontos település, Hajlar (40 000 lakossal).

Közigazgatásilag Belső Mongólia területe hosunokra (járásokra) oszlik. A nomád mongol lakosság törzsekből áll. Belső Mongólia Autonóm Terület megalakulásának óriási jelentősége van a mongolok számára. A mongol népnek, melynek megadták az összes politikai jogokat, széleskörű lehetősége nyílott arra, hogy a kínai néppel egyetértésben kibontakoztassa alkotó erőit.

Tibet a régmúlt időktől fogva Kína elválaszthatatlan része. A kínai hatóságok teljhatalmú képviselői tartózkodtak Tibetben. Tibet minden külső kapcsolata csakis a kínai kormányon keresztül valósult meg.

Tibet nehezen megközelíthető fennsík, Kína legmagasabban fekvő része. Tibet délen Indiával és Nepállal határos. Tibet területéről utak vezetnek Szincsiangba, Közép-Ázsiába, Mongóliába és Kína keleti tartományaiba.

Tibet területe 900 000 négyzetkilométer, lakosainak száma körülbelül 3 millió. A tibetiek zöme nomád állattenyésztéssel, jelentéktelen kis része pedig földműveléssel foglalkozik délen, a Brahmaputra-folyó völgyében. Az állattenyésztés terén a legnagyobb jelentősége a jakok, a hosszúgyapjas kecskék és a juhok tenyésztésének van. Kisebb jelentőségük van a pónilovaknak és az öszvéreknek. Az állattenyésztés legfőbb termékei: a gyapjú, a vaj, a sajt. A földművelésben a legfőbb növény az árpa, de vetnek borsót és búzát is.

A parasztok zöme a földesuraktól és a kolostoroktól függ. Az állattenyésztő parasztok a kolostorok vagy a földesurak állatait legeltetik és borzasztó ínségben élnek. A földművelő parasztok a földesuraktól vagy a kolostoroktól bérelt földeket művelik meg és bérleti díj fejében termésük nagyrészét átadják nekik. Tibet ásványi készleteit még nem kutatták fel. Ipart csupán a kézművesek űznek, akik szöveteket, nemezt, szőnyegeket, valamint háztartási cikkeket és kegytárgyakat készítenek.

A fővárosban, Lhaszában (20 000 lakos) van az ország egyetlen kis vízierőműve és rádióállomása.

Tibetben már régóta fennáll a feudális-teokratikus rend, melyben a hatalom a feudalista papok kezében van, élükön a Dalai (legfőbb) Lámával. Lhaszában van az aranylemezekkel fedett Potala-palota, a Dalai Láma tartózkodási helye. A lámaizmus döntő befolyást gyakorol a tibetiek egész társadalmi és családi életére. Tibetben 3 000-nél több kolostor és 300 000 szerzetes van. Minden negyedik férfi láma (szerzetes). Az ország és a vallás feje a Dalai Láma, aki, a tibetiek hite szerint „az élő isten földi megtestesülése". Vallási ügyekben a Dalai Láma helyettese a Pancsen Láma, aki szintén az egyik buddha földi megtestesítőjének számít. A Pancsen Láma állandó tartózkodási helye Tibet második jelentős városa, Sigace. A jelenlegi, XIV. Dalai Láma tizenhat éves, emiatt az országot a közelmultig gyakorlatilag régenstanács igazgatta, amely mellett minisztertanács működött. Tibet területe 13 kerületre oszlik, melyek a kolostoroknak vannak alárendelve.

Az angol imperialisták már régóta törekedtek Tibet meghódítására. 1899-ben Angliának sikerült elszakítania Tibettől Szikkim-hercegséget (ezen át vezet a legalkalmasabb út Indiából Tibetbe), később pedig meghódítania Bhutant. Csak Oroszország ellenállása akadályozta meg Angliát abban, hogy teljesen megvalósítsa célkitűzéseit. Ennek ellenére a XX. század elején az angol imperialisták fegyveres erővel behatoltak Tibetbe, később pedig gyakorlatilag ellenőrzésük alatt tartották az országot. 1922-ben Anglia megépítette a Kalkutta—Lhasza távirónvonalat. 1936-ban angol misszió rendezkedett be Tibetben. Az utóbbi években, amikor Kínában a kommunista párt vezetésével kifejlődött a diadalmas felszabadító harc, az amerikai imperialisták fokozták behatolásukat Tibetbe. Kémeket, minden néven nevezendő titkos missziókat, úgynevezett „tudományos" expedíciókat, fegyvereket és hadianyagot küldöztek Tibetbe, és propagandát folytattak annak érdekében, hogy Tibetet elszakítsák Kínától.

Abbeli törekvésükben, hogy Tibetet a forradalmi

Kína elleni agressziójuk bázisává változtassák, az amerikai-angol imperialisták és kuomintangista ügynökeik rágalmazó híresztelléseket terjesztettek a tibetiek között, provokációkat szerveztek és szították az ellenséges hangulatot a Kínai Kommunista Párt ellen.

Végülis sikerült a tibeti helyi kormányt nyiltan ellenséges fellépésre késztetniök a kínai néppel szemben. 1949 júliusában ez a kormány olyan értelmű nyilatkozatot tett közzé, hogy Tibet elszakad Kínától és egyben meghirdette „a buddhisták vallási háborúját a kommunisták ellen". Ilymódon e kormány a kínai és a tibeti nép legádázabb ellenségeit — a külföldi imperialistákat és a kuomintangistákat támogatta, akik ellen akkoriban diadalmasan harcolt a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg.

A népi forradalomnak Kínában aratott győzelme és a Kínai Népköztársaság kikiáltása után az imperialisták fokozták mesterkedéseiket Tibetben, de ugyanakkor az aknamunkájukkal szembeni ellenállás is sokszorosan megnövekedett. A Központi Népi Kormány meghirdette a Kínában lakó nemzetek teljes egyenlőségének és barátságának politikáját és haladéktalanul hozzáfogott e politika megvalósításához. Az imperialisták provokációs koholmányai lelepleződtek, és a tibeti nép haladó rétegei fokozatosan meggyőződtek arról, hogy Tibet számára csak akkor lesz biztosítva a szabadság, ha visszatér a Kínai Népköztársaság népeinek testvéri családjába. A Tibettel szomszédos tartományokban — Kanszuban, Csinghajban, Szecsuanban és Szikangban élő tibetiek százezrei fordultak azzal a kéréssel Mao Ce-tunghoz, hogy ismét egyesítsék Tibetet Kínával és küldjenek hadsereget Tibet felszabadítására. Ugyanez volt a kérése 1949 október elsején a Pancsen Lámának is. A tibeti helyi kormány azonban, az angol-amerikai ügynökök nyomására még mindig elutasította a Kínai Népi Kormány javaslatait, melyeknek célja Tibet békés felszabadítása volt. Ilyenformán 1950 október végén a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg megindult Tibet felé. Útján a Szikang-tartományban élő tibeti

lakosság széleskörű támogatását élvezte. A Népi Felszabadító Hadsereg diadalmas útja és a tibeti nép támogatása eredményeképp 1951 áprilisának végén a Dalai Láma delegációt küldött Pekingbe, hogy tárgyalásokat folytasson a Kínai Központi Népi Kormánnyal.

Május 23-án végetértek a tárgyalások és aláírták a Tibet békés felszabadításával kapcsolatos intézkedésekről szóló egyezményt. Tibet megkapta a helyi autonómia jogait és újra csatlakozott Kínához. A Kínai Népköztársaság délnyugati határai megszilárdultak.

A tibeti delegáció vezetője, Kalon Ngabo Ngavang Dzsigme a következőképp méltatta az egyezmény jelentőségét. „Mától kezdve a tibetiek mindörökre ledobták magukról az imperialista rabság bilincseit és visszatérnek hazánk nagy, egyenjogú, baráti, egymást segítő népeinek egységes, nagy családjába."

1951 szeptember 9-én, a lakosság lelkes ünneplése közepette, Tibet fővárosába, Lhaszába értek a Népi Felszabadító Hadsereg első alakulatai.

Az amerikai-angol imperialisták, akik meg akarták akadályozni Tibet békés felszabadítását, újabb súlyos vereséget szenvedtek. A kommunista párt politikája, az összes Kínában lakó nemzetek barátságának, együttműködésének és egységének politikája győzelmet aratott. „Ezen egység alapján — mondja Mao Ce-tung — összes nemzetiségeink minden téren, politikai, gazdasági és kulturális téren egyaránt ... a fejlődés és a haladás útján fognak előretörni."

Több mint két éve áll fenn a Kínai Népköztársaság. E rövid idő alatt a kínai nép, a kommunista párt vezetésével, valóban óriási sikereket ért el az egységes, szabad, hatalmas, független és demokratikus Kína építésében.

Már most nyilvánvaló, hogy Kínának egész újkori történetében nem volt ilyen erős, tekintélyes és valóban népi kormánya, mint napjainkban. A kínai kormány egész bel- és külpolitikáját ma nem a burzsoá-feudális osztályok és a külföldi imperializmus érdekei, hanem a dolgozó tömegek legszélesebb rétegeinek érdekei határozzák meg.

Csak a népi forradalomnak Kínában aratott győzelme következtében számolták fel a nemzeti elnyomást és teremtették meg a nagyszámú és egyenjogú nemzetek baráti együttműködését.

Csak az új, népi Kínában jöttek létre azok a feltételek, melyek — a Szovjetunió döntő segítsége, a népi demokratikus országok testvéri támogatása mellett — lehetőséget nyujtanak a kínai nép számára, hogy gazdasági és politikai fejlődésében utólérje a demokratikus tábor élenjáró országait.

A népi forradalom azonban, melynek során a kínai nép döntő győzelmet aratott, még nem ért véget. A harc tovább folyik. Mint a kommunista párt megalapításának 30. évfordulója alkalmából mondott beszédében Liu Sao-csi megállapította, a kínai forradalom még távolról sem ért véget, a kínai nép forradalmi háborúja még nem fejeződött be. A Kínához tartozó Tajvan-sziget még nem

szabadult fel. Még nem számolták fel véglegesen a feudalizmus erőinek maradványait sem. Az imperialisták és láncos kutyáik egyre-másra szövik terveiket, hogy visszaállítsák korábbi helyzetüket Kínában. A kormányra és a pártra súlyos és óriási feladatok várnak az állami, gazdasági és kulturális építés terén.

Az amerikai imperializmus szervezi és támogatja a megdöntött osztályok ellenállását. Még nem mindenütt számolták fel a földesúri osztályt, mely az ellenforradalom legfőbb bázisa. A nemzeti burzsoázia és a földesúri osztály ellenforradalmi elemei a harc legkülönbözőbb eszközeit használják fel a népi hatalom ellen. Megszervezik az államnak járó élelmiszerbeszolgáltatás szabotálását, felgyujtják az állami raktárakat, megrothasztják a begyüjtött gabonát; banditákból fegyveres bandákat szerveznek, melyek a parasztság terrorizálásával és megfélemlítésével akarják megakadályozni az agrárreform megvalósítását; a gyárakban és üzemekben a kémek és diverzánsok meg akarják hiúsítani a termelési tervek teljesítését és a kormány intézkedéseit, melyeknek célja a néptömegek anyagi jólétének és kulturális színvonalának emelése.

Az amerikai imperialisták nemcsak a Kínában működő belső reakció ellenállását használják fel, hanem áttértek a Kínai Népköztársaság ellen irányuló közvetlen agresszióra. Arra törekednek, hogy nagyarányú háborút robbantsanak ki Ázsia népei ellen, elfojtsák nemzeti szabadságharcukat és leigázzák országukat.

A Kínai Népköztársaság azonban sikeresen küzdi le a belső és a külső reakció elkeseredett ellenállását. A kínai nép, miközben megvalósítja a népi demokratikus forradalom feladatait, a kommunista párt vezetésével, nagy barátjának, a Szovjetuniónak sokoldalú és önzetlen segítségével már most megteremti az anyagi feltételeket Hazájának eljövendő nem kapitalista, szocialista fejlődése számára.

Az ország fejlesztésének többéves időszakra tervezett nagyszerű programját jellemezve, Mao Ce-tung a követke-

zőket mondotta: „Ha a háború megpróbáltatásait kiállottuk és az agrárreform feladatait megoldottuk, akkor azt az egyetlen megmaradt feladatot, mely elé a szocializmus állít bennünket — a szocialista reform végrehajtását az egész országban — már könnyen meg fogjuk oldani . . . Ha már létrehoztuk a virágzó nemzetgazdaságot és nemzeti kultúrát, ha már megértek az összes feltételek, és ha elértük, hogy ezt az egész ország helyesli, akkor szakadatlanul előre vezető fejlődésünkben a szocializmus új korszakába fogunk lépni."

1951 október 1-én, a Kínai Népköztársaság kikiáltásának második évfordulóján Sztálin elvtárs üdvözlő táviratot küldött Mao Ce-tung elvtársnak, melyben a következőket írta: „A nagy kínai népnek, a Kínai Népköztársaság kormányának és Önnek azt a szívből jövő jókívánságot küldöm, hogy érjenek el további sikereket a népi demokratikus Kína építésében.

Erősödjék továbbra is a Kínai Népköztársaság és a Szovjetunió nagy barátsága, amely szilárd biztosítéka a békének és a biztonságnak a Távol-Keleten!"[1].

A Szovjetunió és a Szovjetuniónak az új Kína állandó segítésére irányuló politikája, a Marx—Engels—Lenin—Sztálin tanításaival felfegyverzett Kínai Kommunista Párt léte — íme ezek a legfontosabb biztosítékai annak, hogy a kínai nép becsülettel teljesíti az előtte álló feladatokat.

---

[1] *Sztálin.* A békéért. 96. old.

TARTALOM

A kínai nép nemzeti felszabadító harcának történetéből 8

A Szovjetunió és Kína népeinek nagy barátsága 30

Kína földrajzi helyzete és természeti viszonyai 41

Lakosság 49

A Kínai Népköztársaság társadalmi rendje és államrendszere 66

A kommunista párt — a kínai nép harcának és győzelmeinek szervezője 73

A Népi Felszabadító Hadsereg 83

Népgazdaság 89

A Kínai Népköztársaság körzetei 119

A fordítást ellenőrizte: Boross Júlia.

A könyv szedését 1952 VIII. 29-én kezdték meg. Megjelent IX. 27-én 5000 példányban.

Ez a köny az MNOSZ 5601—50 Á és MNOSZ 5602—50 Á szabványok szerint készült.

Felelős: Ketskés János

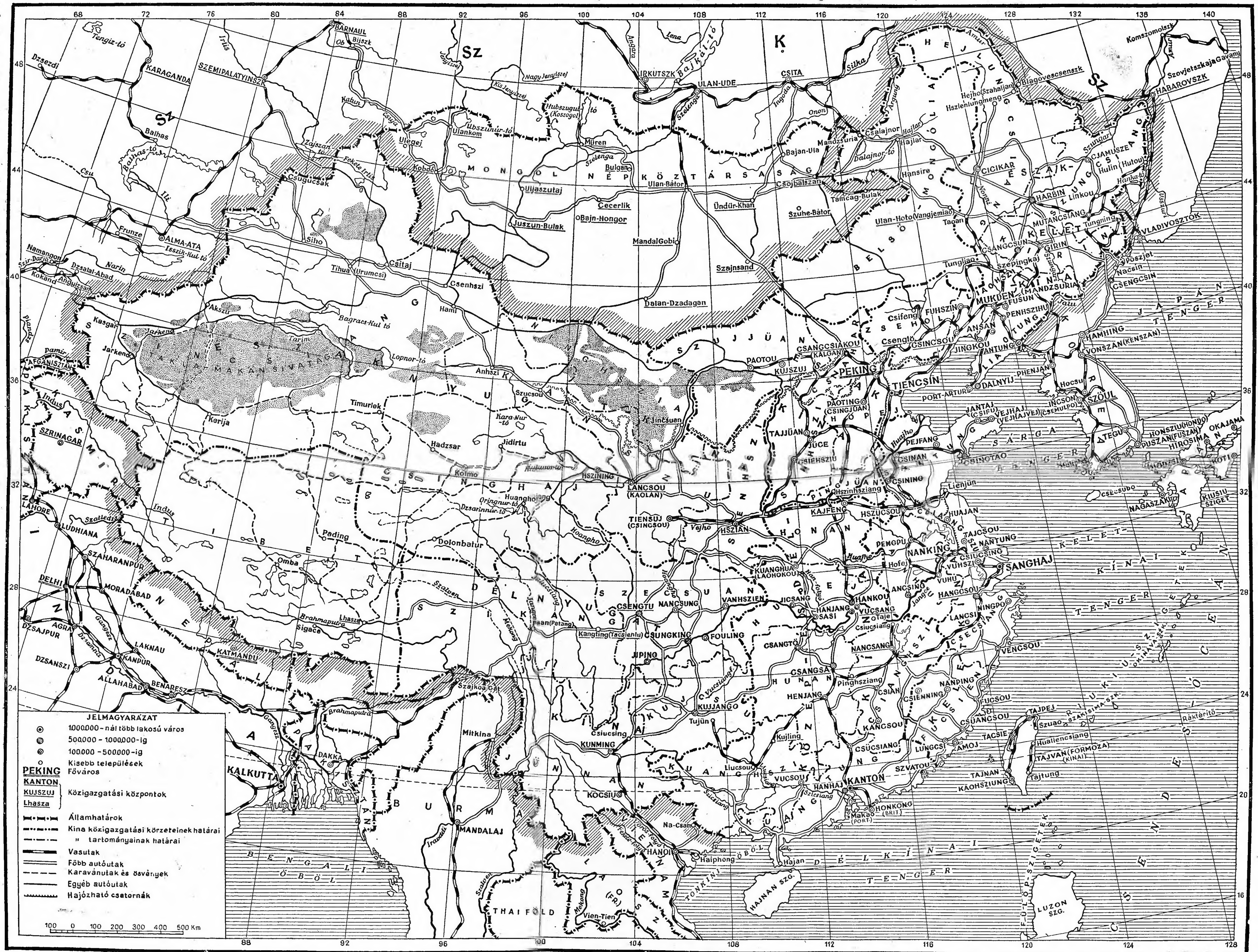
JELMAGYARÁZAT
1000000-nál több lakosú város
500000 - 1000000-ig
100000 - 500000-ig
Kisebb települések
PEKING Főváros
KANTON KUJSZUJ Lhasza Közigazgatási központok
Államhatárok
Kina közigazgatási körzeteinek határai
" tartományainak határai
Vasutak
Főbb autóutak
Karavánutak és ösvények
Egyéb autóutak
Hajózható csatornák
100 0 100 200 300 400 500 Km
MONGOL NÉPKÖZTÁRSASÁG
TAKLA-MAKÁN SIVATAG
PEKING
TIENCSIN
SANGHAJ
NANKING
HANKOU
KANTON
CSENGTU
CSUNGKING
KUNMING
MUKDEN
HARBIN
VLADIVOSZTOK
SZÖUL
ULAN-BÁTOR
IRKUTSZK
ULAN-UDE
CSITA
ALMA-ATA
FRUNZE
KARAGANDA
SZEMIPALATYINSZK
BARNAUL
KATMANDU
KALKUTTA
DELHI
LAHORE
MANDALAJ
HANOI
THAIFÖLD
BURMA
VIETNAM
HONKONG (BRIT)
Makao (PORT.)
HAJNAN SZG.
LUZON SZG.
TAJVAN (FORMOZA) (KINAI)
SÁRGA TENGER
KELET-KÍNAI TENGER
DÉL-KÍNAI TENGER
BENGÁLI ÖBÖL
JAPÁN TENGER
CSENDES ÓCEÁN